

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

УДРУЖЕЊЕ СУДИЈА ЗА ПРЕКРШАЈЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

INSTITUTE FOR
**Sustainable
Communities**

Podrška primeni novog Zakona o prekršajima i uvod u rad novoformiranih Prekršajnih sudova

Zbornik prezentovanih radova

na godišnjoj konferenciji sudija za prekršaje,
održanoj oktobra meseca 2009. u Kladovu

Podrška primeni novog Zakona o prekršajima i uvod u rad novoformiranih Prekršajnih sudova

Zbornik prezentovanih radova na godišnjoj konferenciji sudija za prekršaje,
održanoj oktobra meseca 2009. u Kladovu

Autori:

- *Mirjana Tutar*
- *Biljana Spasić*
- *Ljiljana Vuković Simić*
- *dr Goran Ilić*
- *prof dr Milan Vujanić*
- *Vladimir Rebić*
- *Rade Cvijović*
- *Snežana Bašić*

Direktor konferencije:

- *Zoran Pašalić*
Predsednik Glavnog
odbora Udruženja
sudija za prekršaje RS

Koordinator konferencije:

- *Mirjana Nikolić*
Sekretar Udruženja
sudija za prekršaje RS

Moderator konferencije:

- *Ljubo Simić, starešina opštinskog*
organa za prekršaje u Subotici

Tehnička podrška:

- *gospodin Ninoslav Janković*
- *Lighthouse*

Posebno se zahvaljujemo osoblju Hotela Đerdap turist na visoko profesionalnoj organizaciji konferencije i pruženom veoma prijatnom boravku u Kladovu.

SADRŽAJ:

Pripremne radnje za početak rada novoformiranih prekršajnih sudova	3
<i>Mirjana Tukar, Predsednik Veća za prekršaje u Novom sadu</i>	
Sistem prekršajnih sankcija po novom Zakonu o prekršajima	51
<i>Biljana Spasić, Gradski sudija za prekršaje Grada Beograda</i>	
Presuda	76
<i>Snežana Bašić, Starešina opštinskog organa za prekršaje u Bečeju</i>	
Carincki i devizni prekršaji u postupku pred Prekršajnim sudovima	88
<i>Ljiljana Vuković Simić, samostalni carinski savetnik i bivši sudija za prekršaje</i>	
Uloga javnog tužioca u prekršajnom postupku po novom Zakonu o prekršajima	100
<i>dr Goran Ilić, Predsednik Upravnog odbora Udruženja tužilaca Srbije</i>	
Sustinske promene u novom ZOBS/u	105
<i>prof dr Milan Vujanić, šef združene katedre za bezbednost saobraćaja i drumska vozula Saobraćajnog fakulteta u Beogradu</i>	
Novine ZOBS i nadzor	109
<i>Vladimir Rebić, Rade Cvijović</i>	

PRIPREMNE RADNJE ZA POČETAK RADA NOVOFORMIRANIH PREKRŠAJNIH SUDOVA

Nakon ogromne zakonodavne aktivnosti Ministarstva pravde Republike Srbije, Vlade i Narodne skupštine Republike Srbije iz oblasti pravosuđa u kojoj su doneti novi ili menjani postojeći zakoni, nastavljen je rad na donošenju podzakonskih akata, a sve u cilju uspešnog okončanja reforme pravosuđa.

U tom smislu je u junu mesecu otpočela sa radom Radna grupa za izradu sudskog Poslovnika koja ovih dana završava sa radom.

Prvi put u posleratnoj istoriji, sudije za prekršaje će raditi u skladu sa jedinstvenim Poslovnikom koji važi za sve vrste sudova. Većina odredbi ovog Poslovnika odnosi se na sve vrste sudova, ali postoje odredbe specifične za prekršajne sudove, kao vrstu specijalizovanih sudova. Ono što je bitno da se naglasi je, da se u ovom trenutku govori o radnom tekstu Poslovnika koji tek treba da bude donet, odnosno verifikovan od strane Ministra pravde. Dakle, sve ono o čemu ću govoriti treba shvatiti ipak donekle uslovno, jer Poslovnik još uvek nije donet. No, imajući u vidu objektivnu okolnost koja se sastoji u tome da je do početka rada prekršajnih sudova ostalo još oko dva meseca, smatram da je korisno da se sudije upoznaju sa novim Poslovnikom, jer će većina odredbi ovog Poslovnika ipak biti usvojena.

Ono što će biti sadržina novog sudskog Poslovnika, a u ovom momentu je važno da se istakne, je sledeće: definisanje pojma i poslova sudske uprave, što je za nas novina i u okviru toga, preciziranje ovlašćenja i dužnosti Predsednika suda kao rukovodioca iste.

U okviru poslova Predsednika, sudskim Poslovnikom je predviđeno razmatranje pritužbi na rad sudija kada stranka smatra da se postupak nepotrebno odugovlači, da je nepravilan i sličano. U poslovima sudske uprave Predsednik Višeg prekršajnog suda će imati pravo da nadzire sudsku upravu prekršajnog suda na taj način što pri nečinjenju predsednika nižeg suda donese akte iz njegovog delokruga. Predsednik Višeg prekršajnog suda takođe ima ovlašćenja organizovanja obilazaka prekršajnih sudova, traženja obaveštenja o primeni propisa i problemima u suđenju.

Poslovnikom se preciznije reguliše pojam i nadležnosti sekretara suda i menadžera. Sekretar pomaže Predsedniku u poslovima sudske uprave u skladu sa zakonom, sudskim Poslovnikom i aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u sudu. Menadžer pomaže Predsedniku u poslovima sudske uprave koji se odnose na materijalno-finansijsko i administrativno-tehničko poslovanje suda, te obavlja druge poslove po nalogu Predsednika suda.

Kada je u pitanju unutrašnje uređenje i poslovanje u prekršajnom sudu, predviđena je mogućnost osnivanja sudskih odeljenja u okviru sedišta suda, što bi kod nas dalo mogućnost da postoje npr. odeljenja za pojedine oblasti prekršaja (spoljno-trgovinski, carinski prekršaji, zatim poslovi izvršenja i dr.). Regulisan je način rada sednice odeljenja, način donošenja odluka, donošenja nacрта i konačnog teksta pravnog shvatanja i dr. Poslovnik reguliše pojam nadležnosti zajedničke sednice dva odeljenja, kao i sednice svih sudija jednog suda.

Ono što je za prekršajne sudove naročito važno, i u čemu je i smisao formiranja jednog Višeg prekršajnog suda, je obrazovanje Odeljenja sudske prakse ovog suda. Njega bi prema sadašnjem tekstu Poslovnika, a nadam se da će takav i ostati, činilo dvoje sudija određenih godišnjim rasporedom poslova od strane Predsednika, od kojih je bar jedan iz sedišta suda i po jedan sudija iz odeljenja izvan sedišta suda. Na ovaj način bi se obezbedilo da odeljenje sudske prakse koje će se obavezno formirati ima pet članova, iz svih odeljenja, a neparan broj članova je bitan radi lakšeg donošenja odluka. Formiranjem sudske prakse bi se značajno približili jednom od ciljeva, a to je izjednačeniji položaj građana kada je u pitanju prekršajno pravna zaštita pred zakonom.

Poslovníkom će prvi put biti propisano da je stručno usavršavanje, kako sudija tako i zaposlenih, njihovo i pravo i obaveza, zbog čega se propisuje organizovanje radnih sastanaka, savetovanja i konsultativnih sastanaka sa predstavnicima drugih sudova ili drugih organa i organizacija.

Mnogo veću ulogu nego do sada imaće pravljenje rasporeda poslova u sudu. Rasporedom se određuje delokrug rada sudija i sudskog osoblja u sedištu suda i u odeljenjima van sedišta. Obaveza Predsednika suda je da rasporedom odredi zamenika koji može umesto njega obavljati sve poslove sem pojedinih, u koje npr. spada utvrđivanje godišnjeg rasporeda poslova.

Veoma je važna sadržina godišnjeg rasporeda poslova. Na ovaj način Predsednik može da odredi koji sudija, kojim danima i u kojim vrstama predmeta održavaju sudske dane, zatim može da podeli poslove prema referadama, može npr. da odredi da se pojedine vrste prekršaja sude samo u sedištu suda, a druge vrste u odeljenjima van sedišta i dr. Dakle, ubuduće će veliki značaj imati godišnji raspored poslova od strane Predsednika suda. Ovo je ustanovljeno iz jednog veoma praktičnog razloga. Različiti prekršajni sudovi u različitim delovima države imaju specifičnu problematiku koja se tiče konfiguracije terena, povezanosti između sedišta sudova i odeljenja ili mesta gde bi se održavali sudski dani, zastupljenosti različitih vrsta prekršaja (npr. pogranična mesta će imati više carinskih prekršaja itd). Zbog toga, Predsednik suda, s obzirom na sve ove a i druge specifičnosti godišnjim rasporedom određuje način rada suda. Cilj ovih odredbi je da se sa jedne strane, u konkretnoj sredini građanima obezbedi podjednaka dostupnost pravdi, a s druge strane, da sudije budu ravnomerno opterećene brojem i složenosti predmeta. Naravno, pravni osnov ovih odredbi je sadržan u Zakonu o uređenju sudova, a Poslovnik detaljnije razrađuje tehničke aspekte i sadržinu godišnjih planova.

U istom cilju je posebna pažnja posvećena i raspodeli predmeta koja se vrši slučajem, nezavisno od ličnosti stranaka i okolnosti pravne stvari. Dakle, pravo na prirodnog sudiju je u potpunosti ispoštovano. Ono što je neophodno dodati je činjenica da sektor za informacione tehnologije Ministarstva pravde uveliko radi na obezbeđenju softvera za pisarnice i kretanje predmeta u redovnim sudovima, dakle u osnovnim, višim, apelacionim i Vrhovnom kasacionom sudu, a nadaju se da će program za prekršajne sudove doći na red do kraja 2012. godine. Tada će se raspoređivanje predmeta po sudijama vršiti na osnovu matematičkog algoritma i uticaj ljudskog faktora će biti sveden na minimum. Dakle, nameštanje pojedinih predmeta pojedinim sudijama će biti skoro nemoguće. Do tada ćemo biti u obavezi da novoprimitljene predmete rasporedimo tako što, ukoliko se istovremeno primi više predmeta, raspoređivanje se vrši prema azbučnom redu prezimena ili naziva okrivljenog. U drugostepenom postupku će se takođe na sličan način voditi računa o ravnomernoj opterećenosti sudija.

Sudskim Poslovníkom se propisuje obaveza sudije da poseduje službenu legitimaciju, obaveza pristojnog odevanja kako sudije tako i sudskog osoblja i stranaka u sudu, raspored prostorija suda, obaveza propisivanja kućnog reda u sudu i drugo.

Posebno poglavlje posvećeno je radu sa strankama, razgledanju, prepisivanju i fotokopiranju spisa od strane stranaka ili zainteresovanih lica. Sledećim poglavljem je regulisano izdavanje uverenja strankama da se protiv njih ne vodi prekršajni postupak na teritoriji za koju je sud nadležan. Naknadnim informacionim povezivanjem svih sudova u državi u neko dogledno vreme, svaki sud će moći da izda potvrdu da stranka nigde ne području Republike Srbije nije prekršajno kažnjavana.

Poslovnički je propisana tehnika pružanja pravne pomoći i to kako saslušanjem stranaka, tako i izvršenja u prekršajnom postupku. Posebna pažnja posvećena je vođenju postupka na jezicima nacionalnih manjina, u skladu sa Zakonom o službenoj upotrebi jezika i pisama.

Osobenost organizacije prekršajnih sudova naročito je izražena kada je u pitanju poslovanje van sedišta suda. Poslovníkom u skladu sa zakonom je utvrđeno da prekršajni sudovi svoju funkciju obavljaju u sedištu suda, odeljenjima, kao i organizovanjem sudskih dana. Podsećanja radi, osnovni i privredni sudovi će imati sudske jedinice koje su organizaciono drugačije ustrojene od odeljenja prekršajnih sudova.

U odeljenju prekršajnog suda se sudi i preduzimaju druge sudske radnje. Sve vrste evidencija se vode u odeljenju (upisnici, pomoćne knjige i sl.) sve do arhiviranja predmeta. Odeljenja imaju sopstvene priručne arhive u kojima u rokovima propisanim zakonom i Poslovníkom čuvaju spise i drugu arhivsku građu. Vezanost odeljenja izvan sedišta prekršajnog suda za sedište prekršajnog suda se ogleda u tome što je predsednik odeljenja dužan da periodično, a najmanje jednom mesečno, obaveštava predsednika suda o broju i strukturi predmeta u radu. Predsednik prekršajnog suda može zbog obaveze podjednagog zaduživanja sudija predmeti-

ma da pojedine sudije premesti u drugo odeljenje istog suda, što se ne bi smatralo upućivanjem u drugi sud u smislu člana 20. Zakona o sudijama.

Sudske dane organizuje predsednik suda u zavisnosti od potrebe koja se sastoji u broju predmeta sa određenog područja. U poslovnom prostoru gde se sudski dani održavaju ne vodi se evidencija o predmetima. Sudski dani se mogu oglašavati u mestu u kome se održavaju putem sredstava javnog informisanja ili na drugi pogodan način, kao što je oglasna tabla mesne kancelarije i sl. Godišnjim planom Predsednika suda može se odrediti da se za pojedine vrste prekršaja rasprave održavaju samo u sedištu i da se za njih ne mogu organizovati sudski dani.

U ovaj tekst sudskog Poslovnika dodata je odredba koja se tiče funkcionisanja Višeg prekršajnog suda. Naime, predsedniku je ostavljena mogućnost da odluči da određeni broj sudija i zaposlenih koristi za rad prostorija koje se nalaze van odeljenja Višeg prekršajnog suda. Ovo praktično znači da sudije npr. iz Smedereva, mogu, ako to odobri Predsednik Višeg prekršajnog suda, da pojedine poslove kao što su izrađivanje odluka ili pripremanje predmeta obavljati u poslovnim prostorijama u Smederevu, odnosno da ne moraju svakodnevno da putuju u sedište Višeg prekršajnog suda.

U sudskom Poslovniku je zanimljiv odeljak koji uređuje pravila o pisanju odluka i drugih pismena, pa je tako propisano da korišćenje izraza mimo zakonske terminologije, kao što bi u prekršajima iz oblasti saobraćaja bio izraz "sudar" umesto „saobraćajna nezgoda“ i sl., ili označavanje stranaka ne imenom nego po redu nabiranja (prvookrivljeni, drugookrivljeni i sl.), predstavljalo primer lošeg i nesudskog načina pisanja odluka. Predložena je i po meni značajna novina, da sudske odluke pored glavnih delova obavezno sadrže grb Republike Srbije.

Podsećam na pravila da izvornik, odnosno primerak odluke koji je sudija potpisao uvek ostaje u predmetu, a prepisi koji moraju da budu identični, se pre otpravljanja sravnjuju sa izvornikom.

Poslovnik propisuje izgled raznih obrazaca i štambilja, korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija u radu suda, funkcionisanje službe za informatiku u okviru suda i dr.

Pošto svrha ovog rada nije puko prepričavanje Poslovnika nego ukazivanje na novine u načinu postupanja zaposlenih u budućim prekršajnim sudovima, ukazaću na još samo neke karakteristične delove:

Sudija koji iz opravdanih razloga (noć, neradni dan i sl.) od stranke u dežurstvu kod izvršenja pre pravosnažnosti, primi novac na ruke, dužan je da o tome sačini priznanicu u tri primerka, od kojih jedan daje uplatiocu, drugi prilaže uz blagajnički nalog službi računovodstva, a treći u spise predmeta. Ovi primerci moraju biti potpisani kako od strane uplatioca, tako i od strane sudije i zapisničara. Uplata na šalter pošte ili banke se mora izvršiti narednog radnog dana. Kod pogrešne uplate ili uplate većeg iznosa na račun, prekršajni sud će doneti rešenje sa nalogom o povraćaju pogrešno ili više uplaćenog novčanog iznosa.

Organizacija pisarnice je za većinu zaposlenih u sadašnjim organima za prekršaje drugačija, jer je identična sa pisarnicom redovnih sudova, što znači da se predmeti ne mogu nepotrebno zadržavati kod sudije, nego se naredbom sudije koja se u pisarnici posebno evidentira prebacuju u pisarnicu na evidenciju ili rok. No, kretanje predmeta u sudu bi trebalo da bude tema posebnog rada. Organi za prekršaje su obavezni da u primerenom roku funkcionisanje pisarnice upodobe sa novim Poslovnikom, a oni organi za prekršaje koji su to učinili ranije, će imati jedan veliki posao manje.

Upisnici

Sve vrste sudova, pa i prekršajni sudovi i Viši prekršajni sud, koriste pojedine identične vrste upisnika a to je pre svega upisnik SU koji reguliše poslove sudske uprave. Poslovi sudske uprave se prema Poslovniku raspoređuju u grupe i podgrupe, a na ovaj deo budući predsednici prekršajnih sudova bi trebali naročito da obrate pažnju.

Sem upisnika koji vode svi sudovi, prekršajni sudovi vode sledeće upisnike:

1. Upisnik "PR" u koji se zavode prekršajni predmeti u kojima prekršajni sudovi sude u prvom stepenu
2. Upisnik "PRM" je upisnik u koji prekršajni sudovi sude maloletnicima u prvom stepenu;
3. Upisnik "PR Pom" u kojima prekršajni sudovi pružaju pravnu pomoć saslušanjem stranaka;
4. Upisnik za izvršenje tzv. "IPR" upisnik. Koristi se za izvršenje sopstvenih predmeta, izvršenje predmeta drugih prekršajnih sudova i izvršenje rešenja organa uprave. U zavisnosti od toga koji se predmeti izvršavaju ovaj upisnik će imati i dodatnu oznaku.

5. Upisnik "PRU" u koji se zavode drugostepeni prekršajni predmeti prekršajnih sudova povodom žalbi na rešenja organa uprave.

Viši prekršajni sud vodi:

1. Upisnik "PRŽ" u koji se zavode predmeti Višeg prekršajnog suda koji po žalbama odlučuje u drugom stepenu i

2. Upisnik "PRŽM" u koji se zavode predmeti Višeg prekršajnog suda po žalbama u prekršajnim predmetima maloletnih učinioce prekršaja.

Statistički izveštaji

Prekršajni sudovi su prema Poslovniku dužni da vode statistiku i popunjavaju određene statističke obrasce kako kvartalno, tako i godišnje. Svrha ovih tabela je da se prati ažurnost i kvalitet rada kako sudija pojedinačno, tako i suda u celini. Samo neke od ovih tabela će se koristiti kvartalno, a sve zajedno u godišnjem statističkom izveštaju.

Omoti spisa

Poslovníkom je regulisan i izgled omota spisa u budućim prekršajnim sudovima i Višem prekršajnom sudu. Ono što je korisno znati je to da će se omoti spisa označavati na vrhu omota poprečnom linijom širine 2 cm u dužini omota sledećim bojama:

- crvenom za prekršaje iz oblasti saobraćaja;
- crnom za prekršaje iz oblasti javnog reda i mira;
- plavom za zahteve inspekcijskih organa;
- ljubičastom za maloletne učinioce prekršaja;
- zelenom za carinske i druge finansijske prekršaje;
- žutom za drugostepene predmete upravnih organa;
- braon za predmete pravne pomoći.

Svi ovi obrasci, dakle, kako obrasci izgleda upisnika, tako i statističkih izveštaja i omota spisa se nalaze u prilogu ovog rada i sigurna sam da će vam svima biti od koristi.

Od pomoćnih knjiga, prekršajni sudovi bi trebali da vode knjigu pečata, štambilja i žigova, dostavnu knjigu za mesto, dostavnu knjigu za poštu, internu dostavnu knjigu o kretanju spisa, popis troškova isplaćenih iz budžeta, knjigu oduzetih predmeta, kontrolnik poštarine, knjigu poslatih predmeta koje treba vratiti, knjigu izdatih predmeta iz arhive, pomoćnu knjigu žalbi i druge knjige, ukoliko se za njima ukaže upotreba.

Viši prekršajni sud vodi imenike i pomoćne knjige koje vode i prekršajni sudovi, a saglasno drugostepenoj nadležnosti. U prvom stepenu posebno se vode kontrolnici lica upućenih na izdržavanje kazne zatvora, u redovnom prekršajnom postupku i posebno kontrolnik lica upućenih na izdržavanje kazne zatvora pre pravosnažnosti presude čiji će obrazac biti sastavni deo Poslovnika.

Toliko o najkarakterističnijim odredbama Poslovnika, odnosno sadašnjeg, još uvek radnog teksta Poslovnika koji bi trebao da bude donet.

Sledeći deo mog rada se odnosi na radnje koje bi sadašnji organi za prekršaje morali da preduzmu da bi se u što većoj mogućoj meri pripremili za početak funkcionisanja prekršajnih sudova.

Raspodela sredstava za rad, opreme, arhive i predmeta

Sredstva za rad budućih prekršajnih sudova, što znači osnovna sredstva, zatim novi omoti spisa, upisnici, štambilji, pečati, kancelarijski materijal, moraju se blagovremeno nabavljati, a za to bi trebalo tražiti finansijska sredstva kroz redovni mesečni transfer od Ministarstva pravde.

Oprema za rad sadašnjih organa za prekršaje i Veća za prekršaje koji posle 01.01.2010.godine neće biti ni odeljenja izvan sedišta suda, odnosno koji će se gasiti, mora uredno biti popisana da bi nakon formiranja sudova o istoj bilo odlučeno. Arhiva bi, prema odluci predsednika suda kao i propisima o arhivskoj građi, ako za to postoje uslovi, trebala da se prebaci u sedište suda.

Predmeti prekršajnih sudova koji se nalaze u radu kod sudija moraju od strane istih biti popisani po Up.brojevima i u većim sudovima po referadama (saobraćaj, javni red i mir, privreda, maloletnici i dr.). Sudije su dužne da u periodu od 01. do 20.decembra, a to zavisi od veličine suda i organizacije u samom sudu, donesu i ekspeduju rešenja u predmetima gde je dokazni postupak okončan, što znači da bi sudije prekršajnih sudova trebalo da izbegavaju donošenje presuda u predmetima gde je praktično ceo prvostepeni postupak izveden od strane sudija organa za prekršaje. Ostali zaposleni u organima, po naređenju starešine, bi morali da sve predmete razvedu kroz upisnike organa za prekršaje.

Organi (ili veća) za prekršaje koji se gase, bi morali da nezavršene predmete razvedu kroz sopstvene upisnike, i komisijski, uz spisak, iste dostave organu za prekršaje (ili veću) u čijoj nadležnosti će biti. Pod nezavršenim predmetima smatram predmete kod kojih nije doneto meritorno rešenje. Koji će krajnji rok za dostavu tih predmeta biti, trebalo bi da odluči predsednik pripadajućeg veća, odnosno starešina organa za prekršaje kome se predmeti dostavljaju, ali bi ceo posao morao da bude završen u roku u kome bi se ostavilo vremena zaposlenima u organu u koji su predmeti doneti da iste zavedu u „PR“ upisnike. Komisija organa za prekršaje ili veća koji se gasi, je dužna da kontaktira organ za prekršaje ili veće, u koji prenosi predmete, zatim da dogovori način prenošenja i prijema predmeta. Prilikom prijema predmeta bi trebalo od strane komisije oba organa ili veća, vršiti sravnjivanje sa spiskovima.

Oni organi za prekršaje koji ostaju da funkcionišu bar kao odeljenje, će te iste predmete zavoditi u novi, odgovarajući upisnik („PR“, „PRM“, „PRŽ“, „PRŽM“). U cilju uštede i vremena i sredstava predlažem da se ne naručuju i ne prave za te predmete novi omoti spisa, nego da se na već postojeće omote spisa utisne četvrtasti prethodno izrađeni štambilj na kome bi pisao naziv suda i odeljenja „PR“ ili „PRŽ“ broj i datum novog zavođenja u novi upisnik. Prilikom novog zavođenja u upisnik i taj broj bi bio napisan na omotu spisa. Ovo je važno što su se u tim predmetima već izvodile neke procesne radnje a neke će izvoditi sudovi, dakle sem razloga uštede vremena i sredstava, razlog je i obezbeđivanje kontinuiteta procesnih radnji prilikom popisivanja spisa i sl. u prekršajnim predmetima.

Veće za prekršaje bi isto ovo radilo sa svojim predmetima, s tim što drugostepeni prekršajni predmeti gde je u prvom stepenu rešenje doneo organ uprave tzv. „mandati“ se nakon razvođenja u upisniku veća, uz spisak dostavljaju u sedišta organa za prekršaje koji će biti sedišta prekršajnih sudova na dalju nadležnost. Ove predmete će u organima za prekršaje zavoditi u „PRU“ upisnik i davati im odgovarajuće brojeve nadležnog prekršajnog suda.

Treba imati u vidu nacrt prelaznih i završnih odredbi sudskog poslovnika po kome predmeti raspoređeni sudijama, koji nakon opšteg izbora budu izabrani na sudijsku funkciju, po pravilu ostaju u radu tim sudijama, u skladu sa objavljenim godišnjim rasporedom za 2010. godinu. Iz navedenog proizilazi da bi vršioci dužnosti predsednika sudova u toku decembra meseca (odmah posle postavljenja) morali da donesu godišnji raspored za 2010. godinu.

Dok se postavljenje vršioca dužnosti ne desi, starešine onih organa za prekršaje koji će se transformisati u sudove i predsednici veća u čijim će sedištim biti odeljenja Višeg prekršajnog suda, bi morale da odrede komisije za raspodelu sredstava za rad, opreme, arhive i predmeta kako bi se navedeni poslovi okončali do početka januara meseca 2010. Na taj načini bi se obezbedilo da ne dođe do zastoja u rešavanju prekršajnih predmeta a samim tim ni do nastupanja nepotrebnih zastara.

PRILOG - OBRASCI ZA:

1. Upisnik „PR“
2. Upisnik „PRM“
3. Upisnik „PR Pom“
4. Upisnik „IPR“
5. Upisnik „PRU“
6. Upisnik „PRŽ“
7. Upisnik „PRŽM“
8. Omot spisa „PR“
9. Omot spisa „PRU“
10. Omot spisa „PRŽ“
11. Statistički obrazac P-1
12. Statistički obrazac P-2
13. Statistički obrazac P-3
14. Statistički obrazac P-4
15. Statistički obrazac P-5
16. Statistički obrazac P-6
17. Statistički obrazac P-7
18. Statistički obrazac P-8
19. Statistički obrazac P-9
20. Statistički obrazac P-10

Obrazac br. 35
Upisnik za prvostepene prekršajne predmete “PR”

Redni broj (PR)	Podaci o zahtevu i okrivljenom							
1	2	3	4	5	6	7	8	
	Datum prijema	Podnosilac zahteva (ime i prezime ili naziv i adresa)	Broj zahteva	Okrivljeni (ime i prezime ili naziv i adresa, JMBG ili PIB)	Pravna kvalifikacija iz zahteva	Šifra sudije	Odbačaj zahteva (datum i razlog)	

Podaci o prvostepenom postupku																							
Prekid postupka		Prekinuto (datum)		Nastavljeno (datum)		Obustava postupka (datum i osnov)		Datum donošenja odluke		Osuđujuća presuda						Oslobađajuća presuda (zakonski osnov)		Rešeno na drugi način (opis)		Pravna kvalifikacija prekršaja po prvostepenoj odluci (član i propis)		Klasifikaciona oznaka prekršaja	
										Vrsta i visina kazne		Opomena											
Kazna zatvora		Novčana kazna		Rad u javnom interesu		Kazneni poeni (broj)																	

Izvršenje presude pre pravosnažnosti (Zakonski osnov)	Troškovi	Paušalni	Branilaca	Ostali	23	24	25	26	Žalba (datum i ko je izjavio)	Rešenje o odbačaju žalbe (datum)	Drugostepena odluka		Datum pravosnažnosti	Datum izvršnosti	Vanredni pravni lekovi	Izvršenje (datum i trajanje u mesecima)	
					31	32	33	34									35

	36	Zastarelost izvršenja (datum i razlog)
	37	Arhiviranje (datum)
	38	Napomena

Obrazac br. 36
Upisnik za prvostepene prekršajne predmete - maloletnici "PRM"

Redni broj (PRM)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Podaci o zahtevu i okrivljenom		Datum prijema	Podnosilac zahteva (ime i prezime ili naziv i adresa)	Broj zahteva	Okrivljeni (ime i prezime, adresa, JMBG)	Pravna kvalifikacija iz zahteva	Šifra sudije	Odbacaj zahteva (datum i razlog)	Prekid postupka	
		Prekinuto (datum)							Nastavljeno (datum)	

Podaci o prvostepenom postupku															11	12	13	Osuđujuća presuda								19	20	21	22	23				
															Mišljenje organa starateljstva (datum upućivanja zahteva, datum dostavljanja mišljenja)	Datum donošenja odluke	Obustava postupka (datum i osnov)	Kazna (vrsta i visina)		Vaspitna mera (vrsta, trajanje)	Zaštitna mera (vrsta i trajanje)			Osllobađajuća (zakonski osnov)								Rešeno na drugi način (opis)	Pravna kvalifikacija prekršaja po prvostepenoj odluci (član i propis)	Klasifikaciona oznaka prekršaja
																		Kazna zatvora (trajanje)		Novčana kazna (visina)		Ukor		Posebne obaveze (naziv i opis)		Vrsta		Mera pojačanog nadzora						

	Troškovi	Paušalni	24	24	26	Žalba (datum i ko je izjavio)	Rešenje o odbačaju žalbe (datum)	Dostavljena žalba na odluku (datum)	Drugostepena odluka		Predmet vraćen (datum)	Datum pravosnažnosti	Datum izvršnosti	Vanredni pravni lekovi	
		Branioča	24	24	26				Vrsta	Ishod					
		Ostali	24	24	26										
Redovni pravni lekovi															

	Izvršenje (datum i trajanje u mesecima)	37
	Zastarelost izvršenja (datum i razlog)	38
	Arhiviranje (datum)	39
	Napomena	40

Obrazac br. 37
Upisnik za prekršajne predmete pravne pomoći "PR POM"

Redni broj (PR POM)	Naziv prekršajnog suda ili drugog organa koji je uputio zamolnicu	Broj predmeta	Datum prijema i kratak sadržaj zamolnice	Ime i prezime ili naziv i adresa lica koje treba saslušati, JMBG ili PIB	Redni broj i svojstvo lica koje treba saslušati	Šifra sudije	Predmet dat u rad sudiji (datum)
1	2	3	4	5	6	7	8

Ishod postupanja po zamolnici za pružanje pravne pomoći	Primedba		
	Vraćeno dana		
Postupljeno	Nije postupljeno (razlog)		
9	10	11	12

18 **Obrazac br. 38**
Upisnik za prekršajne predmete izvršenja “IPR”

1	2	3	4	5
Redni broj (PRI)	Broj PR ili UP (naziv prekršajnog suda ili organa uprave čija se odluka izvršava)	Ime i prezime ili naziv i adresa kažnjenog lica	Datum prijema	Datum izvršnosti

Osuđujuća presuda	Vrsta i visina kazne	Kazna zatvora	6	7	8	9	Opomena	Zaštitna mera (vrsta, trajanje)	Oduzimanje imovinske koristi (vrednost)	Troškovi	Paušalni	13	Branioća	14	Ostali	15	Odluka o imovinsko-pravnom zahtevu	16
		Novčana kazna																
		Rad u javnom interesu (trajanje i mesto)																
		Kazneni poeni (broj)																

Radnje preduzete u postupku izvršenja																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
Rešenje o prekršaju doneto od strane organa uprave	Novčana kazna (visina)	Troškovi	Paušalni	18	19	20	Molba za plaćanje kazne u ratama			21	22	23	24	Poziv (nalog za izdržavanje kazne zatvora)			Molba kažnjenog za odlaganje izvršenja kazne zatvora	Datum prijema	Odbačena	Odbijena	Datum	Vreme za koje je odloženo	29	30	31	32	Obustava odloženog izvršenja kazne zatvora	Opoziv odloženog izvršenja kazne zatvora	Naradba za dovođenje radi upućivanja na izdržavanje kazne zatvora																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
			Braniočica																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										

Primerdaba	Prinudna naplata		33	Dostavljeno na izvršenje (datum)	34	Predmet dostavljen drugom prekršajnom sudu na izvršenje (datum i naziv)	35	Datum vraćanja (kratka sadržina i ishod)	36	Izveštaj da li je lice izdržalo kaznu zatvora (od-do)	37	Zaštitna mera izvršena (od-do)	Naplata izvršena		38	39	40	41	42	43
	Vraćeno (ishod i datum)												Obustava postupka	Troškovi postupka						
	Dostavljeno na izvršenje (datum)													Zbog zastarelosti						
													Novčana kazna							

ija

22 **Obrazac br. 40**
Upisnik za drugostepeni prekršajni postupak koji vodi prekršajnu sud “PRU”

Redni broj	Datum prijema	Podaci o prvostepenom postupku			Podnosilac žalbe	Podaci o okrivljenom	
		Naziv organa uprave	Broj predmeta	Datum donošenja rešenja		Ime i prezime odnosno naziv i mesto	JMBG ili PIB
1	2	3	4	5	6	7	8

Pravna kvalifikacija prekršaja iz prvostepenog rešenja	9	Šifra sudije	Datum odlučivanja	Drugostepeni postupak												Datum vraćanja spisa	27																		
				Vrste odluka																															
				Preinačeno prvostepeno rešenje																															
				Ukinuto																															
				Rešeno na drugi način																															
				Smanjena kazna			Povećana kazna			Ublažena ispod najmanje mere			Umesto kazne izrečena opomena					Preinačeno na oslobađajuću presudu			Preinačeno u pogledu kvalifikacije			Preinačeno na obustavu			Bitna povreda postupka			Povreda materijalnog prava			Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje		
				Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena					Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena		
				Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena					Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena		
				Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena					Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena		
				Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena					Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena		
				Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena					Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena		
				Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena					Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena		
				Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena					Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena		
				Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena					Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena			Žalba odbijena		

Napomena	29
Vanredni pravni lek	28

Obrazac br. 41
Upisnik za drugostepene prekršajne predmete “PRŽ”

Redni broj (PRŽ)	Datum prijema	Podaci o prvostepenom postupku					Podnosilac žalbe
		Naziv prekršajnog suda	Šifra sudije i broj predmeta PR	Datum donošenja prvostepene odluke	Pravna kvalifikacija prekršaja iz prvostepene odluke	Izvršenje pre pravosnažnosti	
1	2	3	4	5	6	7	8

Podaci o okrivljenom	Okrivljeni (ime i prezime, ili naziv i adresa, JMBG ili PIB)	Šifra sudije	Datum odlučivanja	Žalba odbačena	Žalba odbijena	Ukinuto	Bitna povreda	14	15	16	17	Na oslobađajuću presudu	Radnja nije prekršaj	18	Nema odgovornosti	19	Nije dokazano	20
							Povreda materijalnog prava	Činjenično stanje	Pogrešna ocena dokaza									

	Vanredni pravni lekovi		Napomena	
	Zahtev za vanredno preispitivanje pravnosnažne presude	Odbačen		42
		Odbijen		43
		Pravosnažna odluka ukinuta		44
		Pravosnažna odluka preinačena		45
	Zahtev za zaštitu zakonitosti	Odbijen		46
		Usvojen		47
				48

Obrazac br. 42
Upisnik za drugostepene prekršajne predmete “PRŽM”

1	2	Podaci o prvostepenom postupku				7
		3	4	5	6	
Redni broj (PRŽM)	Datum prijema	Naziv prekršajnog suda	Šifra sudije i broj predmeta PR	Datum donošenja prvostepene odluke	Pravna kvalifikacija prekršaja iz prvostepene odluke	Podnosilac žalbe

Podaci o okrivljenom																													
Okrivljeni (ime i prezime,adresa, JMBG)	Šifra sudije	Datum odlučivanja	Žalba odbačena	Žalba odbijena	Ukinuto	Bitna povreda	13	Povreda materijalnog prava	14	Činjenično stanje	15	Pogrešna ocena dokaza	Na oslobađajuću presudu	Radnja nije prekršaj	17	Nema odgovornosti	18	Nije dokazano	19	U odnosu na pravnu kvalifikaciju	20	Na obustavu	21	Na osuđujuću presudu	22				

Drugostepeni postupak												
Preinačena prvostepena odluka												
U odnosu na vaspitne mere				U odnosu na kaznu				U odnosu na zaštitne mere				Rešeno na drugi način
Preinačeno na novčanu kaznu	Preinačena na kaznu zatvora	Izrečena nova vaspitna mera (vrsta)	Izrečena vaspitna mera sa zaštitnom merom	Izrečena vaspitna mera bez zaštitne mere	Trajanje	Po vrsti		Po visini		Kazna ispod najmanje mere		Izrečena nova
												Izmenjena
23	24	25	26	27	28	Skrraćeno		Produženo		Blaža		30
					29	Smanjena		Povećana		Strožija		31
						Smanjena		Povećana		Smanjena		32
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		33
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		34
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		35
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		36
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		37
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		38
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		39
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		40
						Smanjeno		Povećano		Smanjeno		41

Vanredni pravni lekovi	Zahtev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude	Odbačen	42	Napomena	48		
		Odbijen	43				
		Pravosnažna odluka ukinuta	44				
		Pravosnažna odluka preinačena	45				
		Odbijen	46				
		Usvojen	47				
	Zahtev za zaštitu zakonitosti						

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ПРЕКРШАЈНИ СУД

У _____

ОДЕЉЕЊЕ У _____

ПОСЛ. БР. ПРУ. _____

ДАТУМ ПРИЈЕМА _____ године

ДАТУМ ДОСТАВЕ СУДИМ _____ године

ОМОТ СПИСА

Подносилац жалбе _____

из _____

против решења бр. _____ од _____ органа управе у _____

због прекршаја из члана: _____

ОДЛУКЕ:

1. ОДБАЦУЈЕ СЕ
2. ПОТВРЂУЈЕ СЕ
3. ПРЕИНАЧАВА СЕ
4. УКИДА СЕ
5. ДРУГО _____

а/а

рок чувања: _____

Република Србија
ПРЕКРШАЈНИ СУД У

Одељење у _____

Бр. ПР.: _____

Датум пријема: _____

Датум доставе судији _____

НАПОМЕНА: за правну помоћ користе се омоти браон боје а за поједине врсте прекршаја могу се користити омоти са одговарајућом бојом на горњем рубу омота.

ОМОТ СПИСА

У предмету прекршаја против _____

Због прекршаја из члана _____

Наредбе судије:

1. Вратити подносиоцу захтева
2. Одбацити захтев
3. Пресуду донети без саслушања
4. Пресуда у редовном поступку осуђујућа
5. Пресуда у редовном поступку ослобађајућа
6. Правна помоћ
7. Тражење адресе (трагање)
8. Прекинути поступак _____
9. Обуставити поступак _____
10. _____
11. _____

[illegible]

ДАТУМ

Правоснажности

Извршености

СТАТИСТИЧКЕ ОЗНАКЕ:

Класификација _____

Трајање поступка_____

Трајање извршења _____

a/a

Рок чувања _____

ОМОТ СПИСА У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ

ПОПИС СПИСА

[illegible]

ГРБ
РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ ПРЕКРШАЈНИ СУД
ОДЕЉЕЊЕ У _____
БР. _____ / _____
ДАТУМ ПРИЈЕМА _____ године
ДАТУМ ДОСТАВЕ СУДИЈИ _____ године

О М О Т С П И С А

Подносилац жалбе _____

из: _____

против: 1. пресуде бр. _____ од _____ прекршајног суда у _____
2. решења бр. _____ од _____ прекршајног суда у _____

због прекршаја из члана: _____

ОДЛУКЕ:

1. ОДБАЦУЈЕ СЕ
2. ПОТВРЂУЈЕ СЕ
3. ПРЕИНАЧАВА СЕ
4. УКИДА СЕ
5. ДРУГО _____

а/а
рок чувања: _____

PREKRŠAJNI SUD U _____

OBRAZAC P-1

STATISTIČKI IZVEŠTAJ
O PREDMETIMA U PRVOSTEPENOM POSTUPKU

u izveštajnom periodu _____

1	Prekrsajni sud u		2	Broj nerešenih predmeta na početku izveštajnog perioda		Broj primljenih predmeta				Ukupno broj rešenih predmeta		Broj nerešenih predmeta		Broj donetih odluka						Broj osuđujućih presuda izvršenih pre pravosnažnosti		Trajanje postupka				21																									
			3	Po zahtevima – prijavama ovlašćenog organa	4	Po zahtevima-prijavama oštećenih	Ukupno		Ukupno u radu (2+5)		7	Svega		8	9	Od toga u prekidu postupka		Odbacivanje zahteva		11	Svega		12	Od toga zbog zastarelosti gonjenja		Osuđujuće presude		14	Oslobađajuće presude		15	Rešeno na drugi način		16	Ukupno donetih odluka		17	Do 3 meseca				18	Od 3 do 6 meseci		19	Od 6 do 12 meseci		20	Preko 12 meseci		21

u izveštajnom periodu _____

1	Broj nerešenih predmeta na početku izveštajnog perioda	2	Broj primljenih predmeta	3	UKUPNO U RADU	4	Broj rešenih predmeta	5	Žalba odbačena	6	Žalba odbijena	7	Zbog povrede određaba prekršajnog postupka	8	Zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja	9	Zbog povrede materijalnog prava	10	Укпно укинutih	11	Pooštrena kazna	12	Smanjena-ublažena	13	Na oslobađajuću presudu	14	UKUPNO	15	Pooštrena mera	16	Smanjena mera	17	UKUPNO	18	Zastara u prekršajnom sudu	19	Zastara u Višem prekršajnom sudu	20	Iz drugih razloga	21	UKUPNO	22	Rešeno na drugi način	23	UKUPNO DONETIH ODLUKA	24	Broj nerešenih predmeta
---	--	---	--------------------------	---	---------------	---	-----------------------	---	----------------	---	----------------	---	--	---	--	---	---------------------------------	----	----------------	----	-----------------	----	-------------------	----	-------------------------	----	--------	----	----------------	----	---------------	----	--------	----	----------------------------	----	----------------------------------	----	-------------------	----	--------	----	-----------------------	----	-----------------------	----	-------------------------

STATISTIČKI IZVEŠTAJ
O VRSTAMA DONETIH ODLUKA U REŠENIM PREDMETIMA
u izveštajnom periodu _____

Prekršajni sud u	Izrečena novčana kazna	1	Obustava postupka					Svega obustava	9	10	11	12	13	14	15	Odbačaj zahteva	16	17						
	Izrečena kazna zatvora	2																						
	Izrečena kazna zatvora i novčana kazna	3																						
	Izrečene opomene	4																						
	Izrečene vaspitne mere	5																						
	Izrečene zaštitne mere uz izrečenu kaznu	6																						
	Izrečene zaštitne mere bez izrečene kazne	7																						
	Oduzimanje imovinske koristi	8																						

PREKRŠAJNI SUD U

OBRAZAC P-4

SUDIJA

(šifra, ime i prezime)

СТАТИСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ
О БРОЈУ И НАЧИНУ РЕШАВАЊА ПРЕДМЕТА ПО СУДИЈИ
у извештајном периоду _____

1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29													
Preneto iz prethodnog perioda					Redovni predmeti											Pravna pomoć										Provedeno dana na postupku		Broj prosečno mesečno rešenih	Procenat izvršenja norme											
Primljeno u rad					UKUPNO U RADU					UKUPNO NEREŠENIH					Odbačaj zahteva					Svega obustava		Svega zastara		Iz prekida		Iz pravne pomoći				Neizvršene naredbe		Doneto osuđujućih presuda		Doneto oslobađajućih presuda		Rešeno na drugi način (ustup i slično)		Ukupno donetih odluka		Broj presuda izvršenih pre pravnosnažnosti
Preneto iz prethodnog perioda					UKUPNO U RADU					UKUPNO NEREŠENIH					UKUPNO NEREŠENIH					UKUPNO rešeno		Sopstveni		Pravna pomoć		Ukupno rešenih			UKUPNO REŠENIH SA PRAČUNOM		UKUPNO NEREŠENIH		Broj rešenih predmeta							
Preneto iz prethodnog perioda					Primljeno u rad					UKUPNO u radu					UKUPNO rešeno					UKUPNO rešeno		Sopstveni		Pravna pomoć		Ukupno rešenih			UKUPNO REŠENIH SA PRAČUNOM		UKUPNO NEREŠENIH		Broj rešenih predmeta							

PREKRŠAJNI SUD U

OBRAZAC P-5

STATISTIČKI IZVEŠTAJ
O KVALITETU RAĐA SUDIJA

u izveštajnom periodu _____

Šifra sudije	Ime i prezime	3	Preneto iz prethodnog perioda	4	Izjavljene žalbe	5	UKUPNO U RADU	6	UKUPNO REŠENO	7	UKUPNO NEREŠENO	K v a l i t e t										Obustava-zastara gonjenja	17	18		
												Ukupno odluka	Potvrđeno		Ukinuto		Preinačeno				Povećana					
													Broj	%	Broj	%	Smanjena	Broj	%							
1		2		9	Broj		%(9 / 6 * 100)	11	Broj		%(11 / 6 * 100)	12		Broj		%(13 / 6 * 100)	14		Broj		%(15 / 6 * 100)	16		Broj		%(17 / 6 * 100)

PREKRŠAJNI SUD U

OBRAZAC P-6

STATISTIČKI IZVEŠTAJ
o predmetima izvršenja u prvostepenom postupku
u izveštajnom periodu _____

Broj primljenih predmeta										Broj izvršenih predmeta				Broj neizvršenih predmeta				Obustava zbog zastarelosti																																							
Redovni sopstveni			Po članu 291. ZOP-a			Izvršenje presuda drugih sudova				UKUPNO U RADU				Redovnih sopstvenih				UKUPNO IZVRŠENO				Redovnih sopstvenih				UKUPNO NEIZVRŠENO																															
Preneto iz prethodnog perioda	2	Primljeno	UKUPNO U RADU			Preneto iz preth. perioda			4	Primljeno	UKUPNO U RADU			Preneto iz preth. perioda			7	8	9	UKUPNO U RADU				10	11	Redovnih sopstvenih			12	Po članu 291. ZOP-a			13	Drugi sudova			14	Redovnih sopstvenih			15	Po članu 291. ZOP-a			16	Drugi sudova			17	UKUPNO NEIZVRŠENO			18	Redovnih sopstvenih			19

PREKRŠAJNI SUD U

OBRAZAC P-7

STATISTIČKI IZVEŠTAJ
O PREDMETIMA PRAVNE POMOĆI U PREKRŠAJNOM POSTUPKU

u izveštajnom periodu _____

1	2	Zamolnice za saslušanje					Zamolnice za izvršenje drugih sudova					14
Šifra sudiје	Ime i prezime sudiје	Preneto iz prethodnog perioda	Primljeno u rad	Ukupno u radu	Udovoljeno	Neudovoljeno	Preneto iz prethodnog perioda	Primljeno u rad	Ukupno u radu	Udovoljeno	Neudovoljeno	Ažurnost % (12 / 11 * 100)
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	

PREKRŠAJNI SUD U

OBRAZAC P - 8

СТАТИСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ
О ПРАВНИМ I ODGOVORNIM LICIMA PRAVNOSNAŽNO KAŽNJENIM ZA PREKRŠAJE
u izveštajnom periodu

Vrsta prekršaja- grupa	Broj lica sa izrečenom kaznom		Izrečene kazne pravnim licima				Izrečene kazne odgovornim licima				Oduzimanje imovinske koristi	Zaštitna mera pravnim licima		Zaštitna mera odgovornim licima	
	лица број правних	број одговорних лица	Опмена i повћана казна до 50.000	Од 50.000 до 500.000	Преко 500.000	Свега	Опмена i повћана казна до 5.000	Од 5.000 до 10.000	Преко 10 000	Свега		Уз изрећу	Без изрећене казне	Уз изрећу	Без изрећене казне
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
Svega															

STATISTIČKI IZVEŠTAJ
O PUNOLETNIM LICIMA PRAVNOŠNAŽNO KAŽNENIM ZA PREKRŠAJE

u izveštajnom periodu _____

Vrsta prekršaja - grupa	Broj lica kojima je izrečena kazna		Izrečene kazne														Od svega kazneni poeni sa poništavanjem vozačke dozvole		Oduzimanje imovinske koristi	Izrečene zaštitne mere uz kaznu ili opomenu										Izrečene zaštitne mere bez kazne
	Svega punoletnih lica	Od toga stranih državljanja	Opomena			Novčane kazne		Zatvor			Novčana kazna i zatvor			Rad u javnom interesu	Druga kazna i rad u javnom interesu	Kazneni poeni	Druga kazna i kazneni poeni	Svega	Od svega kazneni poeni sa poništavanjem vozačke dozvole	Oduzimanje imovinske koristi	Oduzimanje predmeta	Zabrana vršenja određenih delatnosti	Zabrana pravom licu vršenje određenih delatnosti	Zabrana odgovornom licu da vrši određene poslove	Zabrana upravljanja motornim vozilom	Obavezno lečenje alkoholičara i narkomana	Zabrana pristupa	Javno objavljivanje precrude	Udaljenje stranaca	Svega
			Do 10.000	Preko 10.000	Do 15 dana	Od 15–30 dana	Preko 30 dana	Do 15 dana	Od 15–30 dana	Preko 30 dana	Do 15 dana	Od 15–30 dana	Preko 30 dana																	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
1																														
2																														
3																														
4																														
5																														
6																														
7																														
8																														
9																														
10																														
Svega																														

PREKRŠAJNI SUD U

OBRAZAC P –10

STATISTIČKI IZVEŠTAJ
O MALOLETNIM LICIMA PRAVNOOSNAŽNO KAŽNJENIM ZA PREKRŠAJ
u izveštajnom periodu _____

Vrsta prekršaja - grupa	Broj lica kojima je izrečena sankcija			Vaspitna mera		Izrečena kazna								Oduzimanje imovinske koristi	Zaštitne mere uz kaznu – vaspitnu meru				Posebne obaveze	Izrečene zaštitne mere bez kazne
	Mlađi maloletnik	Stariji maloletnik	Svega	Ukor	Druga vaspitna mera (posebne obaveze)	Novčana kazna	Zatvor	Novčana kazna i zatvor	Kazneni poeni	Druga kazna i kazneni poeni	Rad u javnom interesu	Druga kazna i rad u javnom interesu	Svega							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
7																				
8																				
9																				
10																				
Svega																				

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ПРЕКРШАЈНИ СУД

У _____

ОДЕЉЕЊЕ У _____

ПОСЛ. БР. ПРУ. _____

ДАТУМ ПРИЈЕМА _____ године

ДАТУМ ДОСТАВЕ СУДИЈИ _____ године

О М О Т С П И С А

Подносилац жалбе _____

из _____

против решења бр. _____ од _____ органа управе у _____

због прекршаја из члана: _____

ОДЛУКЕ:

1. ОДБАЦУЈЕ СЕ
2. ПОТВРЂУЈЕ СЕ
3. ПРЕИНАЧАВА СЕ
4. УКИДА СЕ
5. ДРУГО _____

а/а
рок чувања: _____

НАПОМЕНА: за правну помоћ користе се омоти браон боје а за поједине врсте прекршаја могу се користити омоти са одговарајућом бојом на горњем рубу омота.

Република Србија

ПРЕКРШАЈНИ СУД У _____

Одељење у _____

Бр. ПР.: _____

Датум пријема: _____

Датум доставе судији _____

ОМОТ СПИСА

У предмету прекршаја против _____

Због прекршаја из члана _____

Наредбе судије:

1. Вратити подносиоцу захтева
2. Одбацити захтев
3. Пресуду донети без саслушања
4. Пресуда у редовном поступку осуђујућа
5. Пресуда у редовном поступку ослобађајућа
6. Правна помоћ
7. Тражење адресе (трагање)
8. Прекинути поступак _____
9. Обуставити поступак _____
10. _____
11. _____

[illegible]

ДАТУМ

Правоснажности_____

Извршености _____

СТАТИСТИЧКЕ ОЗНАКЕ:

Класификација _____

Трајање поступка_____

Трајање извршења _____

a/a

Рок чувања_____

ОМОТ СПИСА У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ

ПОПИС СПИСА

[illegible]

ГРБ
РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ ПРЕКРШАЈНИ СУД
ОДЕЉЕЊЕ У _____
БР. _____ / _____
ДАТУМ ПРИЈЕМА _____ године
ДАТУМ ДОСТАВЕ СУДИЈИ _____ године

О М О Т С П И С А

Подносилац жалбе _____

из: _____

против: 1. пресуде бр. _____ од _____ прекршајног суда у _____
2. решења бр. _____ од _____ прекршајног суда у _____

због прекршаја из члана: _____

ОДЛУКЕ:

1. ОДБАЦУЈЕ СЕ
2. ПОТВРЂУЈЕ СЕ
3. ПРЕИНАЧАВА СЕ
4. УКИДА СЕ
5. ДРУГО _____

а/а

рок чувања: _____

SISTEM PREKRŠAJNIH SANKCIJA U NOVOM ZAKONU O PREKRŠAJIMA

Novi Zakon o prekršajima objavljen u "Službenom glasniku RS" broj 101/2005 od 21. novembra 2005. godine, sa izmenama i dopunama u „Službenom glasniku RS“ broj 116/2008 od 22.12.2008. godine, počinje da se primenjuje 01.01.2010. godine. Nizom novina ovaj zakon prekršajni postupak znatno približava krivičnom postupku, a mnoge prekršajnopravne krivičnopravnim institutima, što će svakako znatno uticati na promenu dosadašnje prekršajnopravne prakse i prekršajnog prava uopšte. Nosioци tih novina su pre svega prekršajni sudovi, kao deo pravosudnog sistema zemlje, odnosno sudijske prekršajnih sudova, kao nosioci pravosudne funkcije, što je omogućeno istovremenom izmenom Zakona o sudijama, koja prekršajne sudijske po prvi put čini nezavisnim od izvršne vlasti i sastavnim delom sudske vlasti, sa ciljem da omogući da prekršajni postupak koji vode prekršajni sudovi postane sudski postupak. To istovremeno znači veća ovlašćenja, ali pre svega veće zahteve koji se pred sudijske prekršajnih sudova postavljaju.

Imajući u vidu da su, i pored brojnih izmena uvedenih novim Zakonom o prekršajima, mnoge njegove odredbe preuzete iz sada još uvek važećeg Zakona, cilj ovog izlaganja pre svega je upoznavanje sa novinama u sistemu prekršajnih sankcija novog Zakona o prekršajima povlačenjem paralele sa do sada važećim sistemom prekršajnih sankcija, ali i podvlačenje značaja nekih odredaba o sankcionisanju učinilaca prekršaja dosadašnjeg Zakona, koje u bitnom i suštinski nisu izmenjene novim Zakonom, ali čija je primena u dosadašnjoj praksi organa za prekršaje bila površna, nedosledna, sporna i različita od organa do organa, a na čiju se buduću primenu u prekršajnom postupku prekršajnih sudova, kao po prvi put sudskom postupku, mora obratiti znatno veća pažnja.

Zakonitost, kao jedan od osnovnih principa i prekršajnog prava, najdoslednije je primenjena u propisivanju prekršaja i sankcija za prekršaje, jer je odredbom člana 3. novog Zakona o prekršajima propisano da "niko ne može biti kažnjen za prekršaj, niti se prema njemu mogu primeniti druge prekršajne sankcije, ako to delo pre nego što je bilo izvršeno nije bilo zakonom, ili na zakonom zasnovanom propisu, određeno kao prekršaj i za koje zakonom ili drugim na zakonu zasnovanim propisom, nije propisano kojom vrstom i visinom sankcije učinilac prekršaja može biti kažnjen". Ovo načelo, uz manje terminološke razlike, preuzeto je iz dosadašnjeg Zakona o prekršajima..

I dosadašnji i novi Zakon o prekršajima kao vrste prekršajnih sankcija, pored kazni, propisuju još i opomenu, zaštitne mere i vaspitne mere i u tome se ne razlikuju. Međutim, ovim izlaganjem nisu obuhvaćene vaspitne mere, iako značajan deo sistema prekršajnih sankcija, zbog posebnog svojstva učinilaca prekršaja kojima se ove sankcije izriču, maloletnika, kao i zbog specifičnosti postupka za njihovo izricanje, te je celishodnije da vaspitne mere budu predmet posebnog detaljnog izlaganja.

Ovim izlaganjem obuhvaćene su i neke najvažnije odredbe o izvršenju kazni i zaštitnih mera, iako strogo formalno one ne pripadaju grupi odredaba o sistemu prekršajnih sankcija (poglavlje IV, V i VI), već posebnim odredbama svrstanim u poglavlje XXXVII o izvršenju odluka donetih u prekršajnom postupku, ali je iz čisto praktičnih razloga zauzeto stanovište da bi prilikom razmatranja svake pojedinačne kazne i zaštitne mere bilo potrebno i korisno istu obraditi počev od propisivanja, preko izricanja, pa do njenog izvršenja, jer se svrha propisivanja i izricanja prekršajnih sankcija ostvaruje tek u postupku njihovog izvršenja, a sudija je u obavezi da se stara o izvršenju odluka koje je doneo.

KAZNE

Celo četvrto poglavlje novog Zakona o prekršajima posvećeno je kaznama, kao najvažnijoj i najčešće izricanoj vrsti prekršajnih sankcija.

I novi Zakon o prekršajima, kao i dosadašnji, određuje sistem kazni (i ostalih sankcija) koje se u prekršajnom postupku mogu izreći učiniocima prekršaja uopšte, dok veliki broj različitih posebnih materijalnopравnih propisa, zakonskih i podzakonskih, određuje pojedinačne prekršaje i za svaki od tih prekršaja propisuje vrstu i visinu kazne koja se može izreći.

Osnovna razlika između dosadašnjeg i novog Zakona u okviru sistema kazni pre svega je u vrstama kazni koje za prekršaje propisuju ova dva zakona, jer novi Zakon o prekršajima, pored dve do sada jedino postojeće vrste kazni - kazne zatvora i novčane kazne, u sistem prekršajnih kazni uvodi još **dve potpuno nove vrste prekršajnih kazni: rad u javnom interesu i kaznene poene sa poništenjem važenja vozačke dozvole.**

VRSTE KAZNI (član 28. stav 1.)

Novi Zakon o prekršajima poznaje ukupno četiri vrste prekršajnih kazni:

- kaznu zatvora,
- novčanu kaznu,
- rad u javnom interesu i
- kaznene poene sa poništenjem važenja vozačke dozvole.

SVRHA KAZNI (član 28. stav 2.)

Novi Zakon, za razliku od dosadašnjeg, u svom članu 5. stav 2. definiše opštu svrhu prekršajnih sankcija - "da građani poštuju pravni sistem i da niko ubuduće ne čini prekršaje" - a u okviru te opšte svrhe, članom 28. stav 2, i posebnu svrhu kažnjavanja kao "izražavanje društvenog prekora učiniocu zbog izvršenog prekršaja i uticanje na njega i sva ostala lica da ubuduće ne čine prekršaje" - dakle, svrha specijalne i generalne prevencije vršenja prekršaja.

NADLEŽNOST ZA PROPISIVANJE KAZNI (član 30.)

Kazna zatvora i kazneni poeni sa poništenjem važenja vozačke dozvole mogu biti propisani samo zakonom, dok preostale dve vrste kazni, novčana kazna i rad u javnom interesu, mogu biti propisani, pored zakona, još i uredbom, odlukom skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada i skupštine grada Beograda. Dakle, u pogledu nadležnosti za propisivanje do sada postojećih vrsta kazni zadržano je rešenje još uvek važećeg Zakona o prekršajima.

NAČIN PROPISIVANJA KAZNI (član 29.)

Novi Zakon o prekršajima govori samo o načinima propisivanja kazne zatvora i novčane kazne, ali ne i o načinima propisivanja kazne rada u javnom interesu i kaznenih poena sa poništenjem važenja vozačke dozvole.

Za jedan prekršaj može biti propisana samo jedna vrsta kazne (npr. samo novčana kazna, što je najčešći slučaj, ali i samo kazna zatvora kod nekih kvalifikovanih oblika prekršaja), ili istovremeno više vrsta prekršajnih kazni.

Kada je za jedan prekršaj propisano istovremeno više vrsta prekršajnih kazni, one mogu biti propisane na dva načina: alternativno i kumulativno, a oba ova načina i novi Zakon posmatra isključivo sa aspekta ranije postojećih kazni - kazne zatvora i novčane kazne, što svakako ne znači da se ista pravila ne mogu primeniti i na nove vrste kazni.

Propisivanje kazne zatvora ili novčane kazne za jedan prekršaj predstavlja alternativan način njihovog propisivanja, u kom slučaju se može izreći samo jedna od alternativno propisanih kazni, a koja će to kazna u konkretnom slučaju biti, zavisi od težine posledica prouzrokovanih prekršajem i stepena krivice učinioca (član 31. stav 3). Alternativan način propisivanja ove dve vrste kazni za jedan prekršaj je najčešći i predstavlja pravilo, pa je zastupljen u najvećem broju posebnih zakona. Ovakav način propisivanja kazni na najbolji način omogućuje individualizaciju kazne u postupku njenog sudskog odmeravanja.

Kumulativno propisivanje ove dve vrste kazni za jedan prekršaj, dakle i kazne zatvora i novčane kazne, moguće je jedino za prekršaje učinjene radi sticanja materijalne koristi, u kom slučaju obe ove kazne se izriču zajedno, odnosno po pravilu će se izreći zajedno. Izricanje samo jedne od kumulativno propisanih kazni moguće je samo uz primenu instituta ublažavanja kazne. Ovakav način kumulativnog propisivanja kazne zatvora i novčane kazne za jedan prekršaj sadržali su, na primer, Zakon o privatnim preduzetnicima za prekršaje iz člana 36. i člana 40, ali su izmenama ovog zakona iz 2002.godine i za ove prekršaje ove dve vrste kazni propisane alternativno, a raniji Zakon o izgradnji objekata ("Sl. glasnik RS" br.44/95, 24/96,16/97 i 43/2001) je, kad je neki od prekršaja iz člana 58. počinjen iz materijalne zainteresovanosti, propisivao kumulativno izricanje novčane kazne sa kaznom zatvora do 30 dana, ali je to činio i za ponovljeni neki od prekršaja iz tog člana, na koji način je ovaj zakon u navedenom drugom slučaju kumulativnog propisivanja ove dve vrste kazni izlazio izvan okvira mogućnosti takvog propisivanja datog odredbama važećeg Zakona o prekršajima, odnosno izvan slučajeva prekršaja učinjenih radi sticanja materijalne koristi i u tom pogledu bio u neskladu sa Zakonom o prekršajima.

U suštini novi Zakon o prekršajima istovetno reguliše način propisivanja kazni za prekršaje kao i dosadašnji Zakon, izuzev što stari Zakon upotrebljava izraz "prekršaj učinjen iz materijalne zainteresovanosti" kao osnov kumulativnog propisivanja kazne zatvora i novčane kazne, a novi Zakon izraz "prekršaj učinjen radi sticanja materijalne koristi", te se radi samo o terminološkoj razlici.

Podrazumeva se da se oba ova načina propisivanja ove dve vrste prekršajnih kazni za jedan prekršaj, alternativno ili kumulativno, mogu vršiti samo zakonom, jer se kazna zatvora može propisati jedino zakonom.

Kako novi Zakon o prekršajima uvodi u sistem kazni dve potpuno nove vrste kazni - rad u javnom interesu i kaznene poene sa poništenjem važenja vozačke dozvole, a o načinu njihovog propisivanja nema posebnih odredaba, sledeći odredbu o mogućnosti izricanja ove dve vrste prekršajnih kazni i kao glavnih i kao sporednih, analogno se da zaključiti da se i one mogu posebnim zakonom svakako propisati alternativno sa ostalim vrstama kazni, dok u pogledu mogućnosti njihovog kumulativnog propisivanja posebnim zakonom sa nekom drugom vrstom kazne, očito je da se u samom tekstu Zakona o prekršajima javlja pravna praznina, jer bi taj Zakon trebalo da sadrži pravni okvir uslova eventualnog kumulativnog propisivanja ovih kazni sa drugim vrstama kazni, kad već postoji uslov za kumulativno propisivanje kazne zatvora i novčane kazne. Međutim, kako kazneni poeni, kao posebna vrsta kazne, sobzirom na svoju prirodu, mogu biti propisani isključivo za prekršaje protiv bezbednosti saobraćaja na putevima, to se novi Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima („Sl. glasnik RS“ br. 41/2009) javlja kao dopunjujući poseban propis u pogledu ove vrste kazne uopšte, pa i u pogledu načina njenog propisivanja, a taj zakon kaznene poene za pojedine saobraćajne prekršaje propisuje kumulativno bilo sa kaznom zatvora (član 329. novog ZOBS-a na putevima za prekršaj nasilničke vožnje, član 330.), bilo sa novčanom kaznom (član 331,332). Isti princip primenjen na kaznu rada u javnom interesu praktično znači da će način njenog propisivanja posebnim zakonom biti i određen tim istim zakonom.

Za prekršaj pravnog lica može se propisati samo novčana kazna, što logično proističe iz same prirode ostalih vrsta kazni, čije je izvršenje vezano isključivo za fizička lica.

IZRICANJE KAZNI (član 31.)

Jedna od osnovnih novina u sistemu kazni novog Zakona o prekršajima u odnosu na dosadašnji vezana je upravo za njihovo izricanje, jer se po novom Zakonu kazne mogu izreći kao GLAVNE i kao SPOREDNE.

Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna, dok sve ostale vrste kazni mogu biti izrečene i kao glavne i kao sporedne kazne.

Zakon o prekršajima ne određuje uslove pod kojima će se kazne, koje mogu biti izrečene i kao glavne i kao sporedne, izreći na jedan od ta dva načina, odnosno kada će biti izrečene kao glavne, a kada kao sporedne, pa će se to verovatno za konkretne prekršaje propisivati posebnim zakonima. Očigledno je samo da će kazna koja je po svojoj prirodi blaža, kada se izriče sa strožijom, uvek biti izrečena kao sporedna (na primer svaka kazna izrečena uz kaznu zatvora), dok će se pitanje odnosa ostale tri vrste kazni koje se mogu izreći i kao glavne i kao sporedne, kada se izriču jedna uz drugu, u praksi morati rešavati ili na osnovu posebnih propisa, ili na osnovu konkretne ocene suda u skladu sa tim propisima.

Iako ih novi Zakon o prekršajima ne definiše, shodno krivičnopravnoj teoriji, glavne kazne su one koje se mogu izricati samostalno za izvršeni prekršaj, a sporedne se mogu izreći samo uz neku od glavnih kazni,

dakle zajedno sa glavnom kaznom i one suštinski predstavljaju dopunu glavne kazne *u cilju potpunije individualizacije kazne i potpunijeg ostvarenja svrhe kažnjavanja*. Novi Zakon o prekršajima ni za jednu od postojećih vrsta kazni ne propisuje da se može izreći samo kao sporedna, obavezno uz neku drugu kaznu kao glavnu, već se svaka može izreći i samostalno.

Iako novi Zakon o prekršajima to striktno ne propisuje, analogno sa Krivičnim zakonikom i logično bi bilo zaključiti da se samo jedna kazna može izreći kao glavna u slučaju kad je za jedan prekršaj propisano više kazni, dok nema smetnje da se uz jednu glavnu izrekne jedna ili više sporednih kazni

Dakle, uz kaznu zatvora izrečenu kao glavnu kaznu, po samom Zakonu moguće je kao sporedne izreći bilo koju od ostale tri vrste kazni kao sporedne, ali u praksi će sigurno biti moguće i često izricanje novčane kazne ili kaznenih poena sa poništenjem važenja vozačke dozvole kao sporednih uz kaznu zatvora kao glavnu, dok je teško zamislivo izricanje kazne rada u javnom interesu kao sporedne uz kaznu zatvora kao glavnu, jer je za izricanje kazne rada u javnom interesu neophodan pristanak učinioca prekršaja, a teško je zamisliv takav pristanak uz izrečenu glavnu kaznu zatvora, mada je teorijski moguć, npr. u cilju postizanja kraće kazne zatvora kao glavne ili izbegavanja veće novčane kazne kao sporedne.

U pogledu izricanja kazne učiniocu prekršaja za koji su alternativno propisane kazna zatvora i novčana kazna, novi Zakon o prekršajima svojim članom 31. stav 3. preuzeo je odredbu člana 30. dosadašnjeg Zakona, pa propisuje da će se u takvom slučaju kazna zatvora izreći:

- samo za prekršaj kojim su bile prouzrokovane teže posledice, ili
- za prekršaje koji ukazuju na veći stepen krivice učinioca (stari Zakon govori o “stepenu odgovornosti učinioca”).

Prvi od ova dva uslova je objektivne prirode, vezan za nastupanje težih posledica prekršaja kao objektivno postojećih i uočljivih promena u spoljnom svetu, koje treba da budu teže od prosečnih, uobičajenih i očekivanih za konkretnu vrstu prekršaja, koje su same po sebi takve da izazivaju potrebu izrazitog stepena prekora upućenog učiniocu, a koje konkretne posledice će to biti, zavisi kako od vrste samog prekršaja u pitanju, tako i od njegove konkretne manifestacije.

Na primer, za prekršaj iz člana 6. stav 3. Zakona o javnom redu i miru ugrožavanja spokojstva građana ili remećenja javnog reda i mira vršenjem fizičkog nasilja prema drugom licu, izazivanja tuče ili učestvovanja u njoj, za koji je propisana novčana kazna do 30.000 dinara ili kazna zatvora do 60 dana, kaznu zatvora trebalo bi izreći kad se, pored posledica ovog prekršaja koje čine elemenat njegovog bića, u vidu ugrožavanja spokojstva građana ili remećenja javnog reda i mira, jave i posledice koje nisu elemenat njegovog bića, ali najčešće prate njegovo izvršenje, u vidu nastupanja telesnih povreda oštećenog, pogotovu teških telesnih povreda, koje mogu biti posledica ovog prekršaja nezavisno od postojanja krivičnog dela lake ili teške telesne povrede. Pri tome pak, sobzirom da ove povrede nisu elemenat bića prekršaja, njihovu težinu ne treba redovno utvrđivati veštačenjem, kao u krivičnom postupku, u smislu striktnog ispunjenja uslova da se ta povreda u krivičnopravnom smislu smatra teškom telesnom povredom, jer bi to nepotrebno odugovlačilo prekršajni postupak, već samo izuzetno, kad za to postoje posebni opravdani razlozi, pa je dovoljno da su u pitanju telesne povrede koje po svojoj prirodi i težini izlaze iz okvira prosečnih, uobičajenih i očekivanih povreda kao posledica tuče ili fizičkog nasilja kojima se uobičajeno remeti javni red i mir i ugrožava spokojstvo građana, pri čemu sudija u proceni takvih povreda kao težih posledica polazi od određenih standarda. Isto je i sa telesnim povredama nanetim većem broju lica kao posledicom izvršenja jednog prekršaja, bez obzira na težinu tih povreda, ili povredom nanetom nekim sredstvom podobnim da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši, koje će se sve smatrati težim posledicama ovog prekršaja. Takođe teže posledice istog prekršaja postojaće i kad su posledice koje čine elemenat njegovog bića ostvarene u stepenu koji prevazilazi uobičajeni i prosečni stepen remećenja javnog reda i mira ili ugrožavanja spokojstva građana, a koji opet može biti vezan za različite okolnosti. Na primer, teže posledice ovog prekršaja u vidu visokog stepena remećenja javnog reda i mira ili ugrožavanja spokojstva građana mogu proizlaziti iz mesta ili vremena izvršenja toga prekršaja (javni skup, kulturna manifestacija, prostorije škola, predškolskih, zdravstvenih i ustanova za smeštaj dece, starih i nemoćnih lica i slično, prometna mesta u gradovima...), zatim mogu biti vezane za broj ili obeležja pasivnih subjekata prekršajne radnje u smislu ugrožavanja spokojstva velikog broja lica istovremeno ili su ti subjekti deca, stara i nemoćna lica i slično, kao i mnoge druge okolnosti koje sudija ceni u svakom konkretnom slučaju, uvek polazeći od određenih standarda.

Drugi uslov za izricanje kazne zatvora alternativno propisane sa novčanom kaznom u vidu većeg stepena krivice učinioca je subjektivne prirode i tiče se odnosa učinica prema njegovom delu i posledicama toga dela. Imajući u vidu da je za prekršajnu krivicu po pravilu dovoljan nehat učinioca, ovaj uslov biće ispunjen ako je prekršaj, koji se inače može izvršiti i nehatno, počinjen sa umišljajem, ili na primer, kod prekršaja koji se po svojoj prirodi može izvršiti samo umišljajno, kad se vrši sa direktnim umišljajem. Takođe na veći stepen krivice učinioca mogu ukazivati i motivi i pobude za umišljajno izvršenje prekršaja, npr. razni revanšistički i osvetnički motivi kao uzrok tuče i fizičkog nasilja, ili pobude rasne, nacionalne ili verske netrpeljivosti, koji mogu biti elemenat bića nekog od posebnih krivičnih dela, ali i otežavajuća okolnost prilikom opredeljenja suda za vrstu kazne, odnosno za izricanje kazne zatvora kao teže alternativno propisane kazne za prekršaj. Kad izriče kaznu zatvora za prekršaj za koji je ona alternativno propisana, a iz razloga većeg stepena krivice učinioca, sudija mora da utvrdi koji je to stepen krivice zbog koga tu kaznu izriče, koji inače ne bi morao utvrđivati, sobzirom da je za prekršajnu krivicu uopšte po pravilu dovoljan nehat učinioca.

Ova dva uslova, objektivni i subjektivni, za izricanje kazne zatvora za prekršaj za koji je ona alternativno propisana sa novčanom kaznom, takođe su jedan u odnosu na drugi postavljeni alternativno, te nije neophodno ispunjenje oba ta uslova, dovoljno je ispunjenje samo jednog, s tim što se u obrazloženju presude tačno mora navesti usled postojanja kog od ova dva uslova se izriče kazna zatvora i u čemu se postojanje tog uslova sastoji, a nije dovoljno samo prepisati zakonsku formulaciju zahtevanih uslova, kako se to neretko do sada činilo u obrazloženjima rešenja o izricanju kazne zatvora u prekršajnom postupku. No, u praksi se veoma često događa da su ispunjena oba ova uslova istovremeno, što konkretan prekršaj čini još težim, a kaznu zatvora neohodnijom i opravdanim.

KAZNA ZATVORA (član 32.)

Odredbe o kazni zatvora u novom Zakonu o prekršajima spoj su odredaba ranijeg Zakona o prekršajima kojima se povređuju savezni propisi, koji je prestao da važi sa usvajanjem Ustavne povelje Srbije i Crne Gore, i još uvek važećeg Zakona o prekršajima.

Naime, i po starom i po novom Zakonu o prekršajima kazna zatvora se ne može propisati u trajanju kraćem od jednog ni dužem od trideset dana.

Kazna zatvora može se propisati samo zakonom, a može se izreći samostalno, ili zajedno sa nekom drugom kaznom, ali uvek kao glavna, nikada kao sporedna

Novi Zakon sadrži odredbu da se za teže prekršaje javnog reda i mira i teže prekršaje kojima se ugrožava život ili zdravlje ljudi, ili usled kojih mogu nastati druge teže posledice, može propisati kazna zatvora do šezdeset dana i ta odredba preuzeta je iz ranije važećeg Zakona o prekršajima kojima se povređuju savezni propisi, izuzev što je proširena na teže prekršaje javnog reda i mira, koju odredbu nije sadržao dosadašnji Zakon o prekršajima, iako je Zakonom o javnom redu i miru za veći broj prekršaja propisana kazna zatvora preko 30 a do 60 dana. Upravo na osnovu napred navedene odredbe ranijeg Zakona o prekršajima kojima se povređuju savezni propisi Zakon o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, kao savezni zakon u vreme njegovog donošenja, za veći broj saobraćajnih prekršaja propisivao je kaznu zatvora do 60 dana, što čini i novi Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima na osnovu novog Zakona o prekršajima.

Dakle, opšti minimum kazne zatvora po novom, kao i po starom Zakonu o prekršajima, je jedan dan, a opšti maksimum trideset dana, odnosno 60 dana za :

- teže prekršaje javnog reda i mira,
- teže prekršaje kojima se ugrožava život ili zdravlje ljudi i
- teže prekršaje usled kojih mogu nastati druge teže posledice.

Po novom Zakonu kaznu zatvora može izreći samo prekršajni sud, dok je po starom to mogao učiniti samo organ za prekršaje.

Odredbe o nemogućnosti izricanja kazne zatvora:

- trudnoj ženi posle navršena tri meseca trudnoće,
- majci dok dete ne navrši jednu godinu života,
- majci mrtvorodenog deteta ili deteta umrlog posle porođaja dok ne prođe šest meseci od dana porođaja,

su identične u starom i novom Zakonu o prekršajima.

Kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku izvršava se po zakonu kojim se uređuje izvršenje krivičnih sankcija, izdržava se u posebnom odeljenju okružnog zatvora, a žene u kazneno-popravnom zavodu za žene, takođe odvojeno od žena osuđenih za krivična dela, dok se maloletni kažnjeni odvajaju od punoletnih. Kad sud koji je doneo prvostepenu presudu odluči da se kazna izvrši prema mestu prebivališta ili boravišta kažnjenog, izvršnu presudu dostaviće sudu sa sedištem u mestu tog prebivališta ili boravišta.

Sud koji je doneo prvostepenu presudu pismenim nalogom da se određenog dana javi na izdržavanje kazne zatvora upućuje kažnjenog na izdržavanje ove kazne, a u nalogu ga upozorava da molbu za odlaganje izvršenja, sa navođenjem razloga odlaganja, može podneti u roku od tri dana predsedniku suda i da će molba biti odbačena ako se uz nju odmah ne prilože dokazi o razlozima odlaganja (istim kao i za odlaganje kazne zatvora za krivično delo). Rok od prijema naloga do dana javljanja ne može biti kraći od 8 ni duži od 15 dana. Sud obaveštava zavod o datumu kada kažnjeni treba da se javi na izdržavanje, a zavod obaveštava sud da li se kažnjeni na izdržavanje javio. Početak izvršenja kazne zatvora računa se od dana kad se kažnjeni javi na izdržavanje kazne. Ako se uredno pozvani kažnjeni ne javi u zavod, sud naređuje njegovo dovođenje, a ako se krije ili je u bekstvu, sud naređuje izdavanje poternice, u kojim slučajevima se početak izvršenja kazne zatvora računa od dana lišenja slobode, pri čemu troškovi dovođenja padaju na teret kažnjenog.

Odlaganje izvršenja kazne traje najduže 60 dana, izuzev ženi od navršenog šestog meseca trudnoće i majci deteta mlađeg od jedne godine, kada traje dok dete ne navrši jednu godinu, a obolelom od teške akutne bolesti-dok bolest traje. Predsednik suda u roku od 3 dana od prijema molbe za odlaganje izvršenja mora doneti rešenje po molbi, a kažnjeni ima pravo žalbe predsedniku Višeg prekršajnog suda takođe u roku od 3 dana od prijema prvostepenog rešenja. Predsednik Višeg prekršajnog suda o žalbi mora odlučiti u roku od 3 dana od njenog prijema. Molba za odlaganje izvršenja zadržava izvršenje do pravnosnažnosti rešenja o molbi. Kad predsednik prvostepenog suda prilikom odbijanja drugi put podnete molbe utvrdi da se pravo na molbu zloupotrebljava, odlučiće da žalba ne zadržava izvršenje. Predsednik prvostepenog suda opoziva odlaganje izvršenja ako naknadno utvrdi da nisu postojali ili su prestali razlozi odlaganja, ili se odlaganje koristi protivno odobrenoj svrsi, a obustavlja odlaganje odobreno trudnici čije se dete rodi mrtvo ili umre posle porođaja, kad istekne dva meseca od porođaja odnosno smrti deteta. Protiv rešenja o opozivu i obustavi odlaganja izvršenja žalba se podnosi pod istim uslovima kao i protiv rešenja kojim se odlučuje o molbi za odlaganje, a žalba zadržava izvršenje.

Ista previla primenjuju se i na izvršenje novčane kazne zamenjene kaznom zatvora.

RAD U JAVNOM INTERESU (član 33.)

Rad u javnom interesu je apsolutno nova vrsta kazne u sistemu kazni novog Zakona o prekršajima, koju raniji zakoni o prekršajima nisu poznavali. Ona je takođe, kao nova vrsta kazne, predviđena i novim Krivičnim zakonikom, koji se već primenjuje od 01.01.2006.godine, pa nije suviše povući kratku paralelu u pogledu njenog regulisanja novim Zakonom o prekršajima i Krivičnim zakonikom, jer će se do početka primene novog Zakona o prekršajima već stvoriti određena sudska praksa u pogledu izricanja ove vrste kazne u krivičnom postupku, što bi donekle trebalo da olakša njeno stupanje u prekršajni kazneni sistem.

Novi Zakon o prekršajima ovu kaznu definiše kao neplaćeni rad u korist društva kojim se ne vređa ljudsko dostojanstvo i ne ostvaruje profit. Na sličan način je definiše i Krivični zakonik kao „svaki društvenokoristan rad kojim se ne vređa ljudsko dostojanstvo i koji se ne vrši u cilju sticanja dobiti“.

Ova kazna se po novom Zakonu o prekršajima može propisati zakonom, uredbom, odlukom skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada i skupštine grada Beograda, a može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna. Krivičnim zakonikom ona se može izreći samo kao glavna. Za ovu razliku u pogledu načina njenog izricanja u krivičnom i prekršajnom postupku nema dovoljno logičnog opravdanja, ako se uzme u obzir priroda ove vrste kazne i spremnost učinioca prekršaja da taj rad obavlja. Specifičnost ove vrste prekršajne kazne je što se ona može izreći samo uz pristanak učinioca (kao i po KZ).

Rad u javnom interesu po novom Zakonu o prekršajima ne može trajati kraće od 10 časova, ni duže od 120 časova, ali se ne može obavljati duže od 2 časa dnevno (naravno, KZ propisuje veći opšti i minimum i maksimum ove vrste kazne za krivična dela).

Prilikom izricanja rada u javnom interesu Zakon svojim članom 33. stav 3. obavezuje sud da ima u vidu vrstu izvršenog prekršaja, uzrast, fizičku i radnu sposobnost, psihička svojstva, obrazovanje, sklonosti i druge posebne okolnosti koje se odnose na ličnost učinioca.

Novi Zakon o prekršajima, za razliku od Krivičnog zakonika koji propisuje da se ova kazna može izreći za krivična dela za koja je propisan zatvor do 3 godine ili novčana kazna, ne određuje nikakav okvir ove kazne u pogledu vrste i težine prekršaja za koje se može izreći, te imajući u vidu da se ova kazna kao prekršajna može propisivati ne samo zakonom, to praktično treba očekivati da će posebni propisi u pojedinim oblastima predvideti u kojim slučajevima i za koje prekršaje se ona može izreći.

Međutim, u jednom slučaju kazna rada u javnom interesu može se izreći i direktno na osnovu samog Zakona o prekršajima. To je slučaj propisan odredbom člana 40. stav 1. tačka 2. Zakona o prekršajima, a kojim se propisuje mogućnost ublažavanja propisane kazne zatvora izricanjem kazne rada u javnom interesu. U ovom slučaju, sobzirom da nije potrebno donošenje i postojanje posebnog materijalnopravnog propisa kojim bi za konkretan prekršaj bila propisana kazna rada u javnom interesu, postavlja se pitanje kako će sudija ovu kaznu izreći, odnosno kako će samom izrekom presude kojom tu kaznu izriče istu odrediti, naravno vodeći računa o svim okolnostima iz člana 33. stav 3. novog Zakona o prekršajima, ako se ima u vidu sledeće:

Odredbom člana 295. novog Zakona o prekršajima propisano je da se kazna rada u javnom interesu izvršava po zakonu kojim se uređuje izvršenje krivičnih sankcija ako Zakonom o prekršajima nije drugačije određeno. Kako novi Zakon o prekršajima nema posebne odredbe o izvršenju kazne rada u javnom interesu, dosledno se, na osnovu prednje odredbe, primenjuju odredbe člana 181 - 184 Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, kojima je propisano da sud koji je odlučivao u prvom stepenu pokreće postupak za izvršenje ove kazne pred poverenikom posebne organizacione jedinice Uprave prema prebivalištu, odnosno boravištu osuđenog lica. Istim odredbama propisano je da se rad u javnom interesu obavlja kod poslodavca koji se bavi delatnošću u okviru koje se može ostvariti opšta svrha krivičnih sankcija, a da vrstu toga rada određuje poverenik, vodeći računa o sposobnostima, stečenim znanjima i zdravstvenom stanju osuđenog lica. Poverenik u izvršenju ove kazne sarađuje sa službom za zapošljavanje, centrom za socijalni rad, organima jedinice lokalne samouprave i organom unutrašnjih poslova, a o istom obaveštava sud i Upravu. Odredbom člana 184. ZIKS-a propisano je da će bliže propise o izvršenju ove kazne doneti ministar nadležan za pravosuđe u saradnji sa ministrom nadležnim za rad.

Konkretno pitanje koje se povodom navedenih odredaba postavlja je - da li će sudija prekršajnog suda, ceneći sve okolnosti iz člana 33. stav 3. novog Zakona o prekršajima, izrekom svoje presude samo izreći okrivljenom kaznu rada u javnom interesu i odrediti dužinu njenog trajanja, dok će poslodavca kod koga će se isti obavljati i vrstu toga rada odrediti poverenik Uprave sobzirom na sposobnosti, stečena znanja i zdravstveno stanje okrivljenog, a na osnovu propisa Ministra pravde, ili će pak sudija odrediti i koju vrstu rada će okrivljeni obavljati, sobzirom na okolnosti iz člana 33. stav 3. Zakona o prekršajima. Prema navedenim odredbama novog Zakona o prekršajima i Zakona o izvršenju krivičnih sankcija dalo bi se zaključiti da je zakonodavac imao u vidu prvo od dva navedena rešenja.

Polazeći od toga da se kazna rada u javnom interesu može izreći samo uz pristanak učinioca prekršaja, sud je dužan da utvrdi spremnost okrivljenog da taj rad obavlja, pa se postavlja praktično pitanje u kojoj fazi prekršajnog postupka treba uzeti izjavu okrivljenog o pristanku na izricanje ove kazne. Imajući pak u vidu o kojim je sve okolnostima, na osnovu člana 33. stav 3 novog Zakona o prekršajima, sud dužan da vodi računa prilikom izricanja ove kazne, najispravnije bi bilo takvu izjavu od okrivljenog uzeti u njegovoj završnoj reči, pre završetka glavnog pretresa.

Jedno od važnih praktičnih pitanja koje se u vezi sa ovom vrstom kazne postavlja, a vezano za njeno izvršenje, ali značajno još prilikom donošenja osuđujuće presude i izrade njene izreke, je pitanje da li ta izreka treba da sadrži odluku o načinu postupanja suda u slučaju da okrivljeni ne obavi deo ili sve časove kazne rada u javnom interesu koja mu je izrečena i kako ta odluka eventualno treba da glasi. Polazeći od toga da se pristanak okrivljenog na kaznu rada u javnom interesu traži u momentu donošenja presude, te da se taj pristanak manifestuje u formi njegove usmene izjave na zapisnik, ili eventualno pisane izjave, a da faktičko ponašanje okrivljenog nakon donošenja, pravnosnažnosti ili izvršnosti presude može biti drugačije, bilo zato što je u međuvremenu došlo do promene njegove odluke, bilo stoga što je sam pristanak u postupku i dat samo u cilju izbegavanja teže, najčešće kazne zatvora, ili u očekivanju naknadne mogućnosti izbegavanja izvršenja

te kazne, u praksi će biti moguća i verovatno česta pojava da kažnjeni ne pristupi dobrovoljno izvršenju ove kazne.

Za razliku od Krivičnog zakonika, koji u ovakvom slučaju odredbom svoga člana 52. stav 5. propisuje zamenu kazne rada u javnom interesu kaznom zatvora, i to svakih započetih osam časova rada jednim danom zatvora, Zakon o prekršajima o ovome ne sadrži posebnu odredbu, već u pogledu izvršenja upućuje na shodnu primenu odredaba ZIKS-a, koji u postupku izvršenja krivičnih sankcija nema potrebe da reguliše pitanje regulisano Krivičnim zakonikom, kao i na primenu bližih propisa nadležnog ministra o izvršenju ove vrste kazne, te se u ovom pogledu radi o pravnoj praznini novog Zakona o prekršajima. Postavlja se pitanje da li bi se u odsustvu precizne zakonske regulative koja bi rešila ovo pitanje, konkretna pravna praznina mogla rešiti primenom člana 37. novog Zakona o prekršajima, kojim je propisana zamena neplaćene novčane kazne fizičkom licu radom u javnom interesu ili kaznom zatvora, i to za svakih započetih 500 dinara određivanjem dva dana rada u javnom interesu ili jednim danom zatvora. Iz toga bi dalje sledilo da se u postupku zamene novčane kazne jedan dan zatvora računa kao dva dana rada u javnom interesu. Imajući pak u vidu da se kazna rada u javnom interesu izriče u časovima, a ne u danima, te da se rad u javnom interesu ne može obavljati duže od dva časa dnevno, to bi dalje značilo da se dva časa rada u javnom interesu računa kao jedan dan toga rada, odnosno četiri časa kao dva dana rada, a dalje četiri časa rada u javnom interesu kao jedan dan zatvora. Kako se pak rad u javnom interesu ne može izreći u dužem trajanju od 120 časova, to bi praktično značilo da bi kazna rada u javnom interesu mogla biti zamenjena kaznom zatvora u maksimalnom trajanju do 30 dana, dakle isto kao i zamenjena novčana kazna. Na isti zaključak upućuje i odredba stava 2. istog 37. člana novog Zakona o prekršajima, po kojoj u slučaju zamene neplaćene novčane kazne kaznom rada u javnom interesu, taj rad ne može trajati duže od 60 dana, a sobzirom da se može vršiti najviše po dva časa rada dnevno, dakle ne više od 120 sati, odnosno ne duže od 30 dana zatvora. Iz svega toga proističe da bi takvu zamenu bilo moguće sprovesti i u slučaju dobrovoljnog neizvršenja kazne rada u javnom interesu od strane osuđenog lica, zamenom svaka četiri sata rada jednim danom zatvora. Do odluke zakonodavca pred sudskom praksom je da reši ovo pitanje.

KAZNENI POENI SA PONIŠTENJEM VAŽENJA VOZAČKE DOZVOLE (član 34.)

I ovo je apsolutno nova vrsta kazne u sistemu prekršajnih kazni, uvedena upravo novim Zakonom o prekršajima. Ova kazna je kao jedinstvena propisana novim Zakonom o prekršajima, ali se u čisto praktične svrhe, radi proučavanja, može podeliti u dve podvrste:

- prvi slučaj izricanja ove kazne je kad se učinilac prekršaja presudom donetom u prekršajnom postupku kažnjava određenim brojem kaznenih poena u okviru posebnog minimuma i maksimuma propisanog Zakonom o bezbednosti saobraćaja na putevima za konkretan prekršaj;

- drugi slučaj bi bio kada se uz kažnjavanje određenim brojem kaznenih poena za prekršaj, učinocu presudom poništava vozačka dozvola, pošto se u postupku utvrdi da mu je u prethodne dve godine pravnosnažnim presudama ukupno izrečeno 18 ili više kaznenih poena, računajući i kaznene poene izrečene odlukom kojom se vozačka dozvola poništava.

Ova kazna se zbog specifičnosti svoje prirode može propisati isključivo za prekršaje protiv bezbednosti saobraćaja na putevima, može se propisati samo zakonom, može se izreći i kao glavna i kao sporedna i to pod uslovima predviđenim Zakonom o prekršajima, ukoliko drugim zakonom nije drugačije propisano. Dakle, u slučaju različitosti uslova za njeno izricanje propisanih Zakonom o prekršajima i Zakonom o bezbednosti saobraćaja na putevima, primeniće se uslovi izricanja iz Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima kao posebnog zakona.

Iako Zakon o prekršajima to izričito ne propisuje, kaznene poene mogu izricati samo prekršajni sudovi, što proističe iz odredbe člana 285, po kojoj organi uprave u prvom stepenu mogu voditi prekršajni postupak za prekršaje za koje je propisana samo novčana kazna.

Kazneni poeni mogu biti propisani u rasponu od 1 do 18.

Ako u toku dve godine vozač dobije 18 ili više kaznenih poena, sud mu presudom poništava vozačku dozvolu, koja tada prestaje da važi sa pravnosnažnošću sudske presude.

Uz kaznene poene učiniocu mogu biti izrečene i dopunske obaveze u cilju edukacije vozača ili praćenja njegovog ponašanja u saobraćaju, čije se vrste i uslovi izricanja propisuju posebnim zakonom - Zakonom o bezbednosti saobraćaja na putevima.

Posle jedne godine od pravnosnažnosti sudske presude kojom mu je poništena vozačka dozvola, učinilac prekršaja je ponovo može steći pod uslovima propisanim posebnim zakonom - novim Zakonom o bezbednosti saobraćaja na putevima.

Kazneni poeni se mogu izreći vozaču koji poseduje važeću vozačku dozvolu izdatu u Republici Srbiji (podrazumevajući pod time i probnu vozačku dozvolu u skladu sa novim ZOBS na putevima), ili vozaču kome je pravnosnažnom odlukom zabranjeno upravljanje vozilom na motorni pogon. Iz toga dalje proizilazi da se ova kazna, pored toga što se, logično, ne može izreći strancu, ne može izreći ni domaćem državljaninu koji poseduje samo inostranu vozačku dozvolu.

Na osnovu člana 34. stav 2. novog Zakona o prekršajima i člana 198. stav 1. novog Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima izricanje kaznenih poena vrši se pod uslovima iz Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima.

Odredbom člana 337. novog Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima propisano je da za prekršaj za koji je tim zakonom propisano obavezno izricanje kaznenih poena, a za koji je sud izrekao opomenu, uz opomenu se moraju izreći propisani kazneni poeni.

Ova kazna, kad se sudskom odlukom istovremeno poništava važenje vozačke dozvole, ima donekle sličnosti sa kaznom propisanom Krivičnim zakonikom Oduzimanja vozačke dozvole, ali se od nje razlikuje po tome što se vozačka dozvola krivičnom presudom oduzima na tačno unapred određeno vreme, i po isteku te kazne vraća se kažnjenom, dok učinilac prekršaja kome je izrečeno presudom u prekršajnom postupku poništavanje vozačke dozvole samo stiče mogućnost da vozačku dozvolu ponovo stekne pod Zakonom propisanim uslovima. Takođe Krivični zakonik propisuje da se kazna oduzimanja vozačke dozvole ne može izreći zajedno sa merom bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom, što je i logično, jer se izvršenjem te kazne istovremeno iscrpljuje i svrha moguće mere bezbednosti. Novi Zakon o prekršajima ne govori ništa o odnosu ove vrste kazne sa zaštitnom merom zabrane upravljanja motornim vozilom, ali sobzirom da se zaštitne mere izriču uz kazne, nema smetnji da se uz izricanje određenog broja kaznenih poena za prekršaj učiniocu istovremeno izrekne i zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u određenom trajanja, naravno, ukoliko je takva mogućnost propisana posebnim zakonom. Ovo pitanje regulisao je konkretno novi Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima, koji za veliki broj prekršaja propisuje istovremeno izricanje kaznenih poena i zaštitne mere zabrane upravljanja motornim vozilom. Ovaj zakon za pojedinačne prekršaje ne propisuje poseban minimum i maksimum, odnosno ne propisuje raspon broja kaznenih poena, već za svaki pojedinačni prekršaj propisuje tačno određen broj kaznenih poena, i to minimalno 2 kaznena poena, a maksimalno 17 kaznenih poena za pojedinačne prekršaje. U svim ovim slučajevima prekršajni sud pri odmeravanju novčane ili kazne zatvora, ne odmerava i broj kaznenih poena, već samo izriče unapred ZOBS-om određeni broj kaznenih poena. Izuzetak je mogućnost odmeravanja broja kaznenih poena od strane prekršajnog suda na osnovu člana 336. novog ZOBS-a na putevima za prekršaj čijim izvršenjem je izazvana saobraćajna nezgoda, a za čiji osnovni oblik nije predviđeno izricanje kaznenih poena, za koji se obavezno izriče najmanje dva kaznena poena. Druga mogućnost odmeravanja broja kaznenih poena postoji u slučaju ublažavanja i ove vreste kazne na osnovu člana 40. stav 1. tačka1. Zakona o prekršajima).

Izvršenje kaznenih poena sprovodi se prema odredbama Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima (član 197.), a u nedostatku posebnih odredaba o njihovom izvršenju u Zakonu o prekršajima i Zakonu o izvršenju krivičnih sankcija. Prekršajni sud koji je pravnosnažnom presudom izrekao kaznene poene (mada ZOBS nepravilno koristi termine „organ za prekršaje“ i „pravnosnažno rešenje kojim se izriču kazneni poeni“) obavezan je da odmah, a najkasnije u roku od 15 dana pravnosnažnu presudu dostavi podnosiocu zahteva.

Sami kazneni poeni se izvršavaju njihovim evidentiranjem u evidenciji o kaznenim poenima vozača od strane teritorijalno nadležne organizacione jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova koja vodi vozača u evidenciji, a na osnovu pravnosnažne presude o kažnjavanju.

Kad je pravnosnažnom presudom kojom su izrečeni kazneni poeni poništeno važenje vozačke dozvole, izvršenje presude o poništavanju vozačke dozvole sprovodi se oduzimanjem vozačke dozvole vozaču rešenjem teritorijalno nadležne organizacione jedinice MUP-a koja vozača vodi u evidenciji i evidentiranjem tog oduzi-

manja u evidenciji oduzetih vozačkih dozvola. Žalba na rešenje o oduzimanju vozačke dozvole ne odlaže njegovo izvršenje.,

Kazneni poeni se brišu iz evidencije nakon isteka 24 meseca od dana pravnosnažnosti presude o prekršaju, a taj rok ne teče za vreme izdržavanja kazne zatvora zbog prekršaja predviđenih ZOBS-om i krivičnih dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja, kao i za vreme trajanja zaštitne mere i mere bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom. Kazneni poeni izrečeni vozaču za vreme posedovanja probne vozačke dozvole važe i nakon sticanja vozačke dozvole do njihovog brisanja.

NOVČANA KAZNA (član 35 -38.)

Novčana kazna, kao klasična i najčešće izricana prekršajna kazna i sankcija uopšte, novim Zakonom o prekršajima u osnovi je istovetno regulisana kao i dosadašnjim, sa par novina.

Raspon u kome se ova kazna može propisati identičan je kao i u dosadašnjem Zakonu, sa ukupno tri razlike.

Naime, oba zakona, i stari i novi, propisuju da je raspon novčane kazne koji se može propisati zakonom ili uredbom:

- od 500,00 do 50.000,00 dinara za fizičko lice ili odgovorno lice;
- od 10.000,00 do 1.000.000,00 dinara za pravno lice;
- od 5.000,00 do 500.000,00 dinara za preduzetnika,

dok ovaj raspon, kada se propisuje odlukama skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada ili skupštine grada Beograda, može biti do polovine iznosa propisanih zakonom i uredbom.

Oba zakona takođe propisuju da se izuzetno, i to samo zakonom, posebni rasponi novčane kazne mogu propisati.

a) U srazmeri sa visinom pričinjene štete ili neizvršene obaveze, vrednosti robe ili druge stvari koja je predmet prekršaja - i to po novom Zakonu do dvadesetostrukog iznosa tih vrednosti (dok je po starom Zakonu to bilo moguće do desetostrukog iznosa tih vrednosti i - *prva razlika* između starog i novog Zakona) i to za prekršaje iz oblasti:

- javnih prihoda,
- javnog informisanja,
- carinskog, spoljnotrgovinskog i deviznog poslovanja,
- životne sredine i
- prometa roba i usluga i prometa hartija od vrednosti (oblasti iz dve poslednje alineje nisu bile obuhvaćene starim Zakonom kao izuzetak, već su potpadale pod opšti režim propisivanja novčane kazne - druga razlika između starog i novog Zakona)

b) U odnosu na ostvareni prihod pravnog lica, odgovornog lica u pravnom licu i preduzetnika (stari Zakon o prekršajima ne govori o odgovornom licu u pravnom licu, već samo o pravnom licu i preduzetniku - *treća razlika* između starog i novog Zakona o prekršajima u pogledu raspona propisivanja novčane kazne) u obračunskoj godini koja je prethodila godini u kojoj je prekršaj učinjen - najviše do 10% tog prihoda i to za prekršaje iz oblasti sprečavanja, ograničavanja ili narušavanja konkurencije.

Ovi izuzeci u pogledu raspona propisivanja novčanih kazni biće posebno značajni u budućoj praksi prekršajnih sudova, jer su oni dopušteni upravo u pogledu prekršaja u oblastima u kojima do sada nije postojala stvarna nadležnost organa za prekršaje, a svi ti postupci početkom primene novog Zakona o prekršajima prelaze u stvarnu nadležnost prekršajnih sudova.

Rok plaćanja novčane kazne na identičan način regulišu dosadašnji i novi Zakon o prekršajima. Taj rok se određuje u presudi i ne može biti kraći od 15 dana ni duži od tri meseca od dana pravnosnažnosti presude. Izuzetno, u opravdanim slučajevima, koje u svakom konkretnom slučaju procenjuje sud, može se dozvoliti isplata novčane kazne u ratama i takvu odluku sud donosi u formi rešenja kojim određuje način i rok plaćanja novčane kazne, koji u ovom slučaju ne može biti duži od 6 meseci, a na koje rešenje nije dozvoljena žalba.

Presuda doneta u prekršajnom postupku u svojoj izreci mora da sadrži rok i način izvršenja izrečene kazne, podrazumevajući i način prinudnog izvršenja, u slučaju nedobrovoljnog neblagovremenog izvršenja izrečene kazne, koji se može pojaviti kod novčane kazne i kazne rada u javnom interesu.

Pravila o zameni novčane kazne u slučaju njenog neblagovremenog plaćanja u celini ili delimično, koja postavlja nov Zakon o prekršajima, uglavnom su identična sa rešenjem iz dosadašnjeg Zakona, izuzev u tri aspekta.

Prva razlika ogleda se u tome što je dosadašnji Zakon odgovorno lice u pravnom licu u svemu tretirao kao fizičko lice i na isti način mu zamenjivao neplaćenu novčanu kaznu, dok novi Zakon u pogledu odgovornog lica u pravnom licu ne daje mogućnost zamene novčane kazne, već isključivo mogućnost njene prinudne naplate (član 38. stav 2.) i u tom pogledu odgovorno lice je izjednačeno sa pravnim licem.

Druga razlika ogleda se u tome što se neplaćena novčana kazna fizičkom licu može zameniti ne samo kaznom zatvora, već i kaznom rada u javnom interesu kao novom vrstom kazne, i to tako što se za svakih započetih pet stotina dinara određuje dva dana rada u javnom interesu ili jedan dan zatvora, s tim da rad u javnom interesu ne može trajati duže od 60 dana, dok je u pogledu zamene kaznom zatvora zadržano rešenje iz dosadašnjeg Zakona. Kojom vrstom kazne od ove dve će zameniti neplaćenu novčanu kaznu odlučiće sud na osnovu svih okolnosti, podrazumevajući i sve okolnosti iz člana 33. stav 3. novog Zakona o prekršajima koje je sud obavezan da uzme u obzir uvek kada izriče kaznu rada u javnom interesu, ali imajući u vidu da je za svako izricanje kazne rada u javnom interesu, pa i kao zamene neplaćenoj novčanoj kazni, neophodno obezbediti prethodno pristanak učinioca, u praksi će najčešći slučaj zamene novčane kazne radom u javnom interesu upravo biti na molbu samog kažnjenog koji, u nemogućnosti plaćanja novčane kazne, samoinicijativno pristupi sudu i izrazi spremnost da obavlja dobrovoljno rad u javnom interesu, prvenstveno usled slabe materijalne situacije, u kom slučaju sve okolnosti ukazuju da bi zamena novčane kazne kaznom zatvora bilo najmanje pravično rešenje. U slučaju pak očiglednog izbegavanja plaćanja novčane kazne ista će se zameniti kaznom zatvora. Moguća je i treća situacija, kad sam kažnjeni zatraži zamenu novčane kazne radom u javnom interesu, koju mu sud i odredi, ali se kažnjeni ipak dobrovoljno ne podvrgne njenom izvršenju, pa mu je sud naknadno zameni kaznom zatvora, koja situacija upravo ide u prilog tezi o mogućnosti zamene kazne rada u javnom interesu kaznom zatvora, iznetoj u poslednjem pasusu poglavlja VII, koje se odnosi na kaznu rada u javnom interesu.

I najzad, treća razlika između dosadašnjeg i novog Zakona u ovom pogledu ogleda se u tome što se po dosadašnjem Zakonu zamena novčane kazne vršila na osnovu zabeleške sudije, a po novom Zakonu na osnovu rešenja suda protiv kojeg je dozvoljena žalba u roku od tri dana.

Novčanu kaznu izvršava sud koji je kaznu izrekao.

Novčana kazna uplaćuje se preko pošte, banke ili Uprave za javna plaćanja na posebnoj uplatnici koju popunjava nadležni sud.

Ako kažnjeno fizičko lice u određenom roku ne plati novčanu kaznu koja prelazi 15.000,00 dinara, kao i ako kažnjeno pravno lice, odgovorno lice i profesionalni vojnik novčanu kaznu ne plate u određenom roku, naplata će se izvršiti prinudnim putem. Prinudnu naplatu vrši nadležni organ po propisima o prinudnoj naplati na osnovu izvršnog naslova. Organ nadležan za prinudnu naplatu obavezan je da u roku od 15 dana od dana pokušane ili izvršene naplate izvesti nadležni sud o izvršenoj naplati ili o razlozima neizvršenja prinudne naplate. Troškove izvršenja prinudne naplate snosi kažnjeni. Posle smrti kažnjenog prinudna naplata neće se izvršiti.

Ako kažnjeni kome je dozvoljeno isplaćivanje novčane kazne u ratama ne vrši uredno uplate, sud može svojim zaključkom opozvati odluku o plaćanju u ratama i protiv takvog zaključka žalba nije dozvoljena.

O izvršenoj uplati novčane kazne Uprava za javna plaćanja obavezna je da bez odlaganja izvesti sud koji je doneo odluku dostavljanjem izveštaja o plaćanju uz izvod o dnevnim promenama na odgovarajućim računima.

ODMERAVANJE KAZNE (član 39.)

Sudsko odmeravanje kazne je jedna od najvažnijih i najsloženijih sudskih funkcija. Pravila o odmeravanju kazne su skoro identična u sadašnjem i novom Zakonu o prekršajima, ali upravo zbog njihovog značaja i ne baš najbolje primene u dosadašnjoj praksi organa za prekršaje, neohodno je detaljnije ih razmotriti.

Odmeriti kaznu znači utvrditi vrstu i meru kazne određenom učiniocu za izvršeni prekršaj. Odmeravanje se uvek vrši *u granicama koje su za taj prekršaj propisane i pod uslovima koje zakon utvrđuje*. Individualizacija kazne znači izricanje učiniocu prekršaja one vrste i mere kazne kojom će se, po oceni suda, najbolje postići svrha kažnjavanja.

Odmeravanje kazne vrši se po vrsti i po meri.

Kazna se individualizira sobzirom na izvršeno delo i ličnost učinioca.

Individualizacija kazne po vrsti znači izricanje učiniocu prekršaja upravo one vrste kazne kojom će se na najbolji način postići svrha kažnjavanja, i u tom smislu alternativan način propisivanja većeg broja kazni za jedan prekršaj omogućuje sudu potpuniju individualizaciju i javlja se upravo kao instrumenat individualizacije kazne. O individualizaciji kazne po vrsti bilo je reći u slučaju alternativno propisane kazne zatvora ili novčane kazne za isti prekršaj, pri čemu smo istakli da je za izricanje kazne zatvora u takvom slučaju potrebno ispunjenje jednog od dva alternativno propisana uslova:

- da je prekršaj prouzrokovao teže posledice; ili
- da prekršaj ukazuje na veći stepen krivice učinioca.

Ovde treba napomenuti da će se u budućoj praksi prekršajnih sudova posebna pažnja individualizaciji kazne po vrsti morati obratiti prilikom izricanja *kazne rada u javnom interesu*, na šta i novi Zakon o prekršajima posebno obavezuje odredbom svoga člana 33. po kojoj će, prilikom izricanja rada u javnom interesu sud imati u vidu *vrstu izvršenog prekršaja, uzrast, fizičku i radnu sposobnost, psihička svojstva, obrazovanje, sklonosti i druge posebne okolnosti koje se odnose na ličnost učinioca*. Tako na primer, kada učinilac prekršaja prema svojim ličnim svojstvima očigledno pokazuje volju da obavlja neki humanitarni rad u javnom intresu, a sud nađe da bi mogao znatan rezultat i postići u takvom radu, a da bi se eventualnim izricanjem novčane kazne, zbog slabijeg imovnog stanja učinioca slabije postigla svrha kažnjavanja, izreći će kaznu rada u javnom interesu uz pristanak učinioca, vodeći računa o svim napred navedenim okolnostima na koje Zakon obavezuje. Prethodno smo istakli da se individualizacija kazne po vrsti vrši sobzirom na izvršeno delo i ličnost učinioca, dakle, kako sobzirom na elemente objektivnog karaktera vezane za samo izvršeno delo, odnosno prekršaj i njegove posledice, te će sud za teže prekršaje - prekršaje sa težim posledicama izreći strožiju propisanu kaznu, kaznu zatvora, tako i sobzirom na okolnosti subjektivnog karaktera vezane za samog učinioca prekršaja, te će takođe kaznu zatvora, kao najtežu i najstrožiju izreći u slučaju većeg stepena krivice učinioca. U pogledu izricanja rada u javnom interesu primećujemo da je mnogo veći broj okolnosti subjektivnog karaktera vezanih za ličnost učinioca kome se ova kazna izriče, o kojima sud posebno treba da vodi računa opredeljujući se, uz pristanak učinioca, za izricanje ove vrste kazne. Izricanjem ove kazne, pored svrhe specijalne i generalne prevencije, treba ostvariti i svrhu korisnosti za društvo obavljanja rada od strane počinioca. Naravno, uvek treba imati u vidu da se učinicu prekršaja može izreći samo ona vrsta kazne koja je za taj prekršaj propisana i pod uslovima pod kojima je propisana. Uslovi za izricanje kaznenih poena bliže su određeni novim Zakonom o bezbednosti saobraćaja na putevima u skladu sa odredbama novog Zakona o prekršajima.

Nakon individualizacije kazne učiniocu prekršaja po vrsti, pristupa se odmeravanju te kazne, odnosno njenoj individualizaciji po meri. To odmeravanje vrši se u granicama koje su za taj prekršaj propisane, a mera u kojoj će se jedna kazna izreći učiniocu prekršaja zavisi od većeg broja okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja u okviru propisanog posebnog minimuma i maksimuma i koje mogu biti otežavajuće ili olakšavajuće okolnosti. Okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja i stari i novi Zakon o prekršajima određuju na identičan način i među njih naročito ubrajaju: težinu i posledice prekršaja, okolnosti pod kojima je prekršaj učinjen, stepen krivice učinioca, lične prilike učinioca i držanje učinioca posle učinjenog prekršaja, a pri odmeravanju novčane kazne i imovno stanje učinioca. Neke od ovih okolnosti su objektivne prirode i tiču se samog učinjenog prekršaja i među njih ubrajamo: težinu prekršaja, posledice prekršaja i okolnosti pod kojima je prekršaj učinjen. Drugu vrstu ovih okolnosti čine subjektivne okolnosti vezane za ličnost samog učinioca i njegov odnos prema učinjenom prekršaju i njegovim posledicama i u njih spadaju: stepen krivice učinioca, lične prilike učinioca, njegovo ranije ponašanje, držanje učinioca posle učinjenog prekršaja i njegovo imovno stanje. Svaka od ovih okolnosti može se manifestovati na različite načine, pa se svaka od njih može javiti i kao otežavajuća i kao olakšavajuća. Težina konkretnog počinjenog prekršaja, kao okolnost objektivnog karaktera u okviru bića toga prekršaja, svakako je najbitnija okolnost koja utiče na odmeravanje kazne i ona se takođe procenjuje na osnovu određenih standarda, uobičajenih, prosečnih situacija koje se najčešće javljaju u realnom životu. Na primer, u okviru bića prekršaja iz Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima upravljanja vozilom u saobraćaju pod dejstvom alkohola, kao jednog od najtežih saobraćajnih prekršaja, težinu konkretnog učinjenog prekršaja određiće prvenstveno stepen alkoholisanosti vozača, odnosno koncentracija alkohola u njegovom organizmu prilikom upravljanja vozilom u saobraćaju, u zavisnosti od koje težina konkretnog

učinjenog prekršaja može biti kako olakšavajuća okolnost i meru kazne opredeliti bliže njenom posebnom minimumu, tako i otežavajuća okolnost u prilog znatno većoj visini kazne. Prekršaji tako različitih težina imaju i posledice različitih težina, u vidu manjeg ili većeg stepena apstraktne opasnosti, ili čak konkretne opasnosti, ili pak izazivanja materijalne štete koja se takođe može stepenovati, kao olakšavajuća ili otežavajuća okolnost. Takođe i druge okolnosti vezane za sam način i oblike izvršenja prekršaja i okolnosti pod kojima je prekršaj izvršen utiče na visinu kazne, pa neće podjednakog značaja biti okolnost da li je ovaj prekršaj učinilac učinio kao vozač motornog vozila ili na primer bicikla kao vozila u saobraćaju.

Od subjektivnih okolnosti vezanih za samog učinioca prekršaja koje utiču na visinu kazne stepen krivice je najbitnija okolnost, te svakako ne može biti izrečena kazna u istoj meri učiniocu koji prekršaj vrši nehatno, kao i onom koji taj prekršaj vrši sa direktnim umišljajem. Takođe u okviru stepena krivice učinioca treba ceniti i neke specifične okolnosti. Npr. kod saobraćajnih prekršaja svakako je u pogledu visine kazne značajna okolnost da li je učinilac prekršaj učinio kao profesionalni vozač, ili vozač vozila za javni prevoz putnika, jer se od takvog vozača mora i treba zahtevati pojačan stepen odgovornosti i pažnje pri upravljanju vozilima u saobraćaju, sobzirom da takav učinilac izvršenjem prekršaja može ostvariti teže posledice od prosečnog vozača. Na visinu kazne utiče i ranije ponašanje učinioca, naravno kao potencijalno i olakšavajuća i otežavajuća okolnost. Npr. ranija prekršajna nekažnjavanost učinioca uvek će se ceniti kao olakšavajuća okolnost, dok će se povratništvo u izvršenju prekršaja ceniti kao otežavajuća okolnost. Međutim, u pogledu ove okolnosti i stari i novi Zakon o prekršajima propisuju da se kao otežavajuća okolnost ne može uzeti ranije izrečena kazna ili zaštitna mera ako je od dana pravnosnažnosti presude do dana donošenja nove presude proteklo više od dve godine. Naravno, čak i kada je u te dve godine učinilac bio kažnjavan, nije bez značaja da li je kažnjavan za isti, sličan ili sasvim različiti prekršaj, kao i koliko je puta u te dve godine kažnjavan, te su sve to okolnosti koje sudija mora da vrednuje u postupku odmeravanja kazne kojom će se na najbolji način postići svrha kažnjavanja. Takođe u subjektivne okolnosti vezane za ličnost učinioca koje utiču na visinu kazne spada i držanje učinioca posle učinjenog prekršaja, a naročito njegovo držanje u prekršajnom postupku. U tom pogledu naročito je značajno ponašanje počinioca na licu mesta, neposredno nakon izvršenja prekršaja, npr. nakon izazivanja saobraćajne nezgode u vidu pomaganja u otklanjanju posledica, sarađivanja u uviđajnim radnjama, spremnosti na naknadu štete i slično, a poseban značaj u okviru držanja učinioca u prekršajnom postupku ima priznanje prekršaja, u smislu iskazivanja potrebnog i očekivanog stepena svesti o sopstvenoj krivici, izraženog žaljenja i kajanja, ili pak sa druge strane izražene spremnosti i namere da nastavi sa vršenjem prekršaja. Učinilac svestan svoje krivice u praksi će znatno ređe ponoviti prekršaj, za razliku od onog koji nije te krivice svestan i ne prihvata je, te je na prvog radi postizanja svrhe kažnjavanja dovoljno delovati i manjom merom kazne nego na drugog, kod koga sam mehanizam prinude i kažnjavanja mora da nadomesti nedostatak samokritičnosti. Međutim, iako se priznanje okrivljenog u prekršajnom postupku ne podvrgava proveru u smislu utvrđivanja činjeničnog stanja, ovo priznanje ne mora se uvek uzeti kao olakšavajuća okolnost prilikom izricanja kazne, jer veoma često ono može biti dato isključivo sa ciljem olakšavanja položaja u postupku i izricanja manje kazne, dok stvarno ponašanje okrivljenog i držanje u postupku ne ukazuje na kajanje, već naprotiv, na spremnost ponavljanja prekršaja, pa se u tom smislu i govori o držanju učinioca nakon učinjenog prekršaja uopšte. U praksi je česta pojava da povratnici u vršenju težih prekršaja priznaju izvršenje tih prekršaja, jer im ne pridaju dovoljan značaj i očigledno je da će nastaviti sa njihovim vršenjem. U pogledu imovnog stanja učinioca kao okolnosti od značaja pri odmeravanju novčane kazne posebno treba voditi računa da posledice kažnjavanja u što manjoj meri pogađaju izdržavane članove porodice kažnjelog, odnosno da se usled visine izrečene kazne ne dovede u pitanje normalno egzistiranje porodice u većoj meri nego što je to, sobzirom na samu prirodu novčane kazne kao imovinske, neohodno. Sve ove okolnosti sudija treba u svakom konkretnom slučaju da ceni na osnovu svih pokazatelja i pri tome svim okolnostima mora dati potreban značaj, kako olakšavajućim, tako i otežavajućim. Samo tako odmerena kazna, uz potpuno sagledavanje svih olakšavajućih i otežavajućih okolnosti, može postići svrhu kažnjavanja. Generalno rečeno, svrha kažnjavanja se u suštini može u realnom životu ostvariti samo u onoj meri u kojoj se zakonito izrečena kazna približava idealu pravedne, odnosno pravične kazne, što bi trebalo da bude cilj kaznenog sistema i kaznene politike svake suštinski demokratske države.

Svaku okolnost koju je cenio u vezi sa visinom kazne sud mora da obrazloži, a ne samo da uopšteno pobježi okolnosti iz člana 39. Zakona o prekršajima, bez njihove konkretizacije. Pri tome treba imati u vidu da

se zakonskom formulacijom okolnosti koje utiču na odmeravanje kazne te okolnosti samo grupišu po srodnosti, a ne iscrpljuju, te njihovim nabrojanjem lista mogućih otežavajućih i olakšavajućih okolnosti nije konačna i zaključena, na šta prvenstveno upućuje izraz „naročito“ upotrebljen neposredno pre njihovog nabrojanja, te svakako sud i ostale okolnosti koje u citiranoj zakonskoj odredbi nisu izričito navedene može, i čak je u obavezi da ceni, uz uslov obrazloženja njihovog značaja i razloga svoje odluke.

Od otežavajućih okolnosti koje utiču da, u granicama propisanog posebnog minimuma i maksimuma, izrečena kazna bude veća ili manja, treba razlikovati kvalifikatorne okolnosti koje određenom prekršaju daju poseban, teži vid, tako da pri postojanju tih okolnosti nastaje druga, teža kvalifikacija prekršaja. Kvalifikatorne okolnosti čine element bića tog prekršaja, te bez postojanja tih okolnosti nema ni tog težeg, kvalifikovanog oblika prekršaja. U takvim slučajevima okolnost koja je kao kvalifikatorna ušla u obeležja bića prekršaja ne može se ceniti i kao otežavajuća okolnost prilikom odmeravanja kazne. Primeri kvalifikovanih oblika prekršaja su prekršaji iz člana 6. stav 4. i člana 7. stav 2. Zakona o javnom redu i miru i prekršaj iz člana 226. stav 4. dosadašnjeg Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima. U prvom slučaju prekršaji iz člana 6. stav 1, 2. i 3. odnosno iz člana 7. stav 1. Zakona o javnom redu i miru dobijaju svoj teži, kvalifikovani oblik ukoliko su izvršeni u grupi, te se tako način vršenja prekršaja u grupi pojavljuje kao kvalifikatorna okolnost zbog koje Zakon za ovaj prekršaj propisuje isključivo kaznu zatvora u trajanju do 60 dana, naspram osnovnih oblika tih prekršaja za koje su alternativno propisane novčana kazna ili kazna zatvora. Prekršaji iz člana 226. stav 4. ZOOPS-a su kvalifikovani oblici prekršaja iz člana 226. stav 1. tačka 27, tačka 28, tačka 29. i tačka 37. ZOOPS-a na putevima, a kvalifikatorna okolnost zbog koje Zakon za njih, umesto alternativno propisane novčane kazne ili kazne zatvora za osnovne oblike prekršaja, propisuje obaveznu kaznu zatvora u trajanju od 15 do 60 dana, predstavlja okolnost da je učinilac jednog od 4 napred navedena prekršaja u poslednje dve godine koje prethode donošenju rešenja, u budućnosti presude, već pravnosnažno kažnjavan upravo za jedan od ta 4 prekršaja. U ovom slučaju kvalifikatornu okolnost predstavlja jedan vid povrata, ali ne bilo koji vid, već upravo povrat u pogledu jednog od prekršaja iz grupe 4 navedena prekršaja. Posebni zakoni propisuju veliki broj kvalifikovanih oblika prekršaja, sa različitim kvalifikatornim okolnostima, a koje okolnosti će prekršaj učiniti kvalifikovanim određuje se samim propisom o prekršaju i različite su za pojedine prekršaje. U načelu to su okolnosti koje bi sudija cenio kao posebno otežavajuće da propisom o prekršaju nisu propisane kao kvalifikatorne.

UBLAŽAVANJE KAZNE (član 40.)

Od olakšavajućih okolnosti, koje utiču da, u okviru granica propisane kazne za prekršaj, ta kazna bude veća ili manja svakako treba razlikovati ublažavajuće okolnosti.

Odmeravanje kazne u granicama posebnog minimuma i maksimuma propisanih za izvršeni prekršaj predstavlja redovan i najčešći način individualizacije kazne. Ali u životu se javljaju i takvi slučajevi da sa aspekta svrhe kažnjavanja nije pravično, a ni neophodno izreći kaznu u granicama njenog posebnog minimuma i maksimuma, jer se svrha kažnjavanja može postići i primenom blaže kazne. Priroda prekršaja i njegove posledice, okolnosti pod kojima je prekršaj izvršen i ličnost samog učinioca mogu ukazivati na opravdanost ublažavanja propisane kazne, na koji način ublažavanje kazne dobija poseban značaj u postupku individualizacije. Zato takvu mogućnost predviđaju i propisuju kroz pravila o ublažavanju kazne i dosadašnji i novi Zakon o prekršajima, i to na istovetan način, *samo sa jednim izuzetkom vezanim za uvođenje rada u javnom interesu* kao nove vrste kazne, posebno pogodne u postupku ublažavanja kazne.

Za ublažavanje kazne potrebno je kumulativno ispunjenje dva propisana uslova:

- da prekršajem nisu prouzrokovane teže posledice
- da postoje olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i blažom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Okolnosti koje ukazuju da se i blažom kaznom može postići svrha kažnjavanja mogu biti vezane za prirodu samog izvršenog prekršaja i okolnosti njegovog izvršenja, dakle objektivne prirode, ali i subjektivne prirode, vezane za ličnost učinioca. Takvih okolnosti može biti više, različite se od slučaja do slučaja i ne mogu se sve unapred predvideti, niti se propisom mogu nabrojati, pa njihovo postojanje i značaj sud ceni u svakom konkretnom slučaju u vezi sa ostvarivanjem svrhe kažnjavanja. Pri tome sud je vezan jednom objektivnom okolnošću - prouzrokovanim posledicama prekršaja, odnosno uslovom da prekršajem nisu prouzrokovane teže

posledice, jer u slučaju postojanja takvih težih posledica ne bi smelo biti govora o ublažavanju propisane kazne, bez obzira na postojanje ostalih ublažavajućih okolnosti.

Pored ovog opšteg pravila o ublažavanju kazne koje se može primeniti na veliki broj prekršaja i učinilaca, Zakon o prekršajima određenim okolnostima daje karakter opštih osnova za ublažavanje kazne, u slučaju čijeg postojanja sud *može ublažiti kaznu bez obzira koji prekršaj je počinjen i ko je njegov počinilac*. Takve okolnosti su:

- izvršenje prekršaja u prekoračenju granica nužne odbrane (čl. 13. stav 3.),
- izvršenje prekršaja u prekoračenju granica krajnje nužde (čl. 14. stav 3.)
- pravna zabluda iz opravdanih razloga - kad učinilac prekršaja iz opravdanih razloga nije znao

da je ta radnja zabranjena (član 21.),

- blaže kažnjavanje podstrekača i pomagača sobzirom na prirodu prekršaja, način i okolnosti pod kojima je podstrekavanje i pomaganje izvršeno i stepen krivice podstrekača i pomagača (čl. 25. stav 2),

- sud može ublažiti kaznu učiniocu prekršaja za koji je propisana novčana kazna, ako je on dobrovoljno posle izvršenja prekršaja a pre pokretanja prekršajnog postupka otklonio protivpravno stanje ili nadoknadio štetu koju je izazvao prekršajem, ukoliko ne odluči da obustavi postupak (čl. 41. novog Zakona).

Ublažavanje kazne se uvek vrši fakultativno i ni u jednom slučaju Zakon ne obavezuje sud da učiniocu kaznu ublaži, već sud slobodno ceni da li će primeniti ovu zakonsku mogućnost, a sve sobzirom na okolnost da li se svrha kažnjavanja može ostvariti i primenom blaže kazne ili je neophodno izreći kaznu u granicama propisanog posebnog minimuma i maksimuma.

Po novom Zakonu o prekršajima, kao i po starom (izuzev u pogledu ublažavanja novom vrstom kazne) kazna se može ublažiti na jedan od tri načina:

a) Ublažavanje kazne po meri postoji kad se učiniocu izriče ista vrsta kazne koja je propisana za izvršeni prekršaj, ali u meri manjoj od propisanog posebnog minimuma, ali ne i ispod najmanje zakonske mere te vrste kazne, odnosno ne i ispod opšteg minimuma te vrste kazne (član 40. stav 1. tačka 1. novog Zakona o prekršajima);

b) Ublažavanje kazne po vrsti postoji kad se umesto propisane kazne zatvora izriče novčana kazna (iako nije propisana za taj prekršaj) ili rad u javnom intresu (što je novina Zakona o prekršajima i naravno uvek uz pristanak učinioca);

c) Kada su kazna zatvora i novčana kazna kumulativno propisane za prekršaj ublažavanje kazne se vrši i izricanjem samo jedne od tih kazni.

KAŽNJAVANJE ZA PREKRŠAJE U STICAJU (član 42.)

Kažnjavanje za prekršaje u sticaju identično je regulisano i novim i starim Zakonom, jedine novine i u ovom pogledu vezane su za nove vrste kazni.

Tako oba zakona u slučaju istovremenog suđenja učiniocu za više prekršaja počinjenih jednom radnjom (idealni sticaj prekršaja) ili sa više radnji (realni sticaj prekršaja) propisuju prethodno utvrđivanje kazne za svaki od tih prekršaja, a potom izricanje jedinstvene kazne za sve te prekršaje po sledećim pravilima:

1.) Kad je za sve prekršaje u sticaju utvrđena kazna zatvora - izrečena jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od 60 dana;

2.) Kad je za sve prekršaje u sticaju utvrđena novčana kazna - izrečena jedinstvena novčana kazna predstavlja zbir utvrđenih novčanih kazni, ali ne može biti veća od dvostrukog iznosa novčane kazne predviđene Zakonom o prekršajima;

3.) Kad je za sve prekršaje u sticaju utvrđena kazna rada u javnom interesu jedinstvena kazna rada u javnom interesu ne može trajati duže od 120 časova (novina izazvana samom novom vrstom kazne);

4.) Kad je za prekršaje u sticaju utvrđena kazna zatvora, a za druge prekršaje novčana kazna, izreći će se jedna kazna zatvora ne veća od 60 dana i jedna novčana kazna ne veća od dvostrukog iznosa najveće novčane kazne predviđene zakonom o prekršajima;

5.) Kad su za prekršaje u sticaju utvrđeni kazneni poeni, jedinstvena kazna predstavlja zbir svih pojedinačnih kaznenih poena, ali ne većih od 18 (takođe novina).

URACUNAVANJE ZADRŽAVANJA I PRITVORA U KAZNU (član 43.)

Od značaja za izricanje kazne za učinjeni prekršaj je pravilo o uračunavanju zadržavanja i pritvora u kaznu, koje je identično formulisano i dosadašnjim i novim Zakonom o prekršajima. Po tom pravilu u kaznu izrečenu u prekršajnom postupku uračunava se pritvor odnosno zadržavanje koje je trajalo duže od 12 časova, ne i kraće zadržavanje, pri čemu je bez značaja ko je odredio zadržavanje, da li organ unutrašnjih poslova ili prekršajni sudija od momenta pokretanje prekršajnog postupka do donošenja presude, ali je bitno prethodno na osnovu odgovarajuće odluke - rešenja - tačno utvrditi koliko je zadržavanje trajalo.

Pritvor odnosno zadržavanje duže od 12 a kraće od 24 časa računa se u jedan dan zatvora, odnosno u 500 dinara novčane kazne. Iako to Zakon direktno ne propisuje, iz pravila da se neplaćena novčana kazna zamenjuje radom u javnom interesu tako što se za svakih započetih 500 dinara određuje dva dana rada u javnom interesu (čl. 37. st. 2.), moglo bi se zaključiti da se i zadržavanje odnosno pritvor koji su trajali između 12 i 24 časa u slučaju izricanja učiniocu prekršaja kazne rada u javnom interesu uz njegov pristanak, uračunavaju kao dva dana tog rada.

Pritvor određen protiv lica osumnjičenog za krivično delo protiv koga krivični postupak bude okončan pravosnažnom obustavom, odnosno oslobađajućom, odnosno odbijajućom presudom (izuzev presude zbog stvarne nenadležnosti suda), a za istu radnju u prekršajnom postupku bude oglašen krivim, vreme provedeno u pritvoru uračunava se u izrečenu kaznu za prekršaj.

O značaju pravila o uračunavanju zadržavanja i pritvora u kaznu govori i okolnost da je odluka o takvom zadržavanju element izreke osuđujuće presude (član 219. stav 1. tačka 5. novog Zakona o prekršajima).

OPOMENA (član 44.)

Iako ne predstavlja kaznu, već poseban vid prekršajne sankcije, opomena u neku ruku predstavlja korak dalje, odnosno krajnji korak u ublažavanju kazne, bez obzira što strogo formalno njenim izricanjem i ne dolazi do kažnjavanja učinioca prekršaja.

Po novom Zakonu o prekršajima opomena se može izreći samo umesto novčane kazne za prekršaj (po starom „umesto kazne”), ali je u pitanju terminološka razlika ustanovljena u cilju veće preciznosti, jer bi bilo nezamislivo i po ranijem zakonu opomenu izreći u slučajevima u kojima je kao jedina bila propisana kazna zatvor ili kada bi bili ispunjeni uslovi za njeno izricanje. Pri tome je nebitan način na koji je novčana kazna propisana za prekršaj, da li kao jedina ili kao alternativna, bitno je da je propisana i da bi se u konkretnom slučaju, sobzirom na sve okolnosti prekršaja i učinioca, ta kazna i izrekla da ne postoji mogućnost izricanja opomene.

Po Zakonu postoje dva osnova za izricanje opomene:

a) Ako postoje okolnosti koje u znatnoj meri umanjuju odgovornost učinioca tako da se može očekivati da će se ubuduće kloniti vršenja prekršaja i bez izricanja kazne (što su *opšte okolnosti moguće kod svakog prekršaja i učinioca* i po svojoj prirodi veoma slične ublažavajućim okolnostima, ali izrazitije po svom intezitetu tako da „u znatnoj meri umanjuju odgovornost učinioca“); ili

b) Ako se prekršaj ogleda u neispunjavanju propisane obaveze ili je prekršajem nanесena šteta, a učinilac je posle pokretanja prekršajnog postupka, a pre donošenja presude ispunio propisanu obavezu, odnosno otklonio ili nadoknadio nanесenu štetu (za razliku od slučaja zakonske mogućnosti obustave postupka iz člana 41. novog Zakona o prekršajima u slučaju otklanjanja ili nadoknade nanесene štete učinjene dobrovoljno posle izvršenja prekršaja, a pre pokretanja prekršajnog postupka, kada pokretanje tog postupka još uvek nije bilo sasvim izvesno), što praktično znači da je otklanjanje posledica ili obeštećenje koje se ima u vidu kod opomene ne sasvim dobrovoljno, već pre u cilju postizanja povoljnijeg položaja u već pokrenutom prekršajnom postupku, ali se ne treba prenebrežniti okolnost da je ono ipak učinjeno, te treba proceniti da li pod takvim okolnostima još uvek postoji svrha koju kažnjavanjem treba postići, ili se ona može postići i bez kažnjavanja (ovde treba imati u vidu visinu pričinjene i naknađene štete naspram visine zaprećene novčane kazne).

Iako novi Zakon o prekršajima to izričito ne propisuje, podrazumeva se da sud može izreći opomenu i počinocu prekršaja za koji je propisana novčana kazna, a koji je dobrovoljno, posle izvršenja prekršaja, a pre pokretanja prekršajnog postupka, otklonio protivpravno stanje ili nadoknadio štetu koju je izazvao

prekršajem, naravno, ukoliko ne obustavi postupak primenom člana 41. ili ne ublaži kaznu primenom člana 40. novog Zakona o prekršajima.

Načelno, opomenu kao vrstu prekršajne sankcije treba izricati u slučajevima i pod okolnostima propisanim ovim Zakonom, ali treba voditi računa da se njena primena ne proširuje izvan tih okolnosti.

ZAŠTITNE MERE

SVRHA I PROPISIVANJE (član 45)

Zaštitne mere su posebna vrsta prekršajnih sankcija, čija je svrha, kako im i ime govori, prvenstveno zaštitna i kojima je posvećeno celo šesto poglavlje novog Zakona o prekršajima. Za razliku od dosadašnjeg Zakona o prekršajima, novi Zakon u okviru opšte svrhe prekršajnih sankcija svojim članom 45. stav 1. definiše svrhu primene zaštitnih mera kao otklanjanje uslova koji omogućavaju ili podstiču učinioca na izvršenje novog prekršaja. Dakle, za razliku od kazni koje treba da utiču na počinioca prekršaja da se ubuduće kloni njihovog vršenja, pri čemu je buduće ostvarenje njihove svrhe neizvesno i u znatnoj meri subjektivizirano ličnošću samog učinioca, zaštitne mere u objektivnom smislu pred učinioca prekršaja na neko vreme stavljaju prepreke koje ga sprečavaju ili ometaju u vršenju budućih prekršaja, ili pak deluju na eliminisanje uzroka, odnosno uslova koji pogoduju i podstiču ga u vršenju prekršaja.

Njihova primena posebno je značajna ako se uzme u obzir da su posledice izricanja zaštitnih mera na učinioca prekršaja ponekad dugotrajnije i teže ga pogađaju od izrečenih kazni.

I po novom, kao i po dosadašnjem Zakonu o prekršajima, zaštitne mere mogu se propisati samo zakonom i uredbom (član 45. stav 2.), a ne i ostalim podzakonskim aktima.

VRSTE ZAŠTITNIH MERA (član 46.)

Novi Zakon o prekršajima predviđa mogućnost propisivanja ukupno devet zaštitnih mera (član 46. stav 1.), i to:

1. oduzimanje predmeta;
2. zabrana vršenja određenih delatnosti;
3. zabrana pravnom licu da vrši određene delatnosti;
4. zabrana odgovornom licu da vrši određene poslove;
5. zabrana upravljanja motornim vozilom;
6. obavezno lečenje alkoholičara i narkomana;
7. zabrana pristupa oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja;
8. javno objavljivanje presude;
9. udaljenje stranaca sa teritorije Republike Srbije.

Sistem zaštitnih mera novog Zakona o prekršajima proširen je dvema novim zaštitnim merama u odnosu na dosadašnji Zakon, koji ih je sadržao sedam, i to zabranom pristupa oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja i javnim objavljivanjem presude,

IZRICANJE ZAŠTITNIH MERA (član 47.)

Zaštitnu meru može izreći samo sud, a ne i organi uprave koji vode prekršajni postupak.

Kao i do sada, i po novom Zakonu učiniocu prekršaja može biti izrečena jedna ili više zaštitnih mera kad postoje uslovi za njihovo izricanje predviđeni tim ili drugim zakonom, podrazumevajući pod terminom „drugi zakon“ poseban zakon kojim je određen prekršaj.

Na istovetan način oba zakona (dosadašnji i novi) propisuju da se zaštitne mere izriču uz izrečenu kaznu ili opomenu, kao i da se mogu izreći i kad prekršajna sankcija nije izrečena ako je takva mogućnost propisana (npr. član 48. stav 6. novog ZOP-a u pogledu oduzimanja predmeta).

Zaštitne mere se na osnovu člana 65. stav 3. Zakona o prekršajima mogu izreći i maloletniku uz vaspitnu meru, ako je zbog prirode prekršaja to neophodno, dok se podrazumeva da će mu se izreći uz kaznu.

Novim Zakonom o prekršajima zadržano je rešenje iz dosadašnjeg Zakona po kome se zaštitne mere *oduzimanja predmeta, obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana i udaljenje stranaca sa teritorije Republike Srbije* mogu izreći pod uslovima propisanim Zakonom o prekršajima i kad nisu predviđene propisom kojim je određen prekršaj (član 46. stav 2.), iz čega proističe da se preostalih šest zaštitnih mera mogu izreći isključivo kad su propisane posebnim propisom.

STICAJ ZAŠTITNIH MERA (član 58.)

Novi Zakon o prekršajima u pogledu sticaja zaštitnih mera zadržao je rešenje dosadašnjeg Zakona, pa odredbom svog člana 58. propisuje da kad je jednom presudom za više prekršaja utvrđeno više zaštitnih mera iste vrste, za koje je propisano da će se izreći u određenom trajanju (što je slučaj sa svim zaštitnim merama, izuzev oduzimanja predmeta i javnog objavljivanja presude), izreći će se jedinstvena zaštitna mera jednaka zbiru trajanja pojedinačno utvrđenih zaštitnih mera, s tim da ona ne može preći najvišu zakonsku granicu trajanja te vrste zaštitne mere.

IZVRŠENJE ZAŠTITNIH MERA

Na izvršenje zaštitnih mera primenjuju se, na osnovu člana 295. novog Zakona o prekršajima, odredbe zakona kojim se uređuje izvršenje krivičnih sankcija, ako Zakonom o prekršajima nije drugačije određeno. Zakon o prekršajima *direktno uređuje samo izvršenje zaštitne mere oduzimanja predmeta* (član 296.), tako da će se sve ostale zaštitne mere izvršavati na osnovu člana 232. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija prema odredbama toga zakona kojim se uređuje izvršenje mera bezbednosti izrečenih za krivično delo. Organi koji su po Zakonu o prekršajima obavezni da izvršavaju zaštitne mere dužni su da na osnovu člana 297. o izvršenju zaštitne mere obaveste sud koji je meru izrekao, na koji način se omogućava sudu potpuno praćenje izvršenja presude. Način izvršenja svake pojedinačne zaštitne mere radi bolje preglednosti i praktičnih razloga primene ovog instituta od strane sudova od izricanja do izvršenja obrađen je u okviru odeljka o konkretnoj zaštitnoj meri.

ODUZIMANJE PREDMETA (član 48.)

Propisivanjem ove zaštitne mere daje se mogućnost privremenog ili trajnog oduzimanja *predmeta koji su bili upotrebljeni* ili su bili *namenjeni za izvršenje prekršaja* ili koji su *nastali izvršenjem prekršaja*, samo ukoliko su svojina učinioca prekršaja ili njima raspolaže pravno lice učinilac prekršaja, a ako nisu svojina učinioca prekršaja ili njima ne raspolaže pravno lice učinilac prekršaja, mogu se oduzeti samo ako to zahtevaju *interesi opšte bezbednosti, čuvanje života i zdravlja ljudi, sigurnost robnog prometa ili razlozi morala, kao i u drugim slučajevima predviđenim Zakonom o prekršajima*.

Dosadašnji Zakon o prekršajima prilikom određivanja ove zaštitne mere ne govori o privremenom i trajnom oduzimanju predmeta, već samo o oduzimanju predmeta (član 45. stav 1.), pa može doći do dileme da li je privremeno oduzimanje predmeta iz člana 48. stav 1. novog Zakona o prekršajima jedan od dva moguća oblika ove zaštitne mere (privremenog i trajnog), koju sud izriče presudom na unapred određeno vreme i kojim se ostvaruje, odnosno iscrpljuje zaštitna svrha njenog izricanja, kad posebni razlozi zahtevaju da se učinilac prekršaja na neko vreme onemogući u izvršenju prekršaja privremenim oduzimanjem predmeta za to vreme, a bez potrebe njegovog trajnog oduzimanja, ili je pak u ovom slučaju zakonodavac imao u vidu mogućnost privremenog oduzimanja predmeta iz člana 205. novog Zakona (koja je postojala i na osnovu člana 223. dosadašnjeg Zakona), koje se vrši pre donošenja presude pismenom naredbom suda u cilju obezbeđenja eventualnog budućeg izvršenja zaštitne mere koja bi bila izrečena presudom, ili koje uz izdavanje potvrde, na osnovu ovlašćenja iz posebnih zakona, vrše službena lica inspeksijskih organa, carinske službe i ovlašćeni policijski službenici kad u vršenju službene dužnosti saznaju za prekršaj. U prilog prvom stavu, da se ova zaštitna mera sudskom presudom može izreći u vidu privremenog oduzimanja predmeta, ukazuje okolnost što se ovo privremeno oduzimanje predmeta određuje članom 48. o zaštitnoj meri oduzimanja predmeta, a u

okviru poglavlja VI o zaštitnim merama, za čime ne bi bilo potrebe da se imalo u vidu drugo rešenje, kad je već odredbom člana 205. detaljno uređeno privremeno oduzimanje predmeta pre donošenja presude. U prilog pak drugom stavu, da se ima u vidu mogućnost privremenog oduzimanja do okončanja postupka, kada će predmet biti ili trajno oduzet, ili vraćen okrivljenom, govori okolnost što odredbe člana 48. novog ZOP-a ne propisuju vreme maksimalnog mogućeg trajanja privremenog oduzimanja predmeta, što bi se sa aspekta pravne sigurnosti moralo propisati. Zavisno od odgovora na ovo pitanje, termin „privremeno ili trajno“ upotrebljen u članu 48. stav 1. novog Zakona o prekršajima mogao bi se pojaviti kao suštinska, ili pak kao čisto terminološka razlika u određivanju ove zaštitne mere po dosadašnjem i novom Zakonu o prekršajima.

U svemu ostalom dosadašnji i novi Zakon o prekršajima na suštinski istovetan način regulišu ovu zaštitnu meru.

Sud presudom kojom izriče ovu zaštitnu meru određuje, u skladu sa posebnim propisima, da li će se oduzeti predmeti uništiti, prodati ili predati zainteresovanom organu odnosno organizaciji, a u slučaju njihovog samovoljnog otuđenja ili uništenja ili na drugi način onemogućavanja njihovog oduzimanja od strane učinioca prekršaja, sud će ga presudom obavezati na plaćanje novčanog iznosa koji odgovara vrednosti predmeta.

Oduzimanjem predmeta ne dira se u pravo trećih lica na naknadu štete od učinioca.

Predmeti će se oduzeti i kad se prekršajni postupak ne završi presudom kojom se okrivljeni oglašava krivim ako to zahtevaju *interesi opšte bezbednosti* ili *razlozi morala* ili u slučaju *prekida postupka usled nedostupnosti učinioca prekršaja sudu*, kao i u *drugim slučajevima određenim posebnim zakonom*, o čemu se donosi posebno rešenje na koje okrivljeni ima pravo žalbe.

Propisom kojim se određuje prekršaj može se predvideti obavezno izricanje zaštitne mere oduzimanja predmeta, što je i na osnovu dosadašnjeg Zakona o prekršajima propisivao veliki broj posebnih propisa (npr. Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o oružju i municiji, Zakon o javnom redu i miru, Zakon o uslovima za obavljanje prometa robe...)

Članom 296. novog Zakona o prekršajima izvršenje ove zaštitne mere povereno je *organu u čiju nadležnost spada izvršenje odnosno nadzor nad izvršenjem propisa po kojem je zaštitna mera izrečena*, ako zakonom nije drugačije određeno. Prodaja oduzetih predmeta vrši se po propisima za poresko izvršenje, takođe ako posebnim zakonom nije drugačije određeno, a ukoliko je presudom određeno da će se oduzeti predmeti predati određenom organu ili organizaciji, ti organi ili organizacije pozivaju se da predmete preuzmu. U slučaju samovoljnog otuđenja ili uništenja predmeta, ili na drugi način onemogućavanja izvršenja od strane učinioca prekršaja nakon donošenja presude kojom su predmeti oduzeti (slučaj kad nisu bili privremeno oduzeti pre donošenja presude), sud će ga posebnim rešanjem obavezati na plaćanje novčanog iznosa koji odgovara vrednosti predmeta. Novčani iznos dobijen prodajom predmeta koji su svojina učinioca prekršaja predstavljaju prihod budžera republike Srbije, a kad nisu svojina učinioca prekršaja, taj iznos se predaje vlasniku oduzetih predmeta, odnosno pravnom licu koje njima raspolaže, ukoliko je poznato, a ukoliko je to lice nepoznato i ne javi se ni za godinu dana od dana prodaje predmeta, iznos dobijen prodajom takođe predstavlja prihod budžeta Republike Srbije.

ZABRANA VRŠENJA ODREĐENIH DELATNOSTI (član 49.)

U pogledu zaštitne mere zabrane vršenja određenih delatnosti novi Zakon o prekršajima u potpunosti je preuzeo rešenje do sada važećeg Zakona, pa je određuje kao *privremenu zabranu preduzetniku ili drugom učiniocu prekršaja da vrši određenu privrednu ili drugu delatnost za koju se izdaje dozvola nadležnog organa ili koja se upisuje u odgovarajući registar.*

Ova mera izriče se pod uslovima predviđenim propisom kojim je određen prekršaj, a kad taj propis ne sadži posebne uslove za njeno izricanje, ova mera se može izreći:

- ako učinilac prekršaja delatnost zloupotrebi za izvršenje prekršaja, ili
- ako se opravdano može očekivati da bi dalje vršenje te delatnosti bilo opasno po život ili zdravlje ljudi ili druge zakonom zaštićene interese.

Ova dva uslova postavljena su alternativno jedan prema drugom, pa je dovoljno ispunjenje jednog od tih uslova.

Ova mera može se izreći u trajanju od 6 meseci do 3 godine, računajući od pravosnažnosti presude.

Vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava se u trajanje izrečene mere.

Izvršenje ove zaštitne mere, u skladu sa članom 295. novog Zakona o prekršajima i članom 232. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija sprovodi se po odredbama člana 206-208. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija koje važe za meru bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti i dužnosti, sobzirom da Zakon o prekršajima nije na drugačiji način uredio njeno izvršenje. U postupku njenog izvršenja sud koji je meru izrekao u prvom stepenu dostavlja pravnosnažnu presudu organu nadležnom za izdavanje dozvole ili odobrenja za vršenje određenog poziva ili samostalne delatnosti, kao i nadležnom inspekcijskom organu i organu uprave nadležnom za unutrašnje poslove po mestu prebivališta odnosno boravišta toga lica, radi upisa u kaznenu evidenciju. Sobzirom da je ova zaštitna mera vezana za vršenje određene privredne ili druge delatnosti za koju se izdaje dozvola nadležnog državnog organa ili koja se upisuje u odgovarajući registar, izvršava se oduzimanjem dozvole ili zabranom njenog izdavanja za vreme na koje je mera izrečena, a izvršavaju je nadležene inspekcije preduzimanjem radnji kojima se lice prema kojem se mera primenjuje onemogućava da se bavi vršenjem određene delatnosti.

Značaj izricanja ove zaštitne mere ogleda se u tome što usled moguće dužine njenog trajanja njen imovinski efekat na lice prema kome se primenjuje može u znatnoj meri prevazići imovinski efekat izrečene novčane kazne, a neretko će njen efekat za učinioca prekršaja biti teži i od efekta kazne zatvora u dužini u kojoj se ona može izreći u prekršajnom postupku. Međutim, u slučaju izricanja ove zaštitne mere posebno treba biti oprezan i obratiti pažnju na okolnost da posledice izricanja ove zaštitne mere u značajnoj meri pogađaju lica koja lice prema kome se mera primenjuje izdržava (članove porodice).

ZABRANA PRAVNOM LICU DA VRŠI ODREĐENE DELATNOSTI (član 50.)

Ovu zaštitnu meru takođe na identičan način regulišu dosadašnji i novi Zakon o prekršajima i ona se sastoji u zabrani proizvodnje određenih proizvoda ili vršenja određenih poslova u oblasti prometa robe, finansija i usluga, ili u zabrani vršenja drugih određenih poslova.

I ova mera se izriče pod uslovima predviđenim propisom kojim se određuje prekršaj, a kad taj propis ne sadrži posebne uslove za njeno izricanje, može se izreći *ako bi dalje vršenje određene delatnosti bilo opasno po život ili zdravlje ljudi, štetno za privredno ili finansijsko poslovanje drugih pravnih lica ili za privredu u celini*.

I ova mera može se izreći u trajanju od 6 meseci do 3 godine, računajući od pravosnažnosti presude.

Izvršenje ove zaštitne mere nije posebno uređeno ni novim Zakonom o prekršajima, kao ni dosadašnjim, a na nju se na osnovu člana 295. novog Zakona o prekršajima ne mogu direktno primeniti ni odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, jer se krivični postupak prema pravnom licu ne može voditi, sobzirom da ono ne može biti izvršilac krivičnih dela, pa se shodno tome ne može voditi ni postupak izvršenja krivičnih sankcija. Kako se radi o ozbiljnoj pravnoj praznini, to se na izvršenje ove zaštitne mere samo po analogiji mogu primeniti odredbe člana 206. stav 1. i člana 207. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija o dostavljanju pravnosnažne odluke suda organu koji vodi registar u koji je upisano pravno lice i nadležnom inspekcijskom organu, koji meru izvršava preduzimanjem radnji kojima se pravno lice onemogućava u vršenju određene delatnosti.

ZABRANA ODGOVORNOM LICU DA VRŠI ODREĐENE POSLOVE (član 51.)

I u pogledu ove zaštitne mere novi Zakon o prekršajima u svemu preuzima rešenje dosadašnjeg Zakona, pa propisuje da se mera sastoji u zabrani učiniocu prekršaja da vrši poslove koje je vršio u vreme izvršenja prekršaja ili rukovodeću dužnost u privrednom ili finansijskom poslovanju, ili određenu vrstu poslova, ili sve ili neke dužnosti vezane za raspolaganje, korišćenje, upravljanje ili rukovanje poverenom imovinom.

Ova mera izriče se kad odgovorno lice zloupotrebi dužnost radi izvršenja prekršaja, ako propisom kojim se određuje prekršaj nije drugačije određeno, pa i u ovom slučaju imamo primat posebnog propisa kojim se određuje prekršaj u odnosu na Zakon o prekršajima u pogledu uslova za izricanje ove zaštitne mere.

I ova mera može se izreći u trajanju od 6 meseci do 3 godine, računajući od pravosnažnosti presude, a takođe se u njeno trajanje ne uračunava vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora.

Izvršava se po odredbama člana 206. i 207. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, kao i zaštitna mera

zabrane vršenja određenih delatnosti, dostavljanjem pravosnažne presude organu, preduzeću ili organizaciji u kojoj je lice zaposleno, organu nadležnom za izdavanje dozvole ili odobrenja za vršenje određenog poziva, kao i nadležnom inspekcijskom organu i organu uprave nadležnom za unutrašnje poslove po mestu prebivališta odnosno boravišta toga lica, radi upisa u kaznenu evidenciju.

ZABRANA UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM (član 52.)

Dosadašnji Zakon o prekršajima poznao je ovu zaštitnu meru pod nazivom „Zabrana upravljanja vozilom na motorni pogon“, ali se ovde radi samo o terminološkoj razlici, s obzirom da novi Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima, koji će se primenjivati od 10. decembra 2009. godine, ne poznaje pojam „vozila na motorni pogon“, već vozila ranije određena tim pojmom takođe obuhvata terminom „motorna vozila“.

Ova zaštitna mera prema novom Zakonu o prekršajima sastoji se u tome da se učiniocu zabrani upravljanje motornim vozilom, dok se po dosadašnjem Zakonu o prekršajima sastojala u zabrani učiniocu upravljanja vozilom na motorni pogon određene vrste ili kategorije. Ovakva razlika u regulisanju otvara praktično pitanje - da li se po novom Zakonu o prekršajima ova zaštitna mera izriče za upravljanje motornim vozilom određene vrste ili kategorije, ili za upravljanje svim motornim vozilima, bez obzira na vrstu i kategoriju, kako prističe iz samog teksta Zakona, u kom slučaju ona predstavlja znatno veće ograničenje za učinioca prekršaja.

Ova mera može se izreći učiniocu prekršaja koji je učinio prekršaj protiv bezbednosti saobraćaja ili kad postoji opasnost da će ponovo učiniti prekršaj, odnosno čije ranije kršenje tih propisa pokazuje da je opasno da upravlja motornim vozilom, ako propisom kojim se određuje prekršaj nisu posebno predviđeni uslovi za izricanje ove zaštitne mere, u kom slučaju se primenjuju uslovi iz posebnog propisa.

Pri odlučivanju da li će se mera izreći sud je u obavezi da uzme u obzir i to da li je učinilac vozač motornog vozila po zanimanju

Ova zaštitna mera može se izreći u trajanju od 30 dana do jedne godine, a vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava se u trajanje mere.

Prema članu 52. stav 5. novog Zakona o prekršajima trajanje izrečene zaštitne mere računa se od dana pravosnažnosti presude, a izvršava je organ unutrašnjih poslova oduzimanjem vozačke dozvole, a ako učinilac nema izdatu dozvolu, organ unutrašnjih poslova neće mu izdati novu dozvolu, odnosno neće mu dozvoliti polaganje vozačkog ispita dok izrečena mera traje.

Međutim, ovo pitanje drugačije je regulisano odredbom člana 202. novog Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima, koji propisuje da vreme trajanja ove zaštitne mere teče od dana kad je teritorijalno nadležna organizaciona jedinica MUP-a meru izvršila, a smatra se da ju je izvršila kad je, na osnovu pravosnažne odluke suda, to vozaču saopštila u pisanoj formi i taj podatak evidentirala u registar vozača (odnosno registar stranih vozača kojima je izrečena zaštitna mera). Samo izuzetno, vozaču kome je ova zaštitna mera izrečena u trajanju od najviše 6 meseci, iz opravdanih razloga može se početak njenog trajanja pomeriti za najviše 30 dana od dana saopštavanja.

Na ovaj način ZOP i ZOBS na putevima dolaze u direktnu i ozbiljnu koliziju u pogledu vremena od koga zaštitna mera počinje da teče i načina njenog izvršenja, pa se postavlja pitanje koji će se propis u datoj situaciji primeniti.

Sa praktičnog aspekta tehnike izvršenja, sa aspekta pravne sigurnosti i aspekta ostvarivanja zaštitne svrhe ove zaštitne mere, rešenje ZOBS-a na putevima znatno je racionalnije od rešenja ZOP-a, jer značajno vreme može proteći od dana pravosnažnosti presude do njenog dostavljanja nadležnom organu na izvršenje, a pogotovu do oduzimanja od lica vozačke dozvole, ili do pismenog saopštavanja zabrane licu i evidentiranja te zabrane u registar vozača. Ovo naročito u situaciji kad u postupku po žalbi presuda Višeg prekršajnog suda postane pravosnažna danom njenog donošenja, a od dana pravosnažnosti protekne i vreme u kome se ova presuda dostavlja prvostepenom prekršajnom sudu, čime bi se faktički znatno skratilo vreme trajanja izrečene zaštitne mere. U drastičnim slučajevima može se čak dogoditi da trajanje mere i istekne pre njenog izvršenja, za koje vreme vozač kome je zabrana izrečena upravlja motornim vozilom, te se zaštitna svrha izrečene zaštitne mere ne ostvaruje.

Međutim, kako se navedene razlike u regulisanju ZOP-a i ZOBS-a odnose na pitanja izvršenja zaštitne mere koje su uređena Zakonom o prekršajima, to bi se u konkretnom slučaju na osnovu člana 1. i člana 295. Zakona o prekršajima morala primeniti odredba člana 52. stav 5. Zakona o prekršajima o računanju trajanja

ove zaštitne mere od dana pravnosnažnosti presude, ma koliko to nepraktično bilo, kao i odredbe o oduzimanju vozačke dozvole kao načinu izvršenja ove zaštitne mere, dok je pitanje nadležnosti za izvršenje ove zaštitne mere nesporno, jer se u svakom slučaju nadležni organ za izvršenje zaštitne mere zabrane upravljanja motornim vozilom prema članu 201. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima teritorijalno nadležna organizaciona jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova koja vodi vozača u evidenciji, odnosno na čijem području ima prebivalište vozač koji nije upisan u registar vozača, odnosno na čijem je području sedište suda koji je meru izrekao kad je mera izrečena licu koje ima stranu vozačku dozvolu.

Posebno je značajno je da odredbe novog Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima ne predviđaju mogućnost odlaganja i uslovljavanja izvršenja ove zaštitne mere, kako je to bilo moguće prema članu 236. dosadašnjeg Zakon o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, pa nema ni instituta opoziva odloženog izvršenja ranije izrečene zaštitne mere iz člana 237. istog zakona.

Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima za jedan broj prekršaja koje određuje propisuje obavezno izricanje zaštitne mere zabrane upravljanja motornim vozilom, dok za ostale prekršaje izricanje ove mere propisuje kao mogućnost.

OBAVEZNO LEČENJE ALKOHOLIČARA I NARKOMANA (član 53.)

I po dosadašnjem i po novom Zakonu o prekršajima ova zaštitna mera može se izreći licu koje je učinilo prekršaj usled zavisnosti od stalne upotrebe alkohola ili opojnih droga i kod koga postoji opasnost da će usled ove zavisnosti i dalje da čini prekršaje, koja dva uslova za izricanje su kumulativno postavljena.

Pre njenog izricanja sud je u obavezi da pribavi mišljenje veštaka odnosno nadležne zdravstvene organizacije.

Izricanjem ove mere učiniocu prekršaja nalaže se obavezno lečenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi, a ako učinilac prekršaja bez opravdanih razloga odbije lečenje, mera će se izvršiti prinudnim putem.

Novi Zakon o prekršajima određuje maksimalno vreme trajanja ove zaštitne mere do godinu dana, koje će se obustaviti i pre isteka vremena određenog u presudi ako zdravstvena organizacija ustanovi da je lečenje završeno, dakle na predlog zdravstvene organizacije. Dosadašnji Zakon o prekršajima nije održivao maksimalno vreme trajanja ove zaštitne mere, kako čini novi Zakon, već je sadržao samo odredbu da se vreme njenog trajanja određuje na predlog odgovarajuće zdravstvene organizacije, što ne znači da sud po novom Zakonu neće prilikom održavanja vremena trajanja ove zaštitne mere uzeti u obzir predlog zdravstvene ustanove, već će samo upravo u skladu sa obavezom pribavljanja mišljenja veštaka, odnosno nadležne zdravstvene organizacije, pri tome biti vezan odredbom o maksimalnom trajanju ove zaštitne mere.

Na osnovu člana 209. Zakona o prekršajima i člana 232. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, na izvršenje ove zaštitne mere primenjuju se odredbe člana 202-205. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija o izvršenju mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i obaveznog lečenja alkoholičara. Prema tim odredbama sud koji je meru izrekao u prvom stepenu upućuje lice na obavezno lečenje i o tome obaveštava ustanovu u koju se lice upućuje. Ako se lice ne javi ustanovi ili samovoljno napusti započeto lečenje, ustanova je u obavezi da odmah o tome obavesti nadležni sud, koji naređuje dovođenje tog lica ili izdavanje poternice. Ustanova u kojoj se izvršava ova zaštitna mera u obavezi je da najmanje jednom u 6 meseci obaveštava nadležni sud o njenom izvršavanju, kao i da sud obavesti o završetku lečenja. Posle izvršenja ove zaštitne mere lice prema kome je mera izvršena upućuje se na izdržavanje ostatka kazne zatvora, što će se dogoditi u slučaju kad je zaštitna mera izrečena uz kaznu zatvora, a izvršava se u zdravstvenoj ustanovi zatvorenog tipa u kraćem trajanju od kazne zatvora, što svakako znači da se vreme trajanja izvršenja zaštitne mere obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana u ustanovi zatvorenog tipa uračunava u kaznu zatvora. Usled toga teško je zamislivo da će u postupku izvršenja prekršajnih sankcija nakon izvršene zaštitne mere obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana u zdravstvenoj ustanovi zatvorenog tipa učinilac prekršaja biti upućen na izdržavanje preostale kazne zatvora, zbog maksimalnog trajanja kazne zatvora izrečene u prekršajnom postupku do 60 dana, odnosno u izuzetnom slučaju iz člana 37. stav 7. novog Zakona o prekršajima u trajanju od 90 dana, u kom vremenu praktično izvršenje ove zaštitne mere teško da može biti okončano, jer se radi o lečenju od ozbiljne zavisnosti od stalne upotrebe alkohola i opojnih droga, te će izvršenje zaštitne mere po pravilu duže trajati od izrečene

kazne zatvora, na koji način praktično kazna zatvora usled uračunavanja zaštitne mere u vreme njenog trajanja, neće biti ni izvršena.

ZABRANA PRISTUPA OŠTEĆENOM, OBJEKTIMA ILI MESTU IZVRŠENJA PREKRŠAJA (član 54. i 55.)

Ova zaštitna mera potpuna je novina u sistemu prekršajnih sankcija, koju nije sadržao dosadašnji Zakon o prekršajima.

Novi Zakon o prekršajima za svrhu njenog izricanja određuje sprečavanje učinioca da ponovi prekršaj ili da nastavi da ugrožava oštećenog.

Izriče se na pismeni predlog podnosioca zahteva za pokretanje prekršajnog postupka ili na usmeni zahtev oštećenog, istaknut pri saslušanju u prekršajnom postupku.

Odluka kojom se ova mera izriče mora da sadrži: vremenski period u kome se izvršava, podatke o licima kojima učinilac ne sme pristupiti, naznačenje objekata kojima ne sme pristupiti i u koje vreme, mesta ili lokacija u okviru kojih se učiniocu zabranjuje pristup.

Ako se mera odnosi na zabranu pristupa oštećenom, ona uključuje i meru zabrane pristupa zajedničkom stanu ili domaćinstvu u periodu za koji važi zabrana.

Ova mera može se izreći u trajanju do godine dana, računajući od pravosnažnosti presude.

O odluci suda kojom se ova zaštitna mera izriče obaveštava se oštećeni, organ unutrašnjih poslova nadležan za njeno izvršenje i Centar za socijalni rad kad se mera odnosi na zabranu učiniocu pristupa deci ili bračnom drugu.

Za svako kršenje zabrane pristupa izrečene ovom zaštitnom merom od strane kažnjenog lica propisano je kažnjavanje tog lica novčanom kaznom do 15.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana. Pri tome se pod kršenjem zabrane podrazumeva pristupanje oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja tokom trajanja mere ili ostvarenje kontakta sa oštećenim na nedozvoljeni način ili u nedozvoljeno vreme. Istom kaznom kazniče se i oštećeni na čiji je predlog mera doneta, koji svojim radnjama navede kažnjenog da prekrši zabranu pristupa (provociranje kažnjenog na kršenje zabrane od strane oštećenog).

Iz odredbe člana 46. stav 2. novog Zakona o prekršajima proističe da se ova mera može izreći samo ako je propisana posebnim propisom kojim je određen prekršaj. Kako je za sada veoma mali broj posebnih propisa koji određuju prekršaje i propisuju ovu zaštitnu meru, jer se radi o novoj zaštitnoj meri), a njen značaj bi mogao biti izuzetno veliki, posebno u oblasti prekršaja protiv javnog reda i mira sa elementima nasilja u porodici, to je na zakonodavcu da ovaj nedostatak što je moguće pre otkloni.

Poseban propis koji izricanje ove zaštitne mere propisuje za prekršaj je Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, koji svojim članom 22. stav 1. predviđa mogućnost izricanja fizičkom licu uz kaznu za prekršaj i zaštitne mere zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama pod uslovima propisanim tim zakonom, a koja zaštitna mera po svojoj suštini predstavlja jedan specifičan oblik zaštitne mere zabrane pristupa oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja. Ova mera može se izreći za tri prekršaja iz člana 23. stav 1, a njeno izricanje je obavezno za jedan prekršaj iz istog člana, kao i u slučaju ponovljenog nekog od prekršaja za koji je propisana mogućnost njenog izricanja. Odredbom svoga člana 22. stav 2. ovaj zakon definiše zaštitnu meru zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama, navodeći da se ista sastoji u obavezi učinioca prekršaja da se neposredno pre početka određenih sportskih priredaba lično javi službenom licu u područnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj stanici na području na kojem se učinilac prekršaja zatekao i da boravi u njihovim prostorijama do završetka sportske priredbe. Međutim, u praksi se mogu javiti brojni problemi u izvršenju ove zaštitne mere, koja nije dovoljno precizno određena. Takođe ovaj posebni zakon u svom članu 22. stav 3. određuje da se navedena zaštitna mera može izreći u trajanju od 6 meseci do 2 godine, te je u pogledu maksimalne dužine njenog trajanja u suprotnosti sa odredbom člana 54. stav 5. novog Zakona o prekršajima, koji maksimalnu dužinu trajanja zaštitne mere zabrane pristupa određuje do godinu dana, pa bi se u slučaju primene zaštitne mere iz člana 22. Zakona o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama morala primeniti gornja granica trajanja zaštitne mere iz Zakona o prekršajima.

Zakon o prekršajima u pogledu izvršenja ove zaštitne mere članom 54. stav 6. samo određuje organ

unutrašnjih poslova kao nadležan organ za njeno izvršenje, dok posebno ne uređuje njeno izvršenje, već odredbom člana 295. upućuje na primenu Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, koji takođe ne uređuje izvršenje ove zaštitne mere, kao nove, te se i u ovoj oblasti takođe javlja pravna praznina.

JAVNO OBJAVLJIVANJE PRESUDE (član 56.)

I ova zaštitna mera, kao i prethodna, potpuna je novina u sistemu zaštitnih mera koje se mogu izreći za prekršaje, jer je dosadašnji Zakon o prekršajima nije poznavao, te je njena primena uvedena tek odredbom člana 56. novog Zakona o prekršajima. Po toj odredbi ovu zaštitnu meru sud će izreći *ako smatra da bi bilo korisno da se javnost upozna sa presudom, a naročito ako bi objavljivanje presude doprinelo da se otkloni opasnost po život ili zdravlje ljudi ili da se zaštiti sigurnost prometa roba i usluga ili privreda.*

Iz ove odredbe praktično proizilazi da će se ova zaštitna mera najčešće izricati u slučajevima kad je izvršenjem prekršaja stvorena opasnost po život ili zdravlje ljudi, ili kad je ugrožena sigurnost prometa roba i usluga ili privreda u celini, ali i u drugim opravdanim slučajevima u kojima bi bilo korisno da se javnost upozna sa presudom, nezavisno od vrste prekršaja za koji se izriče.

Prema značaju prekršaja sud će odlučiti da li će se presuda objaviti preko štampe, radija ili televizije, ili preko više navedenih sredstava informisanja, kao i da li će se obrazloženje presude objaviti u celini ili u izvodu, vodeći pri tome računa da način objavljivanja omogući obaveštenost svih u čijem interesu presudu treba objaviti.

Presuda se može objaviti u roku od najduže 30 dana od dana pravosnažnosti presude.

Troškovi javnog objavljivanja presude padaju na teret kažnjenog.

Propisom kojim se određuje prekršaj može se predvideti obavezno izricanje ove zaštitne mere.

Izvršenje ove zaštitne mere, u skladu sa odredbom člana 295. Zakona o prekršajima i članom 232. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija sprovodi se prema odredbama člana 213. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, s obzirom da Zakon o prekršajima posebno ne uređuje njeno izvršenje. Ovu zaštitnu meru izvršava sud koji ju je izrekao u prvom stepenu dostavljanjem izvršne odluke o javnom objavljivanju uredniku štampanog lista, radija ili televizije preko koga se presuda objavljuje.

UDALJENJE STRANACA SA TERITORIJE REPUBLIKE SRBIJE (član 57.)

Ovu zaštitnu meru propisivao je i dosadašnji Zakon o prekršajima pod nazivom „Udaljenje stranaca sa teritorije Srbije i Crne Gore“, te se terminološka razlika u nazivu javlja kao logična i neophodna posledica prestanka postojanja Državne zajednice Srbija i Crna Gora i samostalnosti i suvereniteta Republike Srbije kao posebne i nezavisne države.

Oba zakona, i dosadašnji i novi Zakon o prekršajima, propisuju da se ova zaštitna mera može izreći strancu koji je učinio prekršaj zbog koga je nepoželjan njegov dalji boravak u zemlji, da se može izreći u trajanju od 6 meseci do 3 godine, čije trajanje teče od dana pravosnažnosti presude kojom je mera izrečena, a u čije se trajanje ne uračunava vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora.

Novi Zakon o prekršajima, za razliku od dosadašnjeg, predviđa da se posebnim zakonom mogu propisati uslovi pod kojima se na određeno vreme može odložiti izvršenje ove zaštitne mere.

S obzirom da novi Zakon o prekršajima posebno ne uređuje izvršenje ove zaštitne mere, to se na osnovu člana 295. Zakona o prekršajima i člana 232. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, na njeno izvršenje primenjuje odredba člana 212. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija koja se odnosi na izvršenje mere bezbednosti proterivanja stranca iz zemlje, po kojoj ovu meru izvršava nadležni organ unutrašnjih poslova pošto mu sud koji je u prvom stepenu meru izrekao dostavi pravosnažnu odluku na izvršenje, i to prema propisima koji uređuju kretanje i boravak stranaca u zemlji. Dakle, konkretno, izvršenje ove zaštitne mere sprovede se prema odredbama Zakona o strancima, koji svojim članom 44. u ovom slučaju upućuje na shodnu primenu člana 35. stav 2. Zakona o strancima o otkazu boravka i zabrani ulaska u Republiku Srbiju. Prema ovoj odredbi nadležni organ će odrediti rok, koji ne može biti duži od 30 dana, u kome je stranac dužan da napusti Republiku Srbiju i vreme za koje je strancu zabranjen ulazak u Republiku Srbiju (a koje je u konkretnom slučaju određeno pravosnažnom presudom kojom je strancu izrečena zaštitna mera kao vreme trajanja te mere), a koje se upisuje u stranu put-

nu ispravu na način koji propisuje Ministar nadležan za unutrašnje poslove (naravno, ukoliko stranac poseduje važeću stranu putnu ispravu). U slučaju da stranac dobrovoljno ne napusti Republiku Srbiju u određenom roku, odmah će biti prinudno udaljen, a na način detaljno regulisan odredbama Zakona o strancima.

ZAKLJUČAK

Sistem prekršajnih sankcija u novom Zakonu o prekršajima znatno je potpuniji od dosadašnjeg. U okviru sistema kazni to je postignuto uvođenjem dve potpuno nove vrste kazni, rada u javnom interesu i kaznenih poena sa poništavanjem važenja vozačke dozvole, koje se takođe mogu stepenovati, odnosno odmeravati i kombinovati sa do sada već poznatim prekršajnim kaznama - kaznom zatvora i novčanom kaznom, ali i uvođenjem dva načina izricanja kazni, kao glavnih i kao sporednih, što bi trebalo da u većoj meri nego dosadašnji Zakon o prekršajima omogući potpuniju individualizaciju kazne prema svim okolnostima prekršaja i ličnosti učinioca, te da na taj način doprinese i potpunijem ostvarenju svrhe prekršajnog kažnjavanja - izražavanja društvenog prekora učiniocu zbog izvršenog prekršaja i uticanja kako na njega, tako i na sva ostala lica, potencijalne izvršioce, da ubuduće ne čine prekršaje, kao i jačanja društvene discipline kao preduslova za normalno funkcionisanje svakog savremenog demokratskog društva. U okviru sistema zaštitnih mera, uvođenjem dve potpuno nove vrste zaštitnih mera, zabrane pristupa oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja i javnog objavljivanja presude, trebalo bi u znatno većoj meri ostvariti svrhu zaštite kako lica oštećenih izvršenjem prekršaja, tako i društva u celini. Pri tome treba uvek imati u vidu da će prekršaja, kao i krivičnih dela, uvek biti i da ih ni jedna kaznena politika ne može iskoreniti, ali da je na državi da donese kvalitetene propise i uspostavi efikasnu sudsku vlast koja će na najbolji mogući način omogućiti funkcionisanje pravne države, a novi Zakon o prekršajima svakako je značajan iskorak u tom pravcu.

JUDIKATURA

1. Zakon o prekršajima Republike Srbije („Službeni glasnik SRS“ br.44/89 i „Službeni glasnik RS“ br.21/90,11/92, 20/93,53/93, 67/93, 28/94,16/97,37/97, 36/98, 44/98, 62/01, 65/01 i 55/04);
2. Zakon o prekršajima kojima se povređuju savezni propisi („Službeni list SFRJ“ br.4/77, 36/77, 20/82, 14/85, 10/86, 74/87, 57/89, 3/90, 35/91 i „Službeni list SRJ“ br. 27/92, 50/93, 24/94, 28/96 i 64/2001);
3. Zakon o prekršajima Republike Srbije („Službeni glasnik RS“ br. 101/2005, 116/2008);
4. Krivični zakonik Republike Srbije („Službeni glasnik RS“ broj 85/2005);
5. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srbije („Službeni glasnik RS“br.85/05);
6. Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima Republike Srbije („Službeni glasnik RS“ br. 41/2009).

SNEŽANA BAŠIĆ
STAREŠINA OPŠTINSKOG ORGANA ZA PREKRŠAJE
U BEČEJU

PRESUDA U PREKRŠAJNOM POSTUPKU

Ono što predstavlja još jednu od novina u novom Zakonu o prekršajima koji ćemo primenjivati od 01.01.2010. godine je svakako i pojedinačni pravni akt kojim se završava prekršajni postupak, te ćemo ubuduće prekršajni postupak, umesto rešenjem o prekršaju završavati presudom. Zakon o prekršajima propisuje donošenje, kao i formu i sadržinu presude, koja je i najvažniji akt koji se donosi u prekršajnom postupku, jer se njome rešava o samom zahtevu za pokretanje prekršajnog postupka.

Članom 214.st.1. Zakona o prekršajima je propisano da se prekršajni postupak završava donošenjem osuđujuće, odnosno oslobađajuće presude ili rešenja kojim se postupak obustavlja. Dakle, Zakon o prekršajima propisuje dve vrste presuda i to: osuđujuću presudu i oslobađajuću presudu.

Članom 215. Zakona o prekršajima je regulisan objektivni i subjektivni identitet koji se sastoji u činjenici da se odluka u prekršajnom postupku odnosi samo na lice koje se zahtevom za pokretanje prekršajnog postupka tereti i samo na prekršaj koji je predmet podnetog zahteva, a sud nije vezan za predloge i ocenu u pogledu pravne kvalifikacije prekršaja, što ne predstavlja novinu, obzirom da su se odredbe o objektivnom i subjektivnom identitetu na identičan način primenjivale i kod dosadašnjeg rešenja o prekršaju.

Na ovaj način se obezbeđuje stvarna i efikasna odbrana okrivljenog, jer okrivljeni ne može pripremiti odbranu ako ne zna za šta odgovara, odnosno ako može biti osuđen i za ono što mu podnetim zahtevom ne stavlja na teret. U pogledu subjektivnog identiteta, sudija poziva i saslušava samo ono lice koje je zahtevom obuhvaćeno kao okrivljeni, a u slučaju da se na pretresu utvrdi da okrivljeni nije učinio prekršaj koji mu se zahtevom stavlja na teret i istovremeno se nesumnjivo utvrdi ko je učinilac prekršaja, sudija može doneti samo oslobađajuću presudu u odnosu na to lice, a ne može oglasiti krivim lice koje nije obuhvaćeno podnetim zahtevom.

Praksa je pokazala da nema povrede objektivnog identiteta između presude i zahteva ako sud zasniva presudu na činjenicama utvrđenim na pretresu, koje se razlikuju od činjeničnog stanja opisanog u zahtevu, ako je povoljniji za okrivljenog, (tzv. kretanje ispod zahteva) pod uslovom da se radi o istom događaju. U pogledu pravnog identiteta, podvođenja činjenica pod zakon, sudija nije vezan ocenom koju je podnosilac zahteva dao u zahtevu za pokretanje prekršajnog postupka. Ako sudija ne prihvati pravnu prekvalifikaciju datu od strane podnosioca zahteva, doneće presudu kojom okrivljenog oglašava krivim, sa kvalifikacijom koju smatra ispravnom i svoju pravnu ocenu će dati u obrazloženju, sa posebnim osvrtom na ocenu u zahtevu.

Sadržina pismeno izrađene presude

Članom 222. Zakona o prekršajima je propisano da pismeno izrađena presuda sadrži: uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na žalbu, kao i broj, datum, potpis sudije i službeni pečat.

a) Uvod

Uvod presude sadrži: naziv suda koji je doneo odluku, lično ime sudije, lično ime okrivljenog, mesto prebivališta okrivljenog, odnosno naziv i sedište okrivljenog pravnog lica, prekršaj koji je predmet prekršajnog postupka, dan donošenja presude i osnov po kom je presuda doneta.

Iako član 222.st.2 Zakona o prekršajima izričito ne propisuje da se presude u prekršajnom postupku izriču i objavljuju U IME NARODA, smatram da bi ova deklaracija morala biti obavezan deo presude, a imajući u vidu odredbu člana 227. Zakona o prekršajima koji propisuje shodnu primenu Zakonika o krivičnom postupku na postupke pred sudovima koji nije propisan odredbama Zakona o prekršajima.

Radi pojašnjenja, smatram da je nužno ukazati na nedoumice, mogu slobodno reći i nedostatke koji se pojavljuju u praksi rada sudija za prekršaje, a to je da pojedine sudije ne pišu svoje lično ime, što predstavlja bitan deo uvoda. Takođe, jedan od bitnih elemenata uvoda presude je i prekršaj koji je predmet prekršajnog postupka, što znači da se u uvodu mora navesti pravna kvalifikacija prekršaja iz podnetog zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, pa čak i u situaciji ako sudija u toku postupka izvrši pravnu prekvalifikaciju, u uvodu se piše pravna kvalifikacija iz podnetog zahteva, a u izreci nova pravna kvalifikacija, a ova razlika će biti pojašnjena u obrazloženju. Takođe, deo koji se odnosi na osnov po kom je presuda doneta, kao obavezan element uvoda presude, predstavlja odredba o stvarnoj i mesnoj nadležnosti postupajućeg prekršajnog suda, zatim odredbe o donošenju presude, kao i o vrsti presude, a ukoliko sud donosi osuđujuću presudu kojom se dozvoljava izvršenje iste i pre njene pravosnažnosti, obavezan je da se pored svih pomenutih članova iz Zakona o prekršajima navede i član 294. istog Zakona (čl.305. starog Zakona o prekršajima).

b) Izreka

Izreka presude je, slobodno možemo reći, najvažniji deo presude, jer se njome odlučuje o sadržini podnetog zahteva za pokretanje prekršajnog postupka i predstavlja deo presude koji podleže izvršenju. Izreka presude će biti različita u zavisnosti od toga da li se radi o osuđujućoj ili pak o oslobađajućoj presudi. Izreka presude sadrži lične podatke okrivljenog, odnosno naziv i sedište okrivljenog pravnog lica, činjenični opis i pravnu kvalifikaciju prekršaja i odluku kojim se okrivljeni oglašava krivim, oslobađa krivice ili se postupak obustavlja.

Dakle, bez obzira na vrstu presude ista mora sadržati lične podatke o okrivljenom i u ovom delu mora postojati subjektivni identitet, odnosno fizičko, pravno, odgovorno lice ili preduzetnik na koga se i odnosi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka. Kao što nam je poznato i iz dosadašnje prakse, u delu koji se odnosi na lične podatke okrivljenog, potrebno je navesti ime i prezime okrivljenog, jedinstveni matični broj građana, ime jednog od roditelja, datum i mesto rođenja, porodične prilike, odnosno bračno stanje i broj dece, imovinske prilike, podatke o osuđivanosti ili prekršajnoj kažnjavanosti u poslednje dve godine, kao i adresa stanovanja. Sve ovo je neophodno kako bi omogućilo sudiji da izvrši individualizaciju kazne, koji će ukazati na okolnosti koje mogu biti olakšavajuće ili otežavajuće prilikom izricanja kazne.

U pogledu činjeničnog opisa prekršaja, neophodno je da se navedu činjenice i okolnosti koje predstavljaju obeležje prekršaja i to bez obzira da li se radi o osuđujućoj ili pak o oslobađajućoj presudi, jer se radi o delu koji nam ukazuje na to kada je, gde je, šta je i kako je okrivljeni nešto uradio ili pak propustio da uradi, što u zavisnosti od konkretnog slučaja čini ili ne biće određenog prekršaja.

U pogledu pravne prekvalifikacije prekršaja, kao obaveznog elementa izreke presude, neophodno je sem pravne kvalifikacije prekršaja, navesti i druge propise koji su primenjeni, kao što su odredbe koje predstavljaju osnov za ublažavanje kazne, za izricanje ukora ili opomene i slično. Smatram da je važno naglasiti da pravna kvalifikacija mora biti potpuna, odnosno potrebno je navesti ne samo član propisa koji u sebi sadrži više različitih prekršaja, nego navesti i stav i tačku tog člana, a ukoliko se radi o kvalifikovanom obliku nekog prekršaja, odna je potrebno navesti osnovnu odredbu kao primarnu, a drugu vezati za prvu. Konačno izreka osuđujuće presude mora sadržati odluku o izrečenim kaznama, kako glavnim, tako i sporednim, kao i odluku o zaštitnoj meri ili vaspitnoj meri. U delu koji se odnosi na odluku o kazni neophodno je najpre opredeliti vrstu

kazne, a potom i visinu, odnosno dužinu trajanja. Ukoliko je okrivljenom izrečena novčana kazna mora se navesti rok u kome okrivljeni treba da plati kaznu (čl.36. Zakona o prekršajima, kao i odredbe o zameni kazne čl.37. istog Zakona). Odlučujući o izrečenim sankcijama, prilikom odlučivanja o zaštitnim merama, sud mora voditi računa o posebnim propisima koji propisuju pojedine zaštitne mere. (Ukoliko sud odlučuje o oduzimanju imovinske koristi i ukoliko raspolaže sa dovoljno podataka radi utvrđivanja iznosa imovinske koristi, u izreku presude sud mora navesti i ovu odluku).

v) Obrazloženje

U obrazloženju presude ukratko će se izneti sadržina zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, utvrđeno činjenično stanje, uz navođenje dokaza na osnovu kojih su pojedine činjenice dokazane, propisi na kojima se zasniva presuda i razlozi za svaku tačku presude.

U pogledu sadržine zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, nećemo odstupati od dosadašnje prakse, te je neophodno, kao i do sada u rešenju o prekršaju navesti naziv podnosioca zahteva, broj i predmet zahteva.

Nakon iznošenja sadržine zahteva, sud će ukratko navesti odbranu okrivljenog.

Zatim, sud će decidno i potpuno navesti sve dokaze koje je izveo tokom postupka, zatim činjenično stanje koje je utvrdio tokom postupka, sa naglaskom da ono mora biti u svemu podudarno sa činjeničnim stanjem navedenim u izreci presude. Nakon toga, neophodno je izvršiti ocenu izvedenih dokaza i u tom delu će sud savesno i brižljivo oceniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno i obrazložiti na čemu je zasnovao svoju odluku, odnosno zašto je neki dokaz prihvatio, a neki ne. Prilikom ocene iskaza svedoka koji su saslušani tokom postupka, neophodno je da sud kratko iznese sadržinu iskaza svedoka u najbitnijim elementima, a potom da obrazloži zašto je iskaz nekog svedoka ili deo iskaza prihvatio, a zašto neki nije, a ukoliko je izvršeno suočenje, neophodno je detaljno obrazložiti šta je sudija neposredno opazio tokom suočenja i šta je na osnovu toga zaključio.

Sud će u obrazloženju navesti i propise na kojima se zasniva presuda, tako što će sud navesti koju dispozitivnu odredbu je okrivljeni svojom radnjom ili propuštanjem povredio.

U pogledu razloga za svaku tačku presude, sud će obrazložiti svaku odluku iz izreke presude, što je posebno važno kod osuđujuće presude u delu o izrečenim sankcijama, zatim o imovinskoj koristi, troškovima postupka, uračunavanje zadržavanja i pritvora u izrečenu kaznu, određivanje izvršenja kazne pre pravosnažnosti presude itd, što ne predstavlja bitnu novinu.

g) Uputstvo o pravu na žalbu

Uputstvom o pravu na žalbu se daje pouka o tome kom sudu se žalba izjavljuje, kome predaje, u kom roku i da se žalba može podneti pismeno, a predati neposredno ili uputiti poštom preporučeno. Obzirom da su članom 294. Zakona o prekršajima propisani slučajevi kada se osuđujuća presuda može izvršiti i pre njene pravosnažnosti, u takvoj presudi je neophodno navesti i stav koji glasi: „Izjavljena žalba ne zadržava izvršenje ove presude“.

Ukoliko okrivljeni izjavi da ne traži da mu se dostavi pismeno izrađena presuda i da se neće žaliti, to će se takođe staviti kao napomenu, uz konstataciju kada je presuda postala pravosnažna.

PRESUDA KOJIM SE OKRIVLJENI OGLAŠAVA KRIVIM -OSUĐUJUĆA PRESUDA-

a) Donošenje presude kojim se okrivljeni oglašava krivim

Članom 217. Zakona o prekršajima je propisano da se presuda kojom se okrivljeni oglašava krivim za prekršaj donosi kada se u prekršajnom postupku utvrdi postojanje prekršaja i odgovornost okrivljenog za taj prekršaj.

b) Sadržaj izreke presude kojom se okrivljeni oglašava krivim za prekršaj

Članom 219. Zakona o prekršajima regulisan je sadržaj izreke presude kojom se okrivljeni oglašava krivim za prekršaj.

Ako se okrivljeni oglasi krivim za prekršaj, izreka presuda sadrži:

- Prekršaj za koji se okrivljeni oglašava krivim uz naznačenje činjenica i okolnosti koje čine obeležje prekršaja i od kojih zavisi primena određenog propisa o prekršaju.

Kada govorimo o ovom delu izreke presude potrebno je naglasiti da se u ovom delu mora izvršiti konkretizovanje radnje koje čini prekršaj sa činjenicama i okolnostima koje čine obeležje prekršaja i počinioca i činjenica koje su u drugom pogledu važne za pravilnu primenu zakona ili su važne za identifikaciju prekršaja i njegovo razlikovanje od svakog drugog prekršajnog dela, što predstavlja činjeničnu osnovicu presude.

Primeru radi, u dispozitivu presude kojim se okrivljeni oglašava krivim za delo koje se vrši psovkom moraju se navesti reči kojima su izrečene psovke, jer ako tih reči u dispozitivu nema, onda je dispozitiv nejasan, pa postoji povreda iz čl.234.st.1.tač.15. Zakona o prekršajima. Takođe, mesto i vreme izvršenje prekršaja i kad ne predstavlja obeležje istog je okolnost koja se mora označiti u izreci presude, jer je bez tog podatka izreka presude nerazumljiva.

- Propise koji su primenjeni

Prekršaji se mogu propisivati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom Skupštine autonomne pokrajine, Skupštine Opštine, Skupštine grada i Skupštine grada Beograda (čl.4.st.1. Zakona o prekršajima). Označavanje odredaba zakona i drugih propisa koje su primenjene ne znači samo naznačavanje ovih odredbi pod koja je podvedena inkriminisanja radnja, već ostalih odredaba koje su pri donošenju presude primenjene, a koje se odnose na odmeravanje kazne, ublažavanje, sticaju itd., što predstavlja pravnu osnovicu presude.

- Odluku o izrečenim sankcijama

Ovaj deo izreke osuđujuće presude je deo kojim se okrivljeni oglašava krivim i u kom prvostepeni prekršaj sud odlučuje o kazni i zaštitnoj meri fizičkih i pravnih lica, a kako su prekršajne sankcije kazne i zaštitne mere, ovaj deo može imati dva dela i to odluku o izrečenoj kazni i odluku o zaštitnoj meri.

Deo izreke presude koji se odnosi na odluku o kazni mora nedvosmisleno utvrditi vrstu kazne, kao i visinu, odnosno dužinu trajanja. Ukoliko je okrivljenom za prekršaj izrečena novčana kazna, u ovom delu se mora naglasiti rok plaćanja novčane kazne (čl.36. Zakona o prekršajima), kao i odredbe čl.37. istog Zakona koje se odnose na zamenu neplaćene novčane kazne ili pak prinudne naplate. Ukoliko je sud u konkretnom slučaju odredio izvršenje pre pravosnažnosti, navešće se da je okrivljeni dužan da izrečenu novčanu kaznu plati odmah, a ukoliko je u pitanju kazna zatvora da će na izdržavanje kazne zatvora biti upućen odmah, dakle pre pravosnažnosti presude. Obzirom da se ovaj deo odnosi na odluku o izrečenim sankcijama, neophodno je odlučiti kako o izricanju sankcije, tako i o načinu daljeg postupanja, pa na primer, kod zaštitne mere oduzimanja predmeta, jasno se mora precizirati tačan naziv predmeta, kao i način izvršenja ove zaštitne mere, odnosno kako će se sa oduzetim predmetima postupati. A takođe i kod bilo koje druge zaštitne mere je neophodno naglasiti ko je nadležan za izvršenje iste.

- Odluku o oduzimanju imovinske koristi

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene prekršajem i to osnov, način oduzimanje imovinske koristi, oduzimanje imovinske koristi od drugog i zaštita oštećenog su regulisane čl.59. do 62. Zakona o prekršajima.

- Odluku o uračunavanja zadržavanja i pritvora u izrečenu kaznu

Članom 43. Zakona o prekršajima je propisano da vreme za koje je učinilac prekršaja zadržan pre donošenja presude se izračunava u izrečenu kaznu. Ako je protiv lica osumnjičeno za krivično delo bio određen pritvor, a krivični postupak je pravosnažno okončan obustavom krivičnog postupka ili oslobađajućom odnosno odbijajućom presudom, osim zbog stvarne nenadležnosti suda, pa se za istu radnju u prekršajnom postupku utvrdi krivica učinioca, vreme provedeno u pritvoru uračunaće se u izrečenu kaznu za prekršaj. Pritvor odnosno zadržavanje koje je trajalo duže od dvanaest, a kraće od dvadesetčetiri časa računa se u jedan dan zatvora, odnosno 500,00 dinara novčane kazne.

Vreme provedeno u pritvoru se dakle uračunava u izrečenu kaznu zatvora, maloletničkog zatvora i novčanu kaznu, ali se ne uračunava u zaštitne mere i vaspitne mere. Sa pritvorom je izjednačeno svako drugo lišenje slobode u vezi sa krivičnim delom. Kad je presudom izrečena kazna zatvora kao glavna kazna i novčana kazna kao sporedna, pritvor se uračunava u kaznu zatvora, a samo po ostatku u novčanu kaznu. Licu upućenom na psihijatrijsko posmatranje, vreme posmatranja se računa u izrečenu kaznu, bez obzira na to da li je na posmatranje upućen iz pritvora ili sa slobode, jer je za vreme posmatranja lišeno slobode.

- Odluku o troškovima prekršajnog postupka

Troškovi prekršajnog postupka su regulisani čl.130. do 138. Zakona o prekršajima. O troškovima postupka ne mora se uvek odlučivati u presudi. Sud odluku o troškovima može naknadno doneti, ako nedostaju podaci o visini troškova. Kad se u presudi ne odlučuje o troškovima postupka, u njoj se može navesti da je to ostavljeno za posebno rešenje, ali takva odredba nije neophodna. U odluci o troškovima će se navesti ko snosi troškove prekršajnog postupka, u kom iznosu i u kom roku je dužan da ih plati. Smatram da je u ovom delu neophodno napraviti specifikaciju troškova, kako bi se nedvosmisleno moglo utvrditi na šta se troškovi odnose.

- Odluka o imovinskom-pravnom zahtevu

O imovinskom-pravnom zahtevu odlučuje samo sud. Imovinsko-pravni zahtev koji je nastao usled izvršenja prekršaja raspraviće se na zahtev oštećenog ili drugog ovlašćenog lica, po pravilu u prekršajnom postupku, osim ako se time ne odugovlači postupak. Imovinsko-pravni zahtev može se odnositi na naknadu štete i povraćaj stvari (čl.139. Zakona o prekršajima).

Ako dokazi izvedeni u prekršajnom postupku ne pružaju pouzdan osnov da se udovolji imovinskom pravnom zahtevu u celini ili delimično, sud će uputiti oštećenog ili drugo ovlašćeno lice da imovinski pravni zahtev odnosno višak tog zahteva može da ostvaruje u parnici (čl.141.st.1. Zakona o prekršajima). Ako je zahtev za pokretanje prekršajnog postupka rešenjem odbačen ili je prekršajni postupak obustavljen, oštećeni ili drugo ovlašćeno lice će se uputiti da svoj imovinsko-pravni zahtev ostvari u parnici (čl.142.st.2. Zakona o prekršajima). Ako je oštećena imovina u državnoj svojini, o obustavljanju prekršajnog postupka obaveštava se republički javni prvobranilac (čl.141.st.3. Zakona o prekršajima). Protiv odluke o imovinskom-pravnom zahtevu oštećeni ili drugo ovlašćeno lice koje je podnelo zahtev ima pravo žalbe (čl.141.st.4. Zakona o prekršajima).

Konačno, ako je okrivljeni kažnjen novčanom kaznom, u presudi će se naznačiti rok plaćanja kazne i način zamene novčane kazne uz objašnjenje da će se neplaćena novčana zameniti radom u javnom interesu ili kaznom zatvora, tako što se za svakih započetih petstotina dinara određuje dva dana rada u javnom interesu ili jedan dan zatvora, s tim što rad u javnom interesu ne može da traje duže od 60 dana, a kazna zatvora ne može biti kraća od jednog, niti duža od trideset dana. Deo neplaćene novčane kazne koji nije mogao biti zamenjen kaznom zatvora ili radom u javnom interesu, naplaćuje se prinudnim putem (čl.37. Zakona o prekršajima).

Ako je izrečena zaštitna mera oduzimanje predmeta, u izreci presude će se odrediti i kako će se postupati sa oduzetim predmetima. Kad izrečenom merom oduzimanja predmeta nisu obuhvaćeni predmeti privremeno oduzeti po čl.205. ovog Zakona, u izreci presude će se odrediti da se ti predmeti vrate vlasniku (čl.219.st.3. Zakona o prekršajima).

v) Obrazloženje presude

O obrazloženju presude je bilo reči u uvodnom delu ovog rada, u delu „Sadržina pismeno izrađene presude“. Kako je ovde reč o presudi kojom se okrivljeni oglašava krivim, za ovaj deo rada važi sve ono što je već obrađeno u uvodnom delu, oko obrazloženja presude, uz napomenu da je u ovom delu neophodno da sud obrazloži odluku o izrečenim sankcijama, odnosno da sud na osnovu svog diskrecionog prava ceni sve okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja i po vrsti i po visini. Odmeravanje kazne je u novom Zakonu o prekršajima regulisano članom 39. Pod okolnostima koje utiču da kazna bude veća ili manja, sud će naročito ceniti težinu i posledice prekršaja, uz precizno navođenje u čemu se sastoji težina izvršenog prekršaja, da li je u pitanju nastupanje teže posledice koja se ogleda u težim telesnim povredama, u visini materijalne štete i slično, zatim stepen alkoholisanosti, itd. Stepenn krivice učinioca će sud ceniti u svakom konkretnom slučaju i on se ogleda u svesti i volji okrivljenog i u njegovom psihičkom odnosu prema izvršenom delu. Ovde će sud ceniti da li je učinilac prekršaj izvršio sa umišljajem, odnosno da li je učinilac bio svestan svog dela i hteo je njegovo izvršenje (direktan umišljaj) ili kad je bio svestan da usled njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posledica, ali je pristao na njeno nastupanje (eventualni umišljaj). Što se tiče vinosti, tj. stepena krivice učinioca, karakteristično je da je Zakon o prekršajima Republike Srbije daje o umišljaju i nehatu svoje odredbe koje su iste kao i one u Zakoniku o krivičnom postupku, a razlika postoji samo u tome što za krivična dela učinilac uvek odgovara za umišljaj, a za nehat samo kada je to izričito propisano, dok je kod prekršaja za odgovornost uvek dovoljan nehat, a samo kada je to izričito pripisano propisom kojim je određen prekršaj, za odgovornost učinioca se traži umišljaj.

Kod ličnih prilika učinica, sud će posebno ceniti njegovo porodične prilike, kao i njegovo imovno stanje, odnosno prihode od čega se izdržava. Kod držanja učinioca posle učinjenog prekršaja, sud kao olakšavajuću okolnost može ceniti činjenicu da je okrivljeni priznao izvršenje prekršaja koji mu se stavlja na teret, iskreno kajanje nakon izvršenog prekršaja i spremnost da nadoknadi načinjenu štetu, ali ne može ceniti kao otežavajuću okolnost činjenicu da okrivljeni nije priznao izvršenje prekršaja.

Konačno, smatram da je neophodno napraviti kratak osvrt na kaznu koja je po svojoj vrsti najteža, a to je kazna zatvora. Članom 31.st.3. Zakona o prekršajima je propisano da ako su novčana kazna i kazna zatvora propisane alternativno, kazna zatvora se izriče samo za prekršaj kojim su bile prouzrokovane teže posledice ili za prekršaje koje ukazuju na veći stepen krivice učinioca. Dakle, sud će, nakon potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja utvrditi da li su se stekli uslovi za izricanje kazne zatvora, te će ceniti težinu posledice koja je nastupila izvršenju prekršaja, kao i stepen krivice učinioca, o čemu je već bilo reči u ovom radu.

I konačno, osuđujuća presuda mora sadržavati i uputstvo o pravnom leku, o čemu je već bilo reči.

Pismeno izrađena presuda dostavlja se podnosiocu zahteva i okrivljenom po odredbama čl.147. Zakona o prekršajima. Presuda se dostavlja oštećenom koji nije podnosilac zahteva ako je odlučeno o imovinsko-pravnom zahtevu licu čiji je predmet oduzet tom presudom, kao i licu protiv koga je izrečena mera oduzimanja imovinske koristi (čl.224. Zakona o prekršajima).

Ako okrivljeni zatraži da mu se dostavi otpravak presude, sudija je dužan da mu otpravak iste dostavi u roku od 8 dana od dana izrade presude. Ovaj zahtev okrivljenog se unosi u zapisnik uz njegov potpis (čl.225. Zakona o prekršajima).

**PRESUDA KOJOM SE OKRIVLJENI OSLOBAĐA KRIVICE
-OSLOBAĐAJUĆA PRESUDA-**

a) Donošenje presude kojom se okrivljeni oslobađa krivice

Članom 218. Zakona o prekršajima je propisano da će presudu kojom se okrivljeni oslobađa krivice sud izreći:

- 1) Ako delo za koje se tereti po propisu nije prekršaj
- 2) Ako ima okolnosti koje isključuju prekršajnu odgovornost okrivljenog
- 3) Ako nije dokazano da je okrivljeni učinio prekršaj za koji je protiv njega podnet zahtev za pokretanje prekršajnog postupka

Dakle, Zakon o prekršajima Republike Srbije propisuje napred navedena tri osnova za donošenje oslobađajuće presude.

Ako delo za koje se tereti po propisu nije prekršaj, predstavlja prvi osnov za donošenje oslobađajuće presude. Članom 4.st.1. Zakona o prekršajima je propisano da se prekršaji mogu propisivati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom Skupštine opštine, Skupštine grada i Skupštine grada Beograda. U slučaju da činjenje, odnosno nečinjenje kojim se okrivljenom stavlja na teret zahtevom za pokretanje prekršajnog postupka ni jednim od pobrojanih izvora prava nije propisano kao protivpravno ponašanje, odnosno kao prekršaj, ispunjen je uslov za donošenje presude kojim se okrivljeni oslobađa krivice po ovom osnovu.

Dalje, članom 2.st.2. Zakona o prekršajima je propisano da nema prekršaja ukoliko je isključena protivpravnost ili krivica iako postoje sva bitna obeležja prekršaja. Opšti osnovi isključena protivpravnosti su regulisani čl.13. Zakona o prekršajima-nužna odbrana, čl.14. Zakona o prekršajima-krajnja nužda i čl.15. Zakona o prekršajima-sila i pretnja.

a) Nužna odbrana je ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinilac od svog dobra ili dobra drugoga odbije istovremeni protivpravni napad.

b) Krajnja nužda postoji ako je prekršaj učinjen da učinilac otkloni od svog dobra ili dobra drugog istovremenu neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti i ako pri tom učinjeno zlo nije veće od zla koje je pretilo.

v) Sila i pretnja-nema prekršaja ako je radnja propisana kao prekršaj učinjena pod uticajem sile i pretnje. Pod silom se podrazumeva upotreba fizičke, mehaničke ili neke druge snage prema licima ili stvarima koja mora biti takva da se lica prinude da nešto učine, da se uzdrže od nekog činjenja ili da nešto trpe, a u pogledu stvari je usmerena na njihovo oštećenje ili uništenje. Pod pretnjom se podrazumeva bilo koji oblik psihičke prisile nekog lica kojom se drugom stavlja u izgled da će prema njemu biti primenjeno neko zlo, ako ne postupi po nalogu tog lica.

Kako je članom 2. Zakona o prekršajima dat pojam prekršaja i koji glasi: „Prekršaj je protivpravna skrivljena radnja koja je propisom nadležnog organa određena kao prekršaj“, ovde ne postoji prekršajna odgovornost okrivljenog, jer je isključena protivpravnost dela. Obzirom da se radi o osnovima koji isključuju postojanje prekršaja, a imajući u vidu činjenicu da isti nisu precizno regulisani zakonom, sud će u svakom konkretnom slučaju ceniti da li i pored postojanja svih bitnih elemenata prekršaja postoji na strani okrivljenog neki od ovih osnova koji će isključiti postojanje prekršaja, a samim tim i protivpravnost dela.

Okolnosti koje isključuju prekršajnu odgovornost okrivljenog predstavljaju drugi osnov predviđen Zakonom o prekršajima za donošenje oslobađajuće presude. Osnovni uslov za postojanje odgovornosti fizičkog lica i to kako u krivičnom, tako i u prekršajnom pravu je da je to lice u vreme izvršenja prekršaja bilo uračunljivo,

odnosno da je prekršaj izvršilo sa umišljajem ili iz nehata. Takođe, okolnost koja isključuje prekršajnu odgovornost okrivljenog predstavlja postojanje stvarne zablude.

a) Uračunljivost je regulisana čl.18. Zakona o prekršajima koji daje negativnu definiciju pojma uračunljivosti fizičkog lica kao učinioca prekršaja i glasi: „Nije uračunljiv učinilac prekršaja koji u vreme izvršenja prekršaja nije mogao znati značaj svog činjenja ili nečinjenja, ili nije mogao upravljati svojim postupcima usled trajne ili privremene duševne bolesti ili druge teže duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja“. Stoga je neophodno ovu odredbu povezati sa odredbom čl.17.st.2. Zakona o prekršajima u kojoj je utvrđeno da je fizičko lice, između ostalog, odgovorno za prekršaj samo ako je u vreme izvršenja prekršaja bilo uračunljivo, iz čega, argumentum a contrario proizilazi da ukoliko je fizičko lice u vreme izvršenja prekršaja bilo neuračunljivo, odna to predstavlja osnov za isključenje odgovornosti fizičkog lica za izvršeni prekršaj. Dakle, uračunljivost predstavlja skup intelektualnih i voljnih elemenata koje čoveka čine sposobnim da shvati značaj svog dela i da upravlja svojim postupcima. Okolnost da je prekršaj učinjen pod uticajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava ne isključuje odgovornost učinioca (čl.18. Zakona o prekršajima).

b) Vinost je psihički odnos izvršioca prema svom delu, a koji se ogleda u postojanju svesti istog o preduzetoj radnji izvršenja i to činjenje ili nečinjenje, prouzrokovanoj posledici i uzročkom odnosu između njih, kao i postojanju volje, htenja ili pak samo pristajanja na proizvedenu posledicu. Vinost je subjektivni element prekršaja. Nije kriv učinilac koji u vreme izvršenja prekršaja nije postupao sa umišljajem ili iz nehata.

v) Stvarna zabluda postoji kada je učinilac u vreme izvršenja prekršaja pogrešno smatrao da postoje okolnosti prema kojim bi, da su one stvarno postojale, njegova radnja bila dozvoljena (čl.20. Zakona o prekršajima). Nije kriv za prekršaj učinilac koji je u vreme izvršenog prekršaja bio u stvarnoj zabludi. Sudi pri donošenju presude, ukoliko utvrdi da postoje osnovi za donošenje oslobađajuće presude mora ceniti da li je na strani učinioca postojala neotklonjiva ili pak otklonjiva stvarna zabluda. Neotklonjiva stvarna zabluda postoji ako učinilac nije bio dužan niti je mogao prema svojim ličnim svojstvima i okolnostima konkretnog slučaja da ima pravilnu predstavu o stvarnim okolnostima prekršaja i to je ona vrsta stvarne zablude koja isključuje oba oblika vinosti i umišljaj i nehat. Otklonjiva stvarna zabluda postoji kada je učinilac prekršaja bio dužan i kada je u svetlu svojih ličnih svojstava i drugih okolnosti mogao da ima pravilnu predstavu o stvarnim okolnostima prekršaja. Otklonjiva vrsta stvarne zablude isključuje umišljaj, ali ne i nehat. U tom slučaju postoji prekršajna odgovornost učinioca za prekršaj učinjen iz nehata, osim ako propisom o prekršaju nije izričito određeno da će se izvršilac kazniti samo ako je prekršaj učinio sa umišljajem.

Ako se oslobađajuća presuda zasniva na okolnostima koje isključuju postojanje prekršajne odgovornosti, najpre se mora utvrditi postojanje prekršaja, kao i da je okrivljeni njegov izvršilac, pa tek onda da se oslobodi zbog nepostojanja prekršajne odgovornosti.

Konačno, pravna zabluda ne isključuje prekršajnu odgovornost, a ukoliko se tokom postupka utvrdi da okrivljeni iz opravdanih razloga nije znao da je njegova radnja zabranjena, može se blaže kazniti.

Ako nije dokazano da je okrivljeni učinio prekršaj za koji je protiv njega podnet zahtev za pokretanje prekršajnog postupka predstavlja treći pravni osnov na kome se može zasnivati oslobađajuća presuda.

Članom 81. Zakona o prekršajima je propisano da je sud dužan da istinito i potpuno utvrdi činjenice koje su važne za donošenje zakonite odluke i da se jednakom pažnjom ispita i utvrdi kako činjenice koje terete okrivljenog tako i one koje mu idu u korist. Ovo načelo prekršajnog postupka pretpostavlja potpuno i pravilno utvrđivanje činjenica koje se odnose na predmet zahteva, što znači da će sud, nakon pokretanja prekršajnog postupka, izvesti sve raspoložive dokaze i na osnovu savesne i brižljive ocene svakog dokaza pojedinačno pravilno i potpuno utvrditi činjenično stanje na osnovu čega će doneti svoju odluku. Ukoliko se tokom dokaznog postupka činjenični opis iz zahteva ne može dokazati, ali se tokom postupka utvrdi postojanje nekog drugog

prekršaja, a zahtev ne bude izmenjen na osnovu čl.211.st.2. Zakona o prekršajima, izreći će se presuda kojom se okrivljeni oslobađa krivice.

Ono što iz dosadašnjeg izlaganja o oslobađajućoj presudi možemo da zaključimo je da je posledica ove presude uvek ista te da se okrivljeno lice oslobađa krivice za učinjeni prekršaj bez obzira na osnov po kom je oslobađajuća presuda doneta. Neophodno je da sud, ukoliko nađe da ima osnova za donošenje presude kojom se okrivljeni oslobađa krivice, u izreku presude navede činjenični opis prekršaja i svakako osnov oslobođenja.

Izreka oslobađajuće presude takođe mora sadržati i odluku o troškovima i odluku o upućivanju oštećenog na ostvarivanje imovinsko-pravnog zahteva u parnicu.

Takođe i oslobađajuća presuda sadrži uputstvo o pravnom leku, koje je isto kao i kod osuđujuće presude.

OBJAVLJIVANJE PRESUDE

Članom 220. Zakona o prekršajima je propisano da se presuda objavljuje usmeno ako je okrivljeni prisutan, a pismeno izrađena presuda će se okrivljenom dostaviti samo ako to zatraži. Ako se presuda objavljuje, u zapisnik se unosi samo izreka presude i konstatuje da je presuda usmeno saopštena, da je dato kratko obrazloženje presuda i uputstvo o pravnom leku. Ako okrivljeni zatraži da mu se dostavi pismenao izrađena presuda, sud je dužan da je dostavi u roku od 8 dana od dana objavljivanja. Kada okrivljeni izjavi da ne traži da mu se dostavi pismena izjavljena presuda i da se neće žaliti, uručiće mu se, a podnosiocu zahteva će se dostaviti samo prepis izreke presude.

Razlikujemo:

- a) Izricanje presude, tj. donošenje presude, formiranje sudske odluke
- b) Objavljivanje izrečene presude
- v) Pismena izrada izrečene presude

Presudom se odlučuje o predmetu i činjenicama iz zahteva za pokretanje prekršajnog postupka. Donosi se posle završenog pretresa ili okončanog dokaznog postupka i pod zakonom propisanim uslovima se objavljuje. Tako objavljena presuda u pogledu svog sadržaja obavezna je za sud i nikakve izmene u tekstu od strane suda koji je doneo presudu nisu dozvoljene, izuzev ispravljanja pogrešaka u smislu čl.233. Zakona o prekršajima. Kada u pogledu sadržaja presude postoji nesaglasnost između usmeno objavljene i pismeno izrađene presude, odnosno između njenih prepisa, pismeno izrađena presuda odnosno njeni prepisi mogu se dovesti u saglasnost sa usmeno objavljenom presudom samo donošenjem ispravke, posebnim rešenjem na zahtev stranaka ili po službenoj dužnosti.

Objavljivanje presude se sastoji od čitanja dispozitiva i usmenog saopštavanja kratkih razloga presude, iz čega proizlazi da dispozitiv presude mora biti sastavljen pre objavljivanja. Od važnosti je da se tako vrši, jer se time obezbeđuje tačnost saopštenja i sprečava da nastanu razlike između izreke presude unete u zapisnik i objavljene presude. Usmeno objavljivanje presude služi tome da se stranke i javnost upoznaju sa sadržinom presude, tj. sa konačnim ishodom prekršajnog postupka, a za oštećenog je to način upoznavanja sa presudom koja mu se dostavlja, iako nije podnosilac zahteva, ako je presudom odlučeno o imovinskom pravnom zahtevu, zatim licu čiji je predmet oduzet tom presudom, kao i licu protiv koga je izrečena mera oduzimanja imovinske koristi.

O pismenoj izradi presude je bilo reči u prethodnom delu ovog rada.

Ako se prekršajni postupak vodi zbog više prekršaja, u presudi će se navesti za koje se prekršaje okrivljeni oglašava krivim, a za koje se oslobađa krivice ili se postupak obustavlja (čl.221. Zakona o prekršajima).

U nastavku rada su dati primerci izreke presuda.

REPUBLIKA SRBIJA
PREKRŠAJNI SUD U BEOGRADU
Broj: Pr _____
Dana: _____
BEOGRAD

U IME NARODA!

Prekršajni sud u Beogradu, postupajući po sudiji Marijani Pavlović, u prekršajnom predmetu protiv okrivljenog NIKOLIĆ PETRA iz Beograda, zbog prekršaja iz čl.6.st.3. Zakona o javnom redu i miru („Sl. Glasnik RS“ br. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94 i 101/05), na osnovu čl.214., čl.217. i čl.227. Zakona o prekršajima, doneo je dana _____ godine, sledeću

P R E S U D U

Okrivljeni NIKOLIĆ PETAR od oca Radeta, rođen u Novom Sadu, 02.11.1985. godine, JMBG _____ zaposlen u DOO „Beorot“ u Beogradu, sa mesečnom zaradom od oko 20.000,00 dinara, oženjen, otac jednog maloletnog deteta, državljanin Republike Srbije, bez imovine, regulisao vojnu obavezu, prekršajno nekažnjavan, sa stanom u Beogradu, ul. Kneza Miloša br. 16.,

KRIV JE

što je:

dana 11.05.2008. godine, oko 01,30 časova, u Beogradu, u ul. Zmaj Jovina br. 3., u ugostiteljskom objektu „Lipov Lad“ ugrožavao spokojstvo građana i remetio javni red i mir, vršenjem nasilja nad drugim i to tako što je nakon kraćeg verbalnog duela zadao udarac zatvorenom šakom u predelu glave Jovanović Svetlane iz Beograda, a potom je uhvatio obema rukama za kosu i povukao je, od čega se ista zanela i pala na pod, te je tom prilikom zadobila lake telesne povrede u vidu krvnog podliva levog očnog kapka i nagnječenja mekih tkiva leve šake i levog lakta,

čime je učinio prekršaj iz čl.6.st.3. Zakona o javnom redu i miru,

pa ga sud na osnovu napred citiranih zakonskih propisa, te čl.31. i čl.32. Zakona o prekršajima,

OSUĐUJE

Na kaznu zatvora u trajanju od 30 (trideset) dana.

Okrivljeni će na izdržavanje kazne zatvora biti upućen nakon pravosnažnosti ove presude.

Na osnovu čl.130., 131. i čl.132. Zakona o prekršajima okrivljeni se obavezuje na plaćanje troškova prekršajnog postupka u paušalnom iznosu od 1.000,00 (hiljadu) dinara u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti

ove presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja, kao i u skladu sa čl.27.st.2. Pravilnika o naknadi troškova u sudskim postupcima ("Sl. Glasnik RS" br. 57/2003).

REPUBLIKA SRBIJA
PREKRŠAJNI SUD U BEOGRADU
Broj: Pr _____
Dana: _____
BEOGRAD

U IME NARODA!

Prekršajni sud u Beogradu, postupajući po sudiji Marijani Pavlović, u prekršajnom predmetu protiv okrivljenog JOVANOVIĆ MLADENA iz Beograda, zbog prekršaja iz čl.47.st.5. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima („Sl. Glasnik RS“ br. 41/09), na osnovu čl.214., čl.217., čl.227. i čl.220. Zakona o prekršajima, doneo je dana _____ godine, sledeću

P R E S U D U

Okrivljeni JOVANOVIĆ MLADEN od oca Mite, rođen u Beogradu, 17.02.1943. godine, JMBG _____ bez stalnog zaposlenja, oženjen, otac dvoje dece, državljanin Republike Srbije, bez imovine, regulisao vojnu obavezu, prekršajno nekažnjavan, sa stanom u Beogradu, ul. Petra Pavlovića br. 13.,

KRIV JE

što je:

dana 01.06.2009. godine, u 13,40 časova, u Beogradu, u saobraćaju na putu, upravljao putničkim vozilom marke „Renault thalia“ registarske oznake BG 253-368, te se uključivao u saobraćaj ispred tržnog centra „Ušće“, ulevo i tom prilikom nije propustio putničko vozilo „Ford Escort“ registarske oznake BG 352-43 kojim je upravljao Petrović Mladen, koji se kretao ulicom Branka Radičevića, što je izazvalo naglo kočenje vozila kojim je upravljao Petrović Mladen, dakle, kao vozač koji na put ulazi sa površine na koje se ne vrši javni saobraćaj nije propustio vozilo koje se kreće putem na koji se uključuje,

čime je učinio prekršaj iz čl.47.st.5. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima, pa ga sud na osnovu čl.332.st.1. istog Zakona,

OSUĐUJE

Na plaćanje novčane kazne u iznosu od 8.000,00 (osamhiljada) dinara.

Okrivljeni je novčanu kaznu dužan platiti u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti presude, u protivnom ista će se zameniti kaznom zatvora, tako što se za svakih započelih petstotina dinara određuje jedan dan zatvora, na osnovu čl.37. Zakona o prekršajima.

Na osnovu čl.335.st.1.tač.15. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima okrivljenom se izriče 3 (tri) kaznena poena.

Na osnovu čl.130., 131. i čl.132. Zakona o prekršajima okrivljeni se obavezuje na plaćanje troškova prekršajnog postupka u paušalnom iznosu od 1.000,00 (hiljadu) dinara u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti

ove presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja, kao i u skladu sa čl.27.st.2. Pravilnika o naknadi troškova u sudskim postupcima ("Sl. Glasnik RS" br. 57/2003).

Obrazloženje

Na osnovu čl.220.st.4. Zakona o prekršajima obrazloženje je kao nepotrebno izostavljeno.

S U D I J A

Marijana Pavlović

NAPOMENA:

Stranke su se odrekle prava
na žalbu. Presuda je pravosna-
žna dana _____ godine.
Okrivljeni je izjavio da ne traži
da mu se dostavi pismeno izrađena
presuda.

REPUBLIKA SRBIJA
PREKRŠAJNI SUD U BEOGRADU
Broj: Pr _____
Dana: _____
BEOGRAD

U IME NARODA!

Prekršajni sud u Beogradu, postupajući po sudiji Marijani Pavlović, u prekršajnom predmetu protiv okrivljenog JOVANOVIĆ MLADENA iz Beograda, zbog prekršaja iz čl.43.st.1., u vezi čl.331.st.1. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima („Sl. Glasnik RS“ br. 41/09) i čl.142.st.2., u vezi čl.331.st.1. istog Zakona, na osnovu čl.214., čl.217., čl.227. i čl.220. Zakona o prekršajima, doneo je dana _____ godine, sledeću

P R E S U D U

Okrivljeni JOVANOVIĆ MLADEN od oca Mite, rođen u Beogradu, 17.02.1943. godine, JMBG _____ bez stalnog zaposlenja, oženjen, otac dvoje dece, državljanin Republike Srbije, bez imovine, regulisao vojnu obavezu, prekršajno nekažnjavan, sa stanom u Beogradu, ul. Petra Pavlovića br. 13.,

KRIV JE

a) što je:

dana 22.12.2008. godine, u 09,50 časova, u Beogradu, u ul. Kneza Miloša upravljao putničkim vozilom marke „Zastava 10“ registarske oznake BG 356-22, kada je prilikom kontrole ispred kućnog broja 31., radarom „Pro Laser 3“ utvrđeno da se kretao brzinom od 67 km/čas, u naselju gde je dozvoljena brzina 50 km/čas i to postavljenim saobraćajnim znakom za celo naselje,

čime je učinio prekršaj iz čl.43.st.1. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima, pa mu sud na osnovu čl.331.st.1. istog Zakona UTVRĐUJE novčanu kaznu u iznosu od 20.000,00 dinara, a primenom čl.335.

*Ljiljana Vuković Simić,
samostalni carinski savetnik i bivši sudija za prekršaje*

CARINSKI I DEVIZNI PREKRŠAJI U POSTUPKU PRED PREKRŠAJNIM SUDOVIMA

I. NADLEŽNOST SUDOVA ZA PREKRŠAJE I ORGANA UPRAVE U PREKRŠAJNOM POSTUPKU I NOVA ULOGA ORGANA UPRAVE U POSTUPCIMA CARINSKIH I DEVIZNIH PREKRŠAJA I PREKRŠAJNIM SUDOVIMA

Odredbama Zakona o sedištim i područjima sudova i tužilaštava (Sl. Glasnik RS 116/2008), Zakona o uređenju sudova (Sl. Glasnik RS 116/2008), Zakona o prekršajima Republike Srbije (Sl. Glasnik RS 101/2005) i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o prekršajima Republike Srbije (Sl. Glasnik RS 116/2008) propisano je osnivanje prekršajnih sudova, te nadležnost ovih sudova, koji sa svojim radom treba da počnu 1. Januara 2010. Godine. Ovim izmenama sudovi za prekršaje uključuju se u jedinstveni pravosudni sistem Srbije, te se eliminiše mogućnost da organi uprave odlučuju o pitanjima isključive sudske nadležnosti, tako da samo sud može odlučivati o prekršajima za koje je kao sankcija propisana kazna zatvora, za koje se mogu izreći zaštitne mere, koje učini maloletno lice, za prekršaje lica koja uživaju diplomatski imunitet, za odlučivanje o imovinsko-pravnom zahtevu i druge za koje je nadležan isključivo sud, kao i o pitanjima u prekršajnom postupku koji se vodi pred organom uprave, odnosno o dovođenju, zadržavanju, jemstvu, zadržavanju putne isprave, pretresanju i drugim pitanjima za koja prema Zakonu o prekršajima RS može biti nadležan isključivo sud. Ukoliko je isto lice okrivljeno za više prekršaja, te je za vođenje postupka za neke od prekršaja nadležan sud, a za neke organ uprave, kumuliraće se stvarna nadležnost, te će se postupak voditi pred sudom, po principu opšte mesne nadležnosti. Iz iznetog proizilazi da su u prekršajnom postupku sudska i upravna nadležnost razgraničene, međutim, organi uprave će i dalje odlučivati o prekršajima za koje je kao sankcija propisana samo novčana kazna. Nadležnost organa uprave može se propisati za prekršaje, gde je propisana samo novčana kazna, što znači da se ona mora posebnim propisima propisati, jer se inače pretpostavlja sudska nadležnost.

Prekršajni sud u prvom stepenu sudi u prekršajnim postupcima ako nije nadležan organ uprave, odlučuje o žalbama na odluke koje u prekršajnom postupku donose organi uprave, dok Viši prekršajni sud odlučuje o žalbama na odluke prekršajnih sudova, o sukobu i prenošenju mesne nadležnosti i vrši druge poslove određene zakonom. Viši prekršajni sud pregleda i prati rad sudova, pribavlja od sudova podatke i izveštaje potrebne za praćenje prekršajne prakse, primenu zakona i drugih propisa, praćenje i proučavanje društvenih odnosa i pojava i podatke o drugim pitanjima od interesa za ostvarivanje njihove funkcije, što bi značilo da će se građenjem sudske prekršajne prakse, konačno otkloniti jedan od najvećih nedostataka u analizi rada prvostepenih organa za prekršaje - neujednačenost donošenja odluka.

Uvođenje sudske nadležnosti za vođenje prekršajnog postupka ukida vođenje prekršajnog postupka po službenoj dužnosti, tako da se menja uloga organa uprave, koji će se u prekršajnom postupku pred sudom pojaviti kao podnosioci zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno kao takozvani kvalifikovani tužioci (član 118. Zakona o se prekršajima RS, Sl. Glasnik RS 101/2005) i postupaće po optužnom načelu (član 80. Zakona o prekršajima RS Sl. Glasnik RS 101/2005), što znači da će se prekršajni postupak pokretati i voditi na osnovu zahteva ovlašćenog organa koji će imati sva prava koja ima i javni tužilac kao stranka u postupku osim onih koja javnom tužiocu kao državnom organu pripadaju po samom zakonu. Odredbama člana 157. Zakona o prekršajima RS (Sl. Glasnik RS 101/2005) propisana je obavezna sadržina zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, te iz odredaba o optužnom načelu i obaveznoj sadržini zahteva proizilazi da je podnosilac dokaze, te da tek nakon tako utvrđenih činjenica, prikupljenih podataka izvedenih dokaza podnese zahtev. Organi uprave, na glavnom pretresu imaće pravo da predlažu dokaze, daju druge predloge, po odobrenju sudije post-

avljaju pitanja licima koja se saslušavaju, da izmene sadržinu zahteva, kada se glavni pretres odlaže, kako bi se okrivljenom omogućilo da se upozna sa izmenjenim zahtevom i pripremom odbrane. Po okončanju dokaznog postupka podnosilac zahteva ima pravo na završnu reč. Iz svega iznetog, iako implicitno nije propisano, proizilazi da će organi uprave pre podnošenja zahteva voditi tzv. Predprekršajni postupak, čime će doprineti kvalitetu podnetog zahteva. U svakom slučaju, kako je i ranije isticano, organi uprave ne gube nadležnost bilo kakvog postupanja u prekršajnim predmetima, nego dobijaju drugu, veoma važnu ulogu, od koje će zavisi ishod postupka, te se očekuje drugačija organizacija, pre svega carinske službe, u odnosu na ovu materiju, jer sam zahtev zahteva odgovarajuću pravnu formu, podnosioci će ga zastupati na glavnom pretresu, što pretpostavlja da će carinska služba angažovati diplomirane pravnike, umesto dosadašnjih podnosilaca zahteva, koji su ne retko bili i carinici sa srednjom školom. Znači, zahtev će morati biti jasan i određen u odnosu na opis dela i okrivljene u skladu sa principom objektivnog i subjektivnog identiteta, a ne kako je dosada Zakon o prekršajima propisivao, da neki organi uprave (carinski, devizni) nisu vezani subjektivnim i objektivnim identitetom prekršaja, čime će se doprineti da se u ovim postupcima, koji su specifični i novina za sudije za prekršaje, što efikasnije i kvalitetnije sudi.

Navedene izmene odnose se i na organe uprave, koji vode postupke iz nadležnosti Ministarstva finansija Republike Srbije, među kojima su i carinski i devizni prekršaji. Zakonom o prekršajima koji je u primeni, Carinskim zakonom i Zakonom o deviznom poslovanju trenutno prekršajni postupak vode Komisija za prekršaje carinarnice u prvom stepenu i devizni inspektorat u prvom stepenu i drugostepeni organ - Veće za carinske prekršaje i Veće za devizne i spoljnotrgovinske prekršaje.

Kod ovih prekršaja postoje razlike u pogledu zastarelosti za vođenje i za pokretanje prekršajnog postupka, visine propisanih novčanih kazni kao prekršajnih sankcija, te izricanja zaštitnih mera. Prekršajni postupak ne može da se pokrene, ako proteknu tri godine od dana kada je prekršaj učinjen, dok je opšte pravilo prema Zakonu o prekršajima jedna godina od dana kada je prekršaj učinjen, a apsolutna zastarelost nastupa nakon dve godine od dana kada je prekršaj učinjen, a kod carinskih i deviznih prekršaja apsolutni rok zastarelosti je šest godina od dana kada je prekršaj učinjen. Zbog značaja zaštitnog objekta, a to je ekonomski sistem države, finansijski interesi Srbije, te bezbednost i zaštita ljudi i životne sredine, kazne kod carinskih i deviznih prekršaja su veće i izlaze iz okvira opštih propisanih raspona u Zakonu o prekršajima i propisuju se u srazmeri sa visinom pričinjene štete ili neizvršene obaveze, vrednosti robe ili druge stvari koja je predmet prekršaja, ali ne više od dvadesetostrukog iznosa, te se navode i kazne koje zavise od visine godišnjeg prihoda, koji je ostvarilo pravno lice ili preduzetnik. Visina prekršajnih kazni prema kaznenim odredbama Carinskog zakona često je zaprečena u visini od jednostrukog pa do petostrukog iznosa vrednosti robe. Ovakve kazne najčešće su predviđene kada su okrivljeni pravna lica, te se bez obzira na duge rokove zastarelosti i efikasnost organa koji su vodili postupke postavljalo pitanje mogućnosti izvršenja prekršajnih kazni, jer su okrivljena pravna lica u toku postupka prestajala da postoje. Carinski i devizni prekršaji po pravilu imaju propisanu zaštitnu meru oduzimanja predmeta, a to su carinska roba ili novac - devize. One su dakle usmerene na imovinu okrivljenog, neretko i na imovinu trećeg lica i najteže pogađaju okrivljenog. Izvršenjem prekršaja kod kojih je pored novčane kazne kao sankcije predviđena i zaštitna mera, narušava se i carinski i devizni, odnosno ekonomski sistem države, te se propisivanjem ove zaštitne mere štiti zaštitni objekat. Ovo su najbitnije specifičnosti carinskih i deviznih prekršaja u odnosu na druge prekršaje.

II. CARINSKI PREKRŠAJI

1. Definicija carinskih prekršaja i propisi koje carinski organi primenjuju u toku prekršajnog postupka sa posebnim osvrtom na Carinski zakon

a. Definicija - U posebnoj glavi Carinskog zakona (Sl. glasnik RS br 73/2003,61/2005,85/2005,62/200) , pod naslovom “ Carinski prekršaji “ u opštim odredbama u članu 331. stavu 1. data je definicija carinskih prekršaja, prema kojim odredbama carinski prekršaji predstavljaju: **Radnje ili propuste koji su u suprotnosti**

sa odredbama carinskog zakona i podzakonskih akata donetih na osnovu njega, smatraju se carinskim prekršajima kada je to određeno ovim zakonom i kao takvi podležu kažnjavanju. Znači, carinske prekršaje i njihovo propisivanje opredeljuje potreba da se sprovede carinski nadzor nad postupanjem sa carinskom robom odnosno robom koja se uvozi i izvozi. U carinski nadzor spada skup mera i radnji koje preduzima carina radi kontrole prispeća robe na carinsko područje države i sprovođenja carinskih postupaka - pregleda, kontrole i carinjenja robe. Carinski prekršaji, kako je to definisano carinskim zakonom nisu samo povrede Carinskog zakona, nego i podzakonskih akata donetih na osnovu carinskog zakona. Ukoliko se radi o radnji koja se vezuje za neko biće prekršaja opisano u Carinskom zakonu, a ta je radnja u vezi regulative podzakonskog akta, to je onda predmet kaznenog tretmana. Ovakav način regulative uveden je zbog činjenice, da je znatan broj pitanja iz ove oblasti regulisan podzakonskim aktima, a ne samim Carinskim zakonom, jer je Carinski zakon po nekim pitanjima nepotpun i načelan. Osnovni podzakonski akt je Uredba o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga, gde su detaljnije regulisane, primera radi vrste prevoza, carinski postupci, te s toga kaznene odredbe Carinskog zakona kao dispoziciju nemaju samo materijalne odredbe ovog zakona, nego zavise i od sadržine ove uredbe i drugih podzakonskih akata. Pored Uredbe o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga, osnovni instrument u carinskom postupku je Carinska tarifa. Pošto carinski prekršaji imaju obeležja izbegavanja plaćanja dažbina u osnovi, u praksi je u cilju izbegavanja ovih dažbina često pogrešno svrstavanje robe u drugi tarifni stav, po Carinskoj tarifi, gde su određene stope carine, te će sudije suda za prekršaje trebati da poznaju i Carinsku tarifu.

b. Carinski zakon - Osnovno opredeljenje za donošenje Carinskog zakona (Sl. glasnik RS br 73/2003,61/2005,85/2005,62/2005) koji je u primeni je praćenje savremenih tokova robe i kapitala, zaštita domaće proizvodnje, liberalizacija prometa robe i usluga, ali i borbe protiv krijumčarenja i terorizma. Zakon je donet na osnovu evropskih standarda i usklađen je sa standardima Svetske carinske i svetske trgovinske organizacije i sa opredeljenjima iz Opšteg sporazuma o carinama i trgovini - GATT. U članu 5. tački 15 carinskog zakona definisani su carinski postupci, čije poznavanje je od značaja za vođenje carinskog prekršajnog postupka, i to su: Stavljanje robe u slobodan promet, tranzit, carinsko skladištenje, aktivno oplemenjivanje, pasivno oplemenjivanje, prerada pod carinskom kontrolom, privremeni uvoz, pasivno oplemenjivanje, izvoz, privremeni izvoz i drugi oblici carinski dozvoljenog postupanja. **Stavljanje robe u slobodan promet** podrazumeva podnošenje jedinstvene carinske isprave i dokumentacije koja prati konkretnu robu na postupanje carinskom organu. U ovim poslovima posreduje carinski agent - deklarant u većini slučajeva. Nakon podnošenja isprava, carinski organ može i fizički pregledati robu, ali postoje i pošiljke koje se ne pregledaju. Sama kontrola u slučajevima, kada sama roba nije pregledana, obezbeđena je članom 105. Carinskog zakona, koji carinskom organu pruža mogućnost da izvrši naknadnu kontrolu robne, knjigovodstvene, finansijske i robne dokumentacije u roku od pet godina od dana podnošenja carinske deklaracije. Obzirom na ovu mogućnost naknadne kontrole, kada je u vršenju iste moguće otkriti i carinske prekršaje, opravdani su duži rokovi za pokretanje i vođenje prekršajnog postupka. Što se tiče povreda propisa u odnosu na ovu fazu postupka, pažnja treba da se obrati na mogućnost podnošenja neverodostojnih isprava, označavanje druge vrste, količine robe, u nameri izbegavanja plaćanja uvoznih dažbina, koje povrede su sankcionisane visokim novčanim kaznama - od jednostruke do petostruke vrednosti robe, ili od jednostruke do trostruke vrednosti robe i obavezno izricanje zaštitne mere oduzimanja predmeta. **Posebni postupci** su regulisani odredbama člana 110. Carinskog zakona, kao postupci sa odlaganjem plaćanja dažbina, koje carinski organ odobrava pod propisanim uslovima i koji se moraju okončati na propisani način pre početka novog carinskog postupka i tu spadaju tranzit, carinsko skladištenje, aktivno i pasivno oplemenjivanje i privremeni uvoz. **Tranzit** je definisan članom 118. Carinskog zakona i predstavlja kretanje robe pod carinskim nadzorom ili kontrolom između dva mesta unutar carinskog područja i to strane robe, koja nije nacionalizovanja i domaće robe namenjene izvozu, tako da razlikujemo unutrašnji tranzit i spoljašnji tranzit. Unutrašnji tranzit je tranzit robe unutar carinskog područja između dve Carinarnice, a spoljašnji tranzit je tranzit robe od graničnih ispostava ka unutrašnjosti i od unutrašnjosti ka graničnim ispostavama. Obzirom na obaveze prijavljivanja robe u tranzitu, predaje robe carinskom organu, najčešći su prekršaji “ nepredaje robe “ ili predaje robe u izmenjenom stanju, netačnih podataka u tranzitnoj dokumentaciji o robi u odnosu na vrstu, količinu, vrednost, kao i povrede carinskih obeležja - carinske

plombe. **Carinsko skladištenje** robe je postupak smeštaja robe koja se odobrava pod propisanim uslovima radi smeštaja robe u carinsko skladište, koje može biti javno ili privatno. U javnom skladištu držalac pruža usluge skladištenja robe za svoju i tuđu robu, dok u privatnom može držati samo svoju robu. Smeštaj i držanje robe podrazumevaju propisanu evidenciju o robi, opremljenost prostora i obaveznu šifru prostora koje je javno ili carinsko skladište, koju daje carinski organ i kroz elektronski sistem ISCS (informacioni sistem carinske službe) prati postupak, nalaže fizičke kontrole skladišta i dr. Jedan od najtežih prekršaja je stavljanje robe u slobodan promet nad kojom nije odobren postupak stavljanja robe u slobodan promet od strane carinskog organa, gde je zaprećena i zaštitna mera oduzimanja robe, dok su za nepravilno vođenje evidencije propisane manje kazne, bez zaštitne mere. **Aktivno oplemenjivanje** robe je proces vršenja radnji nad uvezenom robom, kojim se menja njen osnovni izgled, odnosno kakvoća, carinskim zakonom definisani kao obrada, montaža i sklapanje, opravka, restauracija koje ulaze u prvobitno stanje i upotrebu određene robe, koji ne ulaze u dobijen proizvod, ali služe olakšavanju proizvodnje istog. Ovde se radi o robi sa ekonomskim efektom, pa carinski organ može odobriti ovaj postupak pri čemu se za uvezenu robu ne plaća carina, niti podleže merama komercijalne politike, a namenjena je ponovnom izvozu kao gotov proizvod. **Postupak prerade pod carinskom kontrolom** je postupak u okviru kojeg se uvozi strana roba, prerađuje, obrađuje, dorađuje i posle toga stavlja u slobodan promet uz plaćanje carine po stopi za dobijeni proizvod. Ovaj postupak se uz odobrenje carinskog organa može kombinovati i sa postupkom skladištenja. Roba u ovom postupku tretira se kao roba pod carinskim nadzorom, te se ona bez obaveštenja i odobrenja carinskog organa ne može premeštati. **Pasivno oplemenjivanje** je postupak u kome se roba privremeno izvozi iz carinskog područja radi oplemenjivanja u inostranstvu. Na ovu robu primenjuju se mere komercijalne politike i druga spoljnotrgovinska ograničenja. Povrede propisa vezanih za postupke aktivnog oplemenjivanja, postupka prerade i pasivnog oplemenjivanja, tiču se kvaliteta proizvoda, neslaganja kod vrednosti i količine i rokova. **Privremeni uvoz** je postupak u okviru kojeg se strana roba koristi u državi, uz obavezu ponovnog izvoza, i to u nepromenjenom stanju, sem uobičajenog umanjenja vrednosti zbog njene upotrebe. Na robu koja se privremeno uvozi, ne plaća se carina ili se plaća po sniženoj stopi i na nju se primenjuju spoljnotrgovinska ograničenja, osim ako je to posebnim propisom drugačije propisano. Ovaj postupak obavlja se na osnovu odobrenja carinskog organa i to samo u slučaju ako se može utvrditi istovetnost uvezene robe. Rok povratka privremeno uvezene robe utvrđuje se zavisno od ugovorenih uslova i ispunjenja svrhe privremenog uvoza. Ukoliko se roba ne koristi u svrhe za koje je privremeno uvezena ili se prekorači rok, predviđa se prekršajna odgovornost. Izvoz je postupak iznošenja robe iz carinskog područja zemlje u stanju u kakvom je bila u momentu prihvatanja izvozne deklaracije. Prekršaji se čine ukoliko se prilikom izvoza u izvoznju carinsku deklaraciju ili u dokumentaciji koja se podnosi uz tu deklaraciju netačno označe podaci o robi i ako roba ne istupi iz carinskog područja, a izdato je odobrenje za izvoz.

U druge oblike carinski dozvoljenog postupanja spadaju postupci u slobodnim zonama, ponovni izvoz, uništenje i ustupanje robe, carinske povlastice, carinski dug i obračun carinskih dažbina, mere za zaštitu prava intelektualne svojine i posebne odredbe za saobraćaj na Dunavu. **Slobodne zone** su regulisane posebnim zakonom - Zakonom o slobodnim zonama i odredbama carinskog zakona (član 184-187). **Ponovni izvoz, uništenje i ustupanje robe** (član 188. Carinskog zakona) je postupak koji se sprovodi na osnovu odobrenja carinskog organa, s tim da u ovim slučajevima ne mogu nastati nikakvi troškovi za državu, dok se otpad i ostaci nastali uništenjem robe stave u carinski dozvoljeno postupanje u skladu sa carinskim propisima. **Carinske povlastice** regulisane su odredbama člana 191 do člana 196 Carinskog zakona i jesu oslobođenja za strana lica, pravna i druga lica, fizička lica i robu na koju se ne plaćaju dažbine. Oslobođenja su detaljnije regulisana i Uredbom o carinski dozvoljenom postupanju, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga. Prekršajnoj odgovornosti podleže onaj ko lažno prikaže činjenice da su ispunjeni uslovi za oslobođenje od plaćanja carine. Uz novčanu kaznu za ovaj prekršaj predviđena je i zaštitna mera. Kao prekršaj predviđena je i zloupotreba robe oslobođene uvoznih dažbina, gde se posebno obraća pažnja na namenu robe. U odredbama Carinskog zakona o carinskom dugu i obračunu uvoznih dažbina je materija koja se odnosi na obezbeđenje za naplatu carinskog duga, nastanak carinskog duga, obračun i naplatu carinskog duga, gašenje carinskog duga i povraćaj naplaćenog carinskog duga. **Mere za zaštitu intelektualne svojine** su zabrana uvoza, izvoza i tranzita robe kojima se povređuju prava intelektualne svojine, bez obzira da li su ona utvrđena međunarodnim ugovorima ili propisima Republike Srbije. Sudovi za prekršaje koji budu odlučivali o prekršajima čiji je predmet izvršenja

roba sa kojom je povređena intelektualna svojina, ukoliko izreknu zaštitnu meru oduzimanja robe, imaće obavezu da u postupku izvršenja rešenja obaveste Upravu carina - Odeljenje za zaštitu intelektualne svojine, radi sporvođenja posebnog postupka sa navedenom robom u skladu sa Carinskim zakonom, koji propisuje da se navedena roba ne može izložiti javnoj prodaji ili na bilo koji način pustiti u promet, ako je nosilac intelektualne svojine zatražio zaštitu preko Uprave carina, a Uprava carina iste uputila na pokretanje postupaka pred privrednim sudom. Plovidba Dunavom regulisana je Dunavskom konvencijom iz 1949. godine, dok Carinski zakon bliže određuje postupak na brodovima, čija je obaveza zaustavljanje i prijavljivanje ulaznoj carinarnici, a takođe i obaveze zapovednika broda i sadržinu dokumenata koji se podnose carinskim organima. Povrede ovih odredaba Carinskog zakona sankcionisane su kao teži prekršaji i vezani su za odgovornost zapovednika broda. Pored navedenih postupaka, ranije je bilo reči da su u Uredbi o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga propisane vrste prevoza i način prijavljivanja robe, i to u putničkom prometu, drumskom železničkom, vazdušnom, rečnom i saobraćajnom. Najčešći prekršaji u odvijanju prekograničnog prometa roba jesu neprijavlivanje robe, odnosno unošenje robe u carinsko područje države na skriven način, prenos robe van graničnog prelaza, kao i lažno prikazivanje da je roba prethodno bila izneta iz države, gde je predviđeno i obavezno izricanje zaštitne mere oduzimanja predmeta. Skrivena roba vrlo često je i predmet krivičnoga dela krijumčarenja - droga, oružje.

c. Dokumenti i obrasci za primenu Carinskog zakona i drugi propisi koji se primenjuju u toku prekršajnog postupka

Carinska dokumenta i podaci usaglašeni su sa standardima WCO - svetske carinske organizacije, kao i dokumentima i podacima potrebnim za specifične nacionalne instrumente. Na osnovu ovlašćenja iz Carinskog zakona, nadležni ministar je doneo Pravilnik o obliku, sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja deklaracije i drugih obrazaca u carinskom postupku (Sl. glasnik 129/03), čiji je sastavni deo i kodeks šifara za popunjavanje isprava, kao i obrasci carinskih isprava : JCI - jedinstvena carinska isprava i JCI BIS - dodatni list, DCV - deklaracija o carinskoj vrednosti i dodatni list - DCV BIS, sažeta deklaracija (za prijavljivanje robe pri ulasku u carinsko područje dok se za robu ne odredi carinski dozvoljeno postupanje), spisak pošiljki, a pored ovih dokumenata mogu se odobriti postupci uz podnošenje pojednostavljene deklaracije, komercijalne ili knjigovodstvene isprave uz naknadno podnošenje deklaracije, koja može biti opšta, periodična ili zbirna. Nepotpuna deklaracija mora biti upotpunjena ili zamenjena novom. U drumskom, železničkom, rečnom i vazdušnom saobraćaju koriste se i transportni dokumenti: CMR, CIM, brodski tovarni list i avionski manifest. Poznavanje ove dokumentacije, koja je najčešće dokaz u postupku, doprineće svakako većoj efikasnosti suda.

Pored Carinskog zakona, prilikom vođenja prekršajnog postupka bitno je i poznavanje drugih propisa, u zavisnosti od karaktera roba (Zakon o prevozu opasnih materija, Zakon o proizvodnji i prometu opojnih droga, Zakon o zaštiti intelektualne svojine itd.), i međunarodnih konvencija među kojima su značajnije Carinska konvencija o međunarodnom prevozu robe na osnovu isprava za MDP - karnet TIR 1975. i ATA konvencija. Obrasci TIR i ATA, koriste se kao tranzitne deklaracije za prevoz carinske robe preko carinskog područja ili od jednog do drugog mesta unutar carinskog područja u skladu sa međunarodnim konvencijama. Roba koja se prevozi pod navedenim karnetima smatra se stranom robom, osim ako se ne utvrdi da roba ima domaći status. Ukoliko se otkrije povreda propisa (najčešće zloupotreba robe, rokovi) ili se utvrde određene nepravilnosti u vezi sa prevozom robe izvršene pod TIR karnetom ili pod ATA karnetom, carinski organ pored podnošenja zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, obaveštava nosioca TIR ili ATA karneta i udruženje garanta u roku predviđenim Konvencijom. Ako carinski organ odluči da isključi lice iz TIR postupka, odluka se primenjuje na celom carinskom području. U carinskom postupanju u toku je primena CEFTA sporazuma i jednostrana primena trgovinskog dela sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj Uniji. CEFTA sporazum je sporazum o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi i u suštini je prethodnica sporazuma o pridruživanju, imajući u vidu cilj podnobilnih strana da pristupe Evropskoj Uniji. Zemlje potpisnice CEFTA sporazuma su Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Bugarska, Republika Hrvatska, Republika Makedonija, Republika Moldavija, Republika Crna Gora, Republika Srbija i UNMIK u ime Kosova. Pravilna primena trgovinskog dela sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju je uslov da Srbija stekne uslove da se pridruži evropskoj porodici. Ovi sporazumi definišu uslove

slobodne trgovine između zemalja članica - potpisnica i podrazumevaju dokazivanje porekla robe, kao osnova za ispunjavanje uslova za preferencijalni tretman, koji podrazumeva protok roba između zemalja članica - potpisnica bez plaćanja carina. Dokument kojim se dokazuje poreklo robe je sertifikat EUR. 1- uverenje o kretanju robe. Kršenja pravila o poreklu su veoma rigorozna i u zemljama uvoza i u zemljama izvoza, a povrede propisa iz oblasti porekla robe su najčešće falsifikovanje sertifikata EUR.1 i lažno prikazivanje činjenica u istom, te su sankcionisane visokim novčanim kaznama i obaveznim izricanjem zaštitne mere oduzimanja predmeta.

2. Specifičnosti carinskih prekršaja u odnosu na neke od procesnih instituta Zakona o prekršajima i kazne i zaštitne mere

Kao što je ranije objašnjeno, osnovne specifičnosti, odnosno razlike carinskih prekršaja u odnosu na ostale prekršaje jesu duži rokovi za pokretanje i vođenje postupka, odnosno duži rokovi zastarelosti, visina zaprečenih novčanih kazni i zaštitna mera oduzimanja predmeta.

a. Saučesništvo - Obzirom da carinski postupak obuhvata niz povezanih radnji, transport, dopremu robe, pribavljanje, popunjavanje i podnošenje određenih isprava, kako onih koji prate robu od zemlje porekla, tako i isprava koje se na osnovu prateće dokumentacije popunjavaju kod carinskih organa, bilo na granici ili u ispostavi robnog carinjenja, te podnošenje zahteva u upravnom postupku, u carinskom postupku učestvuje istovremeno niz međusobno povezanih lica, i to uvoznik, špediter - otpremnik, vozar, vlasnik robe, garant i dr. lica. Špediter - otpremnik je specijalizovana vrsta pravnih lica vezanih za postupanje u carinskom postupku koji pruža stručne usluge u postupku carinjenja, kod popunjavanja deklaracije, i to na osnovu dokumenata koje dobije od komitenta, uvoznika ili izvoznika. Špediter se bavi i poslovima organizovanja prevoza robe, te preuzima ka carini obaveze u vezi sa tim, dok je ponekad i u ulozi prevoznika. Ukoliko preuzme obaveze vozara, ne može se osloboditi te obaveze i npr. odgovornosti za nepredaju robe određenoj carinarnici, bez obzira ko je vršio prevoz, vlasnik robe ili vozar. U takvim slučajevima odgovaraće kao saučesnici i lica koja su prevozila robu. Uvoznik je subjekt na koga glase uvozne isprave i on angažuje špeditera, dok za robu koju je kupio u inostranstvu i njeno stanje odgovara, tako da ne može da se poziva na neznanje stanja robe ili dokumenata, niti može izbeći odgovornost pozivom na odgovornost špeditera. Špediter može odgovarati kao saizvršilac, ako je postupio suprotno podacima iz dokumenata, ili nekog od njih, a pri tom nije tražio usaglašavanje dokumenata ili pregled robe, ili mu je uvoznik saopštio stanje dokumenata, odnosno mogao je znati za nedostatke. Špediter je prema odredbama Carinskog zakona, (član 5. tačka 16) carinski agent, odnosno fizičko lice zaposleno u pravnom licu, registrovanom za obavljanje delatnosti međunarodne špedicije, ovlašćeno od Uprave carina za sprovođenje radnji u carinskom postupku ili u vezi s tim postupkom. Sve navedene odnose reguliše obligaciono pravo, tako da postoje stavovi da saizvršilaštvo u prekršajnom pravu ne nalazi svoju ulogu, međutim u oblasti carinskih prekršaja postojaće potreba i mogućnost da se ovi odnosi tretiraju kao saizvršilaštvo, a nikako da se a priori isključuje.

b. Sistematizacija carinskih prekršaja u Carinskom zakonu i u predlogu novog Carinskog zakona i kazne za carinske prekršaje

Carinski prekršaji grupisani su u 52 člana Carinskog zakona (od člana 333. do člana 384) i sistematizovani su prema visini kazne koja se može propisati za pojedine prekršaje. Ovaj princip nije u potpunosti ispoštovan, pošto prekršaji nisu poređani po težini, niti je sistematizacija takva da su zajedno objedinjeni prekršaji za koje je propisano izricanje i drugih zaštitnih mera. Međutim, u predlogu novog Carinskog zakona, koji je trenutno u skupštinskoj proceduri i pretpostavlja se da će se u skorije vreme i naći pred parlamentom i usvojiti, carinski prekršaji su grupisani u pet članova, prema predlogu to su odredbe od člana 292. do člana 295., kao i član 297. kojim je propisana mandatna kazna. Prekršaji u članu 292. grupisani su u pet tačaka, u članu 293. u dve tačke. Za ove prekršaje zaprećena je novčana kazna od jednostrukog do četverostrukog iznosa vrednosti robe koja je predmet prekršaja, uz obavezno izricanje zaštitne mere oduzimanja robe. Prekršaji u članu 294. i 295. grupisani su u ukupno dvadesetdevet tačaka i za ove prekršaje zaprećena je novčana kazna. Mandatna kazna propisana je u članu 297. u fiksnom iznosu, kao kazna koja će se izreći na licu mesta pravnom, odgovor-

nom i fizičkom licu, dok stav 1. ovoga člana upućuje na članove 294. i 295. kao članove u kojima su prekršaji definisani, dok odredbe o mandatnoj kazni upućuju da će se ona izreći pod uslovom da carinska vrednost robe ne prelazi iznos od 1000 EUR-a, inače ukoliko carinska vrednost robe prelazi ovaj iznos, kazna će se određivati u rasponu propisanom u članovima 294. i 295. U predlogu novog Carinskog zakona, u članu 296. propisana je i odgovornost lica koje kupuje, prodaje, rasprodaje, prima kao poklon, preuzima radi smeštaja u odgovarajući smeštajni prostor ili prevozi, čuva, koristi ili po bilo kom osnovu stiće robu za koju zna ili za koju je imajući u vidu date okolnosti morao znati da su predmet carinskih prekršaja prema članovima 292.-295. ovog zakona, i njegovo kažnjavanje istom kaznom koja je predviđena za počinioca prekršaja. U važećem carinskom zakonu, takođe je propisano kažnjavanje za saučesništvo, a kao saučesnici se smatraju lica koja su primila predmete za koje su znali ili su mogli znati da su predmet prekršaja, pa i službeno lice, odnosno carinski ili državni službenik ili policajac. Pretpostavlja se da će se eventualna prekršajna odgovornost službenog lica - carinika propisati Zakonom o carinskoj službi, koji će regulisati nadležnost i organizaciju carinske službe, te prava obaveze i odgovornosti carinskih službenika. Odredbe o saučesništvu i kažnjavanju službenog lica nisu predviđene predlogom novog carinskog zakona. Iz navedenog proizilazi da je zakonopisac u predlogu novog carinskog zakona imao u vidu nedostatke u sistematizaciji carinskih prekršaja, pa ih je tu mnogo jasnije grupisao, mada ne prema povredi konkretnog carinskog postupanja, nego prema visini kazne i težini dela.

Imajući u vidu vrste carinskih prekršaja nužno je navesti da su u velikom broju slučajeva podnosioci zahteva za pokretanje prekršajnog postupka organi unutrašnjih poslova, gde je predmet prekršaja motorno vozilo, koje je kao carinska roba ušlo neprijavljeno u carinsko područje. Najčešće se radi o prepravkama na motoru i šasiji, falsifikovanim saobraćajnim dozvolama, što podrazumeva i postojanje krivičnog dela falsifikovanja isprave. Ova vozila su često i predmet poternice INTERPOLA, te će se u zavisnosti od slučaja postaviti u postupku pred prekršajnim sudovima i pitanje imovinsko - pravnog zahteva. Pripadnici policije podnose zahteve za pokretanje prekršajnog postupka i kada se radi o upravljanju vozilom sa stranim registarskim oznakama, od strane domaćeg državljanina koji ima prebivalište u Srbiji. Ova oblast detaljnije je regulisana Uredbom o uvozu motornih vozila (Sl. Glasnik 106/2005, 27/2009, 57/2009)

Prilikom vođenja prekršajnog postupka, te donošenja odluke, sudije će morati imati u vidu da su prilikom povrede carinskih propisa gotovo uvek u pitanju umišljajne radnje, kao i da se u carinskom zakonu kao posebnom propisu u odnosu na Zakon o prekršajima predviđa i kažnjavanje za pokušaj (Npr. Ko pokuša da stekne plaćanje dažbina u manjem iznosu). Veoma je bitno obratiti pažnju na dokaze i dokazna sredstva, a naročito na zapisnik o kontroli prihvaćene deklaracije, zapisnik o utvrđivanju vrednosti carinske robe, i dr. koji će se pred sudom naći kao dokazi. Komisija za carinske prekršaje je ukoliko je okrivljeni prigovarao vrednovanju robe od strane carinskog organa imala ovlašćenja da zatraži ponovno vrednovanje robe od strane Komisije za carinsku vrednost, u čijem sastavu su se nalazili carinski službenici koji dobro poznaju carinsku struku, a po potrebi da angažuje veštace. Ostalo je za sada nerazjašnjeno ko će, kako i na koji način zastupati zahtev za pokretanje prekršajnog postupka i da li će Komisija za vrednost sada imati zadatak u prikupljanju dokaznog materijala, ili će se u ovim predmetima kada su u pitanju najsloženije oblasti, kao što je vrednovanje robe, poreklo robe, carinska tarifa, angažovati veštaci carinske struke, što bi u pogledu na složenost ove materije i važnost zaštitnog objekta bilo u potpunosti opravdano.

c. Zaštitne mere predviđene Carinskim zakonom i predlogom novog carinskog zakona

Odredbama od člana 385. do člana 390. Carinskog zakona definisane su "Zaštitne i druge mere", kojima se predviđa da se u pojedinim, ovim zakonom tačno predviđenim slučajevima roba koja je predmet carinskog prekršaja ima oduzeti. Prekršaja kod kojih je predviđena obaveza oduzimanja predmeta ima dvadeset i dva. Carinski zakon propisuje odstupanja od opšteg pravila u Zakonu o prekršajima RS, da se zaštitne mere mogu propisati učiniocu prekršaja kojem je izrečena kazna ili opomena, pa predviđa da se mere mogu izreći čak i kada je prekršajni postupak obustavljen (kada je učinilac prekršaja bio maloletnik) ili kada protiv učinioca prekršaja nije bilo moguće voditi postupak (učinilac nije dostupan carinskom organu, nepoznat je. U slučajevima kada je nastupila relativna zastarelost, uz ispunjenost svih ostalih uslova dozvoljava se izricanje zaštitne mere

oduzimanja predmeta. Takođe je moguće, kada roba nije svojina učinioca prekršaja izreći zaštitnu meru. (Npr. vozač autobusa primio je pošiljku za treće lice) Ako je zaštitna mera oduzimanja robe propisana kao obavezna, a robu nije bilo moguće oduzeti (npr. roba je uništena), naplatiće se njena vrednost ukoliko je to moguće. Druga mera propisana Carinskim zakonom je oduzimanje prevoznog, prenosnog i drugog sredstva koje je poslužilo za prevoz ili skrivanje predmeta prekršaja, i to za pojedine, tačno navedene prekršaje, i to ukoliko je vrednost robe koja je predmet prekršaja prevazišla jednu trećinu vrednosti vozila ili drugog zakonom određenog sredstva. Mera može da se propiše i ako učinilac nije vlasnik ovih sredstava, ali je vlasnik znao ili je mogao znati da će sredstvo biti upotrebljeno za izvršenje prekršaja. Kod prekršaja krijumčarenja robe prevozna sredstva se često prepravljaju u cilju skrivanja robe (Npr. dupli rezervoar), te se ovakva prevozna sredstva moraju oduzeti, nezavisno od vrednosti robe koja se prenosila ili od vlasnika robe. Licu koje je izvršilo carinski prekršaj za koji je izrečena zaštitna mera oduzimanja robe koja je predmet prekršaja, može se u opravdanim slučajevima, na njegov zahtev vratiti roba, ukoliko plati dažbine i njenu vrednost (član 389. Carinskog zakona). Ukoliko se nakon sprovedenog postupka lice kazni za prekršaj kojim nije predviđena zaštitna mera oduzimanja robe, roba će se vratiti, a carinski organ pokrenuće postupak carinjenja po službenoj dužnosti. Kada je u pitanju lako kvarljiva roba, prema odredbama važećeg Carinskog zakona, carinski organ može privremeno zadržanu lako kvarljivu robu odmah prodati, ukoliko ne postoji mogućnost da se odluka o prekršaju donese u roku od 24 sata. Robu oduzetu u prekršajnom postupku nadležna Carinarnica u skladu sa odredbama Carinskog zakona i Uredbe o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga izlaže javnoj prodaji. U predlogu novog carinskog zakona takođe su predviđene zaštitne mere oduzimanja robe i oduzimanja prevoznog sredstva i u mnogome se ne razlikuju odredbe koje ovu oblast regulišu od važećih odredbi.

d. Korespondencija carinskih organa i sudova za prekršaje

U narednom periodu pored kvaliteta zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, te što bolje osposobljenosti sudija za rad u ovoj novoj materiji, biće neophodno obezbediti punu saradnju carinskih organa i sudova za prekršaje, a u cilju efikasnosti postupka. U primeni Zakona o prekršajima RS (Sl. Glasnik RS 101/2005) i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o prekršajima RS (Sl. Glasnik RS 116/2008), te propisa o nadležnosti i organizaciji sudova, poseban akcenat biće upravo na saradnji organa uprave i sudova za prekršaje iz oblasti carina, i to u odnosu na efikasnost postupka kada će postojati potreba zadržavanja putne isprave, pa tako i na druge procesne radnje u toku postupka, gde je nadležan isključivo sud, (ili i sud i pripadnici policije), kod zadržavanja privremeno oduzete robe koja će biti pod carinskim nadzorom, a u pogledu smeštaja, po pitanjima prodaje lako kvarljive robe i deponovanja novčanih sredstava, do okončanja postupka, pa sve do samog okončanja postupka, kada će sud predavati robu na izvršenje organu uprave, a organ uprave obaveštavati sud o izvršenju iste. Zbog svega iznetog, biće neophodno obezbediti prethodnu korespondenciju i komunikaciju carinskih organa i sudija za prekršaje, te obezbediti zajedničke seminare, usavršavanja ili obuke po ovim pitanjima.

III. DEVIZNI PREKRŠAJI

1. Propisi koji se primenjuju

Zakon o deviznom poslovanju (Sl. Glasnik RS 62/2006), obuhvatio je sve poslove koji se odnose na oblast deviznog poslovanja, odnosno plaćanja, naplaćivanja i prenosi između rezidenata i nerezidenata u stranim sredstvima plaćanja i u dinarima kod plaćanja nerezidenata, prenosi između rezidenata u stranim sredstvima plaćanja, kao i kupovina i predaja ovih sredstava. Zakon reguliše pitanje tekućih i depozitnih računa rezidenata u inostranstvu, odnosno račune nerezidenata i rezidenata u Srbiji, ali i kreditne poslove između banaka i rezidenata u devizama, ili između banke i nerezidenata u dinarima. Ovim propisom regulisani su kreditni odnosi sa inostranstvom i jednostrani prenosi sredstava plaćanja iz Republike Srbije i nadležnost Deviznog inspektorata kao organa uprave. Pored nadležnosti u prekršajnom postupku kada su devizni prekršaji u pitanju, Devizni ins-

pektorat vrši i poslove inspekcijskog nadzora, odnosno kontrolu deviznog poslovanja rezidenata i nerezidenata. Organi kontrole koji kontrolišu devizno poslovanje su: Narodna banka Srbije, (kontrola deviznog poslovanja banaka i drugih finansijskih organizacija, menjača i lica koja su sa njima u povezanim poslovnim odnosima), Devizni inspektorat, carinski organi (kontrola iznošenja i unošenja efektivnog stranog novca, dinara, čekova i hartija od vrednosti u putničkom, robnom i poštanskom saobraćaju). Pored ovog zakona ovu oblast reguliše i Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (Sl. Glasnik RS 20/2009 i 72/2009), kojim zakonom su propisane radnje i mere koje se preduzimaju radi sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma i uređena je nadležnost Uprave za sprečavanje pranja novca i nadležnost drugih organa za sprovođenje odredaba ovog zakona, među kojima su i Devizni inspektorat i carinski organi, koji vrše kontrolu prijavljivanja prenosivih sredstava plaćanja u iznosu od 10.000 evra ili više, u dinarima ili stranoj valuti, koje prenose fizička lica preko granice, pa neprijava ovih sredstava od strane fizičkih lica predstavlja prekršaj propisan ovim zakonom.

a. Prekršaji

Zakon o deviznom poslovanju grupisao je prekršaje u pet članova (od člana 59. do člana 63.) i to prema učiniocima prekršaja, koji su ovim zakonom članom 2. stavom 1. definisani kao rezidenti i nerezidenti.

Rezidenti su: Pravno lice koje je registrovano i ima sedište u Republici Srbiji, preduzetnik - fizičko lice koje je registrovano Srbiji i koje radi sticanja dobiti, u vidu zanimanja obavlja zakonom dozvoljenu delatnost, ogranak stranog pravnog lica upisan u registar kod nadležnog organa u Republici, fizičko lice koje ima prebivalište u Republici, osim fizičkog lica koje ima boravak u inostranstvu duži od godinu dana, fizičko lice - strani državljanin, koji na osnovu dozvole za boravak, odnosno radne vize boravi u Republici duže od godinu dana, državni organ i organizacija, korisnici budžetskih sredstava Republike, korisnici sredstava organizacija obaveznog socijalnog osiguranja i korisnici budžetskih sredstava lokalne vlasti, diplomatsko, konzularno ili drugo predstavništvo u inostranstvu koje se finansira iz budžeta Republike i domaći državljani zaposleni u tim predstavništvima, kao i članovi njihovih porodica.

Nerezidenti su sva lica koja nisu navedena u tački 1 ovog člana.

Zakon odredbe kojima određuje šta su devizni prekršaji počinje propisivanjem visine kazne koju treba naplatiti za prekršaje koje učine pravna lica (rezidenti i nerezidenti), pa zatim navodi radnje prekršaja, pa tako i nadalje grupiše prekršaje u prekršaje prema učiniocima - odgovorno lice u državnom organu i organizaciji, preduzetnik - rezident, rezident ili nerezident fizičko lice. Pojedini prekršaji određuju se kao povrede drugih propisa, primera radi, ukoliko lice postupi suprotno propisu Narodne banke Srbije, ukoliko ne postupi u skladu sa propisom Vlade. Zbog ovakvog načina definisanja prekršaja, dolazi se do problematike u konkretnoj primeni, jer je često teško definisati radnju prekršaja. Kada su u pitanju propisi Narodne banke Srbije, aktivnost u donošenju i primeni ovih propisa je dinamična, a pogotovo u odnosu na odluke Narodne banke, tako da će promena propisa iz ove oblasti morati gotovo dnevno da se prati. Najčešći prekršaji iz ove oblasti su oni koji se odnose na obavljanje menjačkih poslova (postojanje manjka u kasi, nedržanje gotovine dinara, neispunjavanje obaveze da se višak dinara koji prelazi trostruki iznos prosečnog iznosa kojim je vršen otkup efektivne u prethodnom mesecu, uplati istog, odnosno najkasnije narednog radnog dana, kada menjačke poslove obavlja lice koje nije prošlo obuku i steklo sertifikat NBS i drugi propisani pojavi oblici). Drugu grupu uobičajenih prekršaja čine prekršaji fizičkih lica i to prekršaj, koji se odnosi na prenos efektivnog stranog novca, prilikom ličnog i fizičkog prenosa sredstava plaćanja preko granice, kada ovaj iznos prelazi iznos koji je propisan odlukom NBS. Trenutno je ovaj iznos određen na 10.000 evra. Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (član 90) predviđeno je kažnjavanje za prekršaj fizičkog lica, ako nadležnom organu ne prijavi prenosiva sredstva plaćanja u iznosu od 10.000 evra ili više u dinarima ili stranoj valuti, koje prenosi preko državne granice. Nadležni carinski organ će, ukoliko postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma privremeno zadržati sredstva (novac), koji se deponuje na račun nadležnog organa za vođenje prekršajnog postupka, koji se vodi kod NBS, a o oduzetim fizički prenosivim sredstvima plaćanja nadležni carinski organ izdaje potvrdu. Za ovaj prekršaj predviđeno je i kažnjavanje za pokušaj.

b. Kazne, zaštitne i druge mere

Kod deviznih prekršaja ostavljena je mogućnost da se propišu i više novčane kazne od opštih, te da te drugačije propisane kazne budu u srazmeri sa visinom pričinjene štete ili neizvršene obaveze, vrednosti robe ili druge stvari, ali da ova kazna ne sme iznositi više od desetostrukog iznosa tih vrednosti. Iako postoji ova mogućnost, kazne propisane Zakonom o deviznom poslovanju u potpunosti su u granicama opšte propisanih kazni (od 10.000 do 1.000.000 dinara za pravna lica, od 500 do 50.000 dinara za fizičko i odgovorno lice i od 5.000 do 500.000 dinara za preduzetnike).

Članom 64. stavom 1. tačkom 1. Zakona o deviznom poslovanju, predviđeno je da će se za sve prekršaje koji su predviđeni ovim zakonom, pored kazne izreći i zaštitna mera oduzimanja predmeta, koji su bili upotrebljeni ili su bili namenjeni za izvršenje prekršaja ili su nastali izvršenjem prekršaja. Za razliku od Carinskog zakona, koji ne predviđa u svim, već u tačno određenim slučajevima, kod deviznih prekršaja izricanje ove mere je obavezujuće u svakom slučaju. Jedini izuzetak napravljen je u pogledu delimičnog oduzimanja predmeta, ukoliko pobude ili druge okolnosti pod kojima je prekršaj učinjen ukazuju da nije opravdano da se predmet oduzme u celini.

REZIME

Organi uprave iz oblasti carinskog i deviznog poslovanja kao podnosioci zahteva će morati da ulože dodatni napor za obezbeđenjem što kvalitetnijih dokaza, što bi imalo za posledicu podnošenje valjanih i potpunih zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, kao i da ih na glavnom pretresu pred prekršajnim sudovima zastupaju stručna i osposobljena lica, dok bi prekršajni sudovi morali da učine dodatni napor da se što bolje upoznaju sa propisima iz carinske i devizne oblasti, te da se s jedne strane građanima omogući efikasna pravna zaštita, a da se sa druge strane zaštite ekonomski interesi države. Na taj način bi se naša država efikasnije i kvalitetnije pridružila međunarodnoj borbi protiv krijumčarenja, terorizma i drugih pojava oblika kriminala, delujući kroz sudski prekršajni postupak, kao deo kaznenog postupka našeg pravnog sistema.

KORIŠĆENA LITERATURA:

- Prof.dr. Nebojša Šarkiće, Mladen Nikolić, Sudovi za prekršaje kao deo jedinstvenog pravosudnog sistema Srbije, Zbornik radova " Prekršajna odgovornost " Glosarijum, Beograd 2008.
- Aleksandra Mitić, Specifičnost Carinskih i deviznih prekršaja i nadležnosti organa uprave u ovim prekršajnim postupcima Zbornik radova " Prekršajna odgovornost " Glosarijum, Beograd 2008.
- Dr. Tomica Delibašić, Mirjana Otašević Lušić, Zbirka radova " Uvođenje sudske nadležnosti za carinske i ostale finansijske prekršaje ", projekat Ministarstva pravde RS i UNDP Serbia and Montenegro " Jačanje prekršajnog sistema i sudova za prekršaje u Republici Srbiji ", Beograd 2006.
- Ljiljana Vuković, " Opšti prikaz prekršajnog zakonodavstva u pojedinim zemljama okruženja (Republika Mađarska, Republika Hrvatska, Federacija BiH - Kanton Sarajevo, Republika Srpska i Republika Slovenija), Zbornik radova ING PRO " Zlatibor 2003 " i udruženja sudija za prekršaje Republike Srbije
- Zakon o sedištim i područjima sudova i tužilaštava (Sl. Glasnik RS 116/2008), Zakon o uređenju sudova (Sl. Glasnik RS 116/2008), Zakon o prekršajima Republike Srbije (Sl. Glasnik RS 101/2005) i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o prekršajima Republike Srbije (Sl. Glasnik RS 116/2008)
- Carinski zakon (Sl. glasnik RS br 73/2003,61/2005,85/2005,62/2005), Zakon o deviznom poslovanju (Sl. glasnik RS 62/2006), Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (Sl.Glasnik RS 20/2009,72/2009), predlog Carinskog zakona - sajt Narodne skupštine Srbije - zakoni u proceduri.

st.1.tač.9. istog Zakona okrivljenom se UTVRĐUJU četiri kaznena poena

b) što je:

dana 22.12.2008. godine, u 09,50 časova, u Beogradu, u ul. Kneza Miloša upravljao putničkim vozilom marke „Zastava 10“ registarske oznake BG 356-22, te je, dolaskom do raskrsnice sa ul. Nemanjinom, prošao svetlosni saobraćajni znak, crveno svetlo, kada mu je tim znakom bio zabranjen prolaz,

čime je učinio prekršaj iz čl.142.st.2., u vezi čl.142.st.1.tač.1. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima, pa mu sud na osnovu čl.331.st.1.tač.39. istog Zakona, UTVRĐUJE novčanu kaznu u iznosu od 23.000,00 dinara, a primenom čl.338.st.1.tač.37. istog Zakona okrivljenom se izriče zaštitna mera zabrana upravljanja motornim vozilom „B“ kategorije u trajanju od 3 (tri) meseca,

pa ga sud na osnovu čl.42.st.2.tač.2. Zakona o prekršajima

OSUĐUJE

Na plaćanje JEDINSTVENE NOVČANE KAZNE u iznosu od 43.000,00 (četrdesettrihiljade) dinara.

Za prekršaj opisan pod tač.a) dispozitiva presude okrivljenom se IZRIČU ČETIRI KAZNENA POENA, na osnovu čl.335.st.1.tač.9. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima.

Za prekršaj opisan pod tač.b) dispozitiva presude okrivljenom se IZRIČE ZAŠTITNA MERA zabrana upravljanja motornim vozilom „B“ kategorije u trajanju od tri meseca, za čije izvršenje je nadležan SSP Beograd, a na osnovu čl.338.st.1.tač.37. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima.

Okrivljeni je novčanu kaznu dužan platiti u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti presude, u protivnom ista će se zameniti kaznom zatvora, tako što se za svakih započetih petstotina dinara određuje jedan dan zatvora, za iznos do 15.000,00 dinara, dok će se deo neplaćene novčane kazne do punog iznosa naplatiti prinudnim putem, na osnovu čl.37. Zakona o prekršajima.

Na osnovu čl.130., 131. i čl.132. Zakona o prekršajima okrivljeni se obavezuje na plaćanje troškova prekršajnog postupka u paušalnom iznosu od 1.000,00 (hiljadu) dinara u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti ove presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja, kao i u skladu sa čl.27.st.2. Pravilnika o naknadi troškova u sudskim postupcima (“Sl. Glasnik RS” br. 57/2003).

S U D I J A

Marijana Pavlović

NAPOMENA:

Stranke su se odrekle prava
na žalbu. Presuda je pravosna-
žna dana _____ godine.
Okrivljeni je izjavio da ne traži
da mu se dostavi pismeno izrađena
presuda.

REPUBLIKA SRBIJA
PREKRŠAJNI SUD U BEOGRADU
Broj: Pr _____
Dana: _____
BEOGRAD

U IME NARODA!

Prekršajni sud u Beogradu, postupajući po sudiji Marijani Pavlović, u prekršajnom predmetu protiv okrivljenog PETROVIĆ MILAN iz Beograda, zbog prekršaja iz čl.6.st.3. Zakona o javnom redu i miru, na osnovu čl.214., čl.218. i čl.227. Zakona o prekršajima, doneo je dana _____ godine, sledeću

P R E S U D U

Na osnovu čl.218.st.1.tač.3. Zakona o prekršajima

Okrivljeni PETROVIĆ MILAN od oca Janka, rođen u Novom Sadu, 03.09.1948. godine, JMBG_____, državljani Republike Srbije, po zanimanju metalostrugar, nezaposlen, oženjen, otac dvoje dece, vojnu obavezu regulisao, od imovine poseduje ½ dela kuće, neosuđivan, sa prebivalištem u Beogradu, ul. Bulevar Oslobođenja br. 23.,

OSLOBAĐA SE KRIVICE

da je:

dana 02.06.2009. godine, oko 17,00 časova, u Beogradu, u ul. Zmaj Jovina, ispred kućnog broja 3., remeti javni red i mir, vršenjem nasilja nad drugim i to tako što je zadao udarac zatvorenom šakom u predelu desne strane lica Nenadov Branislava iz Jagodine,

čime bi počinio prekršaj iz čl.6.st.3. Zakona o javnom redu i miru.

Troškovi prekršajnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava ovog suda, a okrivljeni se oslobađa od plaćanja paušalnog iznosa, na osnovu čl.131.st.2. Zakona o prekršajima.

POUKA O PRAVNOM LEKU:

Protiv ove presude dozvoljena je
Žalba Višem prekršajnom sudu u
Beogradu u roku od 8 dana od dana
prijema iste, putem ovog suda.

dr Goran Ilić

Predsednik Upravnog odbora Udruženja tužilaca Srbije

Uloga javnog tužioca u prekršajnom postupku

1. Pojam prekršaja i postupanje javnog tužioca

Prekršajno ili administrativno kazneno pravo predstavlja poseban i specifičan deo kaznenog (deliktne) prava. Osnovni izvor prekršajnog prava je sadržan u Zakonu o prekršajima Republike Srbije¹. Zakon o prekršajima u potpunosti reguliše procesnu materiju - prekršajni postupak, kao i opšti deo materijalnog prekršajnog prava. Pojedinačni prekršaji rasprostranjeni su u više stotina zakonskih i podzakonskih akata.

Prekršaji se mogu propisivati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada Beograda i skupštine grada. Organi ovlašćeni za donošenje propisa o prekršajima mogu propisivati samo kazne i zaštitne mere za povrede propisa koje oni donose u okviru svoje nadležnosti utvrđene ustavom i zakonom, a u granicama predviđenim Zakonom o prekršajima.

Kada javni tužilac primi krivičnu prijavu dužan je da, ukoliko utvrdi da nema osnova za pokretanje krivičnog postupka, ispita da li se u radnjama osumnjičenog stiču obeležja nekog od prekršaja i ukoliko utvrdi da postoje uslovi za prekršajno gonjenje stavi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka. Pre stavljanja zahteva za pokretanje prekršajnog postupka u ovom slučaju javni tužilac će odbaciti krivičnu prijavu shodno članu 235. st.1. ZKP-a.²

Sasvim je drugačija situacija kada tužilac u toku krivičnog postupka utvrdi da nema elemenata krivičnog dela ali da su u radnjama okrivljenog ostvarena obeležja prekršaja. U tom slučaju javni tužilac daje izjavu o odustanku od krivičnog progona čime se, po pravilu, gasi krivični postupak i nakon toga podnosi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka. Stanovište da obustava krivičnog postupka nije smetnja za pokretanje prekršajnog postupka proističe, po našem uverenju, iz člana 63. st. 3. Krivičnog zakonika koji govori o tome da se kazna utvrđena u prekršajnom postupku uračunava u novčanu kaznu izrečenu za krivično delo čija obeležja obuhvataju i obeležje prekršaja. To znači da Krivični zakonik izričito dopušta paralelno postojanje dva postupka tako da se u ovom slučaju ne primenjuje princip *ne bis in idem*.

Prekršajni postupak će javni tužilac pokrenuti i u slučaju kada utvrdi da su u radnjama nekog drugog lica (na primer oštećenog ili svedoka) ostvarena obeležja prekršaja.

Primeri iz prakse nam ukazuju da je moguće da se u jednom predmetu protiv jednog lica vodi krivični postupak, a postoji zakonski osnov da se protiv drugog lica (npr. oštećenog) pokrene i vodi prekršajni postupak. U tom slučaju javni tužilac treba da postupi tako što će spise predmeta i druge dokaze, koji služe za iniciranje

¹ Novi Zakon o prekršajima koji je objavljen u „Službenom glasniku РС“ бр. 101/2005 требало је да ступи на снагу 01.01.2007. године. Уставним законом за спровођење Устава Републике Србије „Службени гласник РС“ бр. 98/06 од 10.11.2006. године чланом 12. и чланом 15. одложена примена овог закона до усклађивања са Уставом Републике Србије односно до 31.12.2008. године, тако да се примењује Закон о прекршајима „Службени гласник РС“ бр.21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94,16/97,36/98, 44/98, 65/01 и 55/04).

² У теорији и пракси још није расправљено питање да ли у случају одбацивања кривичне пријаве по основу члана 236. или 237. ЗКП-а може да се настави прекршајни прогон када се установи да су у кривичном догађају садржани елементи неког прекршаја. Мишљења смо да уколико кривични догађај у потпуности укључује елементе прекршаја не било могуће покренути засебан прекршајни поступак из разлога што ова врста одбацивања кривичне пријаве подразумева да се у потпуности гаси право на казни прогон, укључујући и право оштећеног као тужиоца. Са друге стране, уколико елементи прекршаја нису у потпуности обухваћени кривичним догађајем, (нпр. нанета лака телесна повреда оружјем чије држање се сматра прекршајем), тада би јавни тужилац требало да покрене прекршајни поступак након доношења решења о одбацивању кривичне пријаве.

prekršajnog postupka, izdvojiti i fotokopirati, a potom formirati nov predmet koji se evidentira u poseban upisnik za prekršajne predmete - Pt. upisnik. Na primer, u radnjama jednog učesnika u saobraćaju koji je prouzrokovao saobraćajnu nezgodu stekla su se obeležja krivičnog dela Ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl. 289. st. 3. u vezi st. 1. Krivičnog zakonika, jer nije postupio u skladu sa saobraćajnim propisima, tačnije znakom „STOP“ i zaustavio svoje vozilo pa je time ugrozio javni saobraćaj tako da je doveo u opasnost telo ljudi jer nije propustio vozilo koje se kretalo putem koje je imalo pravo prvenstva, udario u to vozilo usled čega je vozač drugog vozila zadobio laku telesnu povredu. Istovremeno je oštećeni, kao učesnik u ovoj saobraćajnoj nezgodi, prekršio odredbe Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima jer je kritičnom prilikom upravljao motorom nedozvoljenom brzinom i bez vozačke dozvole za ovu kategoriju vozila. Iz navedenog proizilazi, da će protiv prvog učesnika u saobraćaju javni tužilac podneti Optužni predlog sudu za krivično delo Ugrožavanje javnog saobraćaja iz čl. 289. st. 3. u vezi st. 1. Krivičnog zakonika, dok će protiv drugog učesnika u saobraćaju podneti sudiji za prekršaje zahtev za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja iz člana 226. stav 1. tačka 30. i iz člana 228. stav 1. tačka 3. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima.

Takođe, u praksi se tužioci često sreću sa problemima razgraničenja krivičnog dela i prekršaja. Najčešće se problem razgraničenja postavlja kod pojedinih prekršaja propisanih Zakonom o oružju i municiji i Zakonom o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, u tim slučajevima javni tužilac treba da pokaže obazrivost, a naročito imajući u vidu raznolikost sudske prakse u pogledu postupanja u ovim slučajevima.

2. Pokretanje prekršajnog postupka

Prekršajni postupak javni tužilac pokreće na osnovu člana 154. stav 2. Zakona o prekršajima i to podnošenjem **zahteva za pokretanje prekršajnog postupka** protiv okrivljenog (fizičko lice) ili okrivljenog pravnog lica.³ Za okrivljeno pravno lice, u prekršajnom postupku, učestvuje njegov predstavnik koji je ovlašćen da preduzima sve radnje koje može preduzeti i sam okrivljeni.

Zahtev za pokretanje prekršajnog postupka podnosi se pismeno i sadrži⁴: naziv podnosioca zahteva, naziv suda, odnosno organa uprave kome se podnosi zahtev, osnovne podatke o okrivljenom, činjenični opis radnje iz koje proizilazi pravno obeležje prekršaja, vreme i mesto izvršenja prekršaja i druge okolnosti potrebne da se prekršaj što tačnije odredi, propis o prekršaju koji treba primeniti i predlog o dokazima koje treba izvesti. Iako u zakonu nije izričito navedeno, smatramo da ne postoje razlozi niti ograničenja, a naročito imajući u vidu žalbene razloge, zbog kojih javni tužilac u predlozima zahteva ne može da predlaže da sud okrivljenom izrekne i zaštitnu meru, ukoliko su ispunjeni svi zakonski uslovi za njeno izricanje. Zaštitne mere su: oduzimanje predmeta, zabrana vršenja određenih delatnosti, zabrana pravnom licu da

3 Подносилац захтева - Члан 154.

Прекршајни поступак покреће се на основу захтева за покретање прекршајног поступка.

Захтев за покретање прекршајног поступка подноси овлашћени орган или оштећени (у даљем тексту: подносилац захтева).

На захтев овлашћеног лица или по службеној дужности, прекршајни поступак покреће се пред органом управе, одмах по сазнању за прекршај.

Овлашћени органи из става 2. овог члана су органи управе, овлашћени инспектори, јавни тужилац и други органи и организације, које врше јавна овлашћења у чију надлежност спада непосредно извршење или надзор над извршењем прописа у којима су прекршаји предвиђени.

4 Садржина захтева - Члан 156.

Захтев за покретање прекршајног поступка подноси се писмено и садржи:

1. назив подносиоца захтева и његову адресу односно лично име лица које подноси захтев;
 2. назив суда, односно органа управе коме се подноси захтев;
 3. основне податке о окривљеном: лично име, лично име родитеља, место и датум рођења, јединствени матични број грађана, занимање, место и адресу становања и држављанство односно назив и седиште окривљеног правног лица, а за одговорно лице у правном лицу и функцију коју обавља у том правном лицу;
 4. чињенични опис радње из које произилази правно обележје прекршаја, време и место извршења прекршаја и друге околности потребне да се прекршај што тачније одреди;
 5. пропис о прекршају који треба применити;
 6. предлог о доказима које треба извести, уз означавање личних имена и адреса сведока, списе које треба прочитати и предмете који служе као доказ;
 7. потпис и печат подносиоца захтева.
- Кад захтев за покретање прекршајног поступка подноси физичко лице као оштећени, захтев не мора садржати пропис о прекршају који треба применити ни јединствени матични број грађана окривљеног лица.
- Физичко лице у својству оштећеног може поднети захтев за покретање прекршајног поступка и усмено на записник.

vrši određene delatnosti, zabrana odgovornom licu da vrši određene poslove, zabrana upravljanja vozilom na motorni pogon, obavezno lečenje alkoholičara i narkomana i udaljenje stranca sa teritorije Republike Srbije. Zaštitna mera oduzimanje predmeta, obavezno lečenje alkoholičara i narkomana i udaljenje stranca sa teritorije Republike Srbije mogu se predložiti pod uslovima određenim Zakonom o prekršajima i kad nisu predviđeni propisom kojim je određen prekršaj.

Prekršajni postupak u prvom stepenu vode prekršajni sudovi, ukoliko za vođenje prekršajnog postupka nisu nadležni organi uprave, dok u drugom stepenu prekršajni postupak vodi Viši prekršajni sud. Novim Zakonom za prekršaje iz oblasti carinskog, spoljnotrgovinskog i deviznog poslovanja nadležnost je prenet na prekršajne sudove, dok je do sada prekršajni postupak u prvom stepenu vodila Komisija za prekršaje pri ministarstvu nadležnom za poslove finansija.

Rad suda za prekršaje je javan. Javnost rada obezbeđuje se javnim održavanjem pretresa, javnim objavljivanjem odluka, davanjem obaveštenja zainteresovanim licima o toku prekršajnog postupka, upoznavanjem javnosti o svom radu putem sredstava javnog informisanja. Izuzetak od načela javnosti, postoji u slučajevima čuvanja tajne, zaštite morala, interesa maloletnika ili zaštite drugih posebnih interesa društvene zajednice. U tim slučajevima, saglasno članu 92. stav 2. Zakona o prekršajima, u zahtevu za pokretanje prekršajnog postupka javni tužilac treba da predloži isključenje javnosti.

Prilikom podnošenja zahteva za pokretanje prekršajnog postupka treba voditi računa o rokovima zastarelosti pokretanja postupka jer su rokovi za iniciranje ovog postupka daleko kraći nego što je to slučaj u krivičnom postupku. Naime, prekršajni postupak se ne može pokrenuti ako protekne jedna godina od dana kada je prekršaj učinjen. Izuzetno, za prekršaje iz oblasti javnih prihoda, carinskog, spoljnotrgovinskog i deviznog poslovanja može se posebnim zakonom propisati duži rok zastarelosti gonjenja, ali taj rok ne može biti duži od pet godina.

Najčešći zahtevi za pokretanje prekršajnog postupka su povodom prekršaja iz oblasti javnog saobraćaja, javnog reda i mira, oružja i municije, carinskog, spoljnotrgovinskog i deviznog poslovanja.

3. Žalba na rešenje

Povodom zahteva za pokretanje prekršajnog postupka nadležni sud za prekršaje, odnosno organ uprave, ukoliko utvrdi da ne postoje uslovi za pokretanje prekršajnog postupka, donosi rešenje o odbacivanju zahteva. Nakon sprovedenog prekršajnog postupka, nadležni sud za prekršaje, odnosno organ može da donese rešenje kojim obustavlja prekršajni postupak ili rešenje kojim se okrivljeni oglašava odgovornim. O svim navedenim donetim odlukama, nadležni sud za prekršaje dužan je da obavesti tužilaštvo koje je iniciralo prekršajni postupak dostavljanjem primerka rešenja. Protiv odluke donete u prvom stepenu, javni tužilac, kao ovlašćeni organ za pokretanje prekršajnog postupka, ima pravo žalbe Višem prekršajnom sudu, drugostepenom organu za prekršaje u roku od 8 dana od dana usmeno saopštene odluke, odnosno od dana dostavljanja presude ili rešenja. Odluka o prekršaju se može pobijati:

- zbog bitne povrede odredaba prekršajnog postupka;
- zbog povrede materijalnog propisa o prekršaju;
- zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;
- zbog odluke o prekršajnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima prekršajnog postupka i imovinsko-pravnom zahtevu.

Javni tužilac, kao podnosilac zahteva za pokretanje prekršajnog postupka može se odreći prava na žalbu pošto mu je odluka saopštena, a od izjavljene žalbe može odustati do donošenja drugostepene presude. Odricanje i odustajanje od prava na žalbu ne može se opozvati. Blagovremeno izjavljena žalba odlaže izvršenje odluke osim u slučajevima kada je Zakonom o prekršajima drugačije određeno.

4. Vanredni pravni lekovi

4.1. Ponavljanje prekršajnog postupka

Javni tužilac, kao organ koji je inicirao pokretanje prekršajnog postupka, može podneti zahtev za ponavljanje prekršajnog postupka i to u roku od godinu dana od dana pravosnažnosti rešenja o prekršaju (rešenja kojim se prekršajni postupak obustavlja ili rešenja kojim se okrivljeni oglašava odgovornim za prekršaj). O zahtevu za ponavljanje prekršajnog postupka odlučuje sud, odnosno organ uprave koji je doneo prvostepenu odluku o prekršaju. Zahtev za ponavljanje prekršajnog postupka regulisan je članovima 249-253 novog zakona.

Razlozi za ponavljanje prekršajnog postupka završenog pravosnažnim rešenjem o prekršaju su:

1. ako se dokaže da je rešenje o prekršaju zasnovano na lažnoj ispravi ili lažnoj izjavi svedoka ili veštaka;
2. ako se dokaže da je do rešenja došlo usled krivičnog dela sudije ili drugog službenog lica koje je učestvovalo u postupku;
3. ako se utvrdi da je lice koje je kažnjeno za prekršaj za istu radnju već jednom kažnjeno u prekršajnom postupku;
4. ako se iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji bi sami za sebe ili u vezi sa ranijim dokazima doveli do drukčijeg rešenja da su bili poznati u ranijem postupku.

4.2. Zahtev za zaštitu zakonitosti

Saglasno članu 264. novog Zakona o prekršajima⁵, javni tužilac može protiv pravosnažne presude podići zahtev za zaštitu zakonitosti ako je povređen zakon ili drugi propis o prekršaju. Zahtev za zaštitu zakonitosti podiže Republički javni tužilac u roku od tri meseca od dana dostavljanja presude. Zahtev za zaštitu zakonitosti se ne može podići ako je Vrhovni sud Srbije rešavao po zahtevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude. O zahtevu za zaštitu zakonitosti odlučuje Vrhovni sud Srbije i o tome obaveštava Republičkog javnog tužioca. Pri rešavanju po zahtevu za zaštitu zakonitosti, sud će se ograničiti samo na ispitivanje povreda propisa na koje se javni tužilac poziva u svom zahtevu.

Rešavajući po zahtevu za zaštitu zakonitosti, sud donosi presudu. Presudom će sud odbiti zahtev za zaštitu zakonitosti ako utvrdi da ne postoji povreda propisa na koji se ukazuje u zahtevu jer je takav zahtev neosnovan. Ukoliko sud utvrdi da je zahtev osnovan, tada će doneti presudu kojom će prema prirodi povrede preinačiti pravosnažnu odluku ili ukinuti delimično ili u celini odluke prekršajnog suda i Višeg prekršajnog suda i predmet vratiti na ponovno odlučivanje prekršajnom sudu, ili će se ograničiti samo na to da utvrdi povredu propisa. Treba napomenuti da u slučajevima kada je zahtev za zaštitu zakonitosti podignut na štetu okrivljenog lica u prekršajnom postupku a sud nađe da je takav zahtev osnovan utvrdiće samo da postoji povreda zakona ne dirajući u pravosnažnu odluku. Ovo istovremeno znači da ukoliko sud utvrdi da navedeni razlozi postoje i za nekog od kažnjenih saizvršilaca u pogledu kojih nije podignut zahtev za zaštitu zakonitosti, postupiće po službenoj dužnosti kao da takav zahtev postoji. Sud je pri donošenju odluke o navedenom vezan zabranom iz člana 88. Zakona o prekršajima odnosno ne može biti doneta presuda koja je nepovoljnija za okrivljenog.

5. Zakon o prekršajima

Primena novog Zakona o prekršajima koji je donet i objavljen u „Službenom glasniku RS“ br.101/2005, očekuje se nakon od 1. januara 2010. godine. Ovaj zakon, za razliku od još uvek važećeg Zakona o prekršajima

⁵ Подношење захтева за заштиту законитости - Члан 264.

Против правоснажне пресуде може се подићи захтев за заштиту законитости ако је повређен закон или други пропис о прекршају.

Захтев за заштиту законитости подиже републички јавни тужилац у року од три месеца од дана достављања пресуде.

Захтев за заштиту законитости не може се подићи ако је Врховни суд Србије решавао по захтеву за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде.

predviđa znatno šira ovlašćenja javnog tužioca u prekršajnom postupku. Ovlašćenja javnog tužioca su:⁶

1. da preduzima mere radi otkrivanja, pronalaženja i pribavljanja potrebnih dokaza za gonjenje učinilaca prekršaja i uspešno vođenje prekršajnog postupka pred sudom ili nadležnim organom uprave,
2. da podnosi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, žalbu ili vanredna pravna sredstva protiv odluka suda odnosno nadležnog organa uprave,
3. da preduzima druge radnje na koje je ovlašćen ovim zakon i posebnim propisima.

Javni tužilac je stvarno nadležan da postupa u prekršajnom postupku ukoliko je podneo zahtev za pokretanje prekršajnog postupka. Ako je javni tužilac prvi podneo zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, postupak će se voditi po njegovom zahtevu, a nastaviti po zahtevu oštećenog ili drugog organa nadležnog za pokretanje postupka ako javni tužilac odustane od zahteva.

Ako odustane od zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, javni tužilac je dužan da u roku od osam dana od dana odustanka, obavesti oštećenog ili drugo lice ovlašćeno za pokretanje postupka kako bi eventualno nastavili postupak. Ako je oštećeni ili drugi ovlašćeni organ za pokretanje prekršajnog postupka već podneo zahtev za pokretanje postupka, postupak će se nastaviti po tom zahtevu.

Iz navedenog proizilazi da su novim Zakonom o prekršajima ovlašćenja javnog tužioca u prekršajnom postupku šire postavljena i detaljnije regulisana. U Zakonu koji je u primeni javni tužilac se pominje u samo jednoj odredbi i to članu 176. stav 2. kojim je propisano da, kao ovlašćen organ, može pokrenuti prekršajni postupak.

⁶ Javni тужилац као странка у поступку - Члан 117.

Javni тужилац је странка у прекршајном поступку.

Javni тужилац:

1. предузима мере ради откривања, проналажења и прибављања потребних доказа за гоњење учинилаца прекршаја и успешно вођење прекршајног поступка пред судом или надлежним органом управе,

2. подноси захтев за покретање прекршајног поступка, жалбу или ванредна правна средства против одлука суда односно надлежног органа управе,

3. предузима друге радње на које је овлашћен овим законом и посебним прописима.

Javni тужилац је стварно надлежан да поступа у прекршајном поступку уколико је поднео захтев за покретање прекршајног поступка. Ако је јавни тужилац први поднео захтев за покретање прекршајног поступка, поступак ће се водити по његовом захтеву, а наставити по захтеву оштећеног или другог органа надлежног за покретање поступка ако јавни тужилац одустане од захтева.

Ако одустане од захтева за покретање прекршајног поступка, јавни тужилац је дужан да у року од осам дана од дана одустајања од захтева, обавести оштећеног или друго лице овлашћено за покретање поступка да би наставили поступак.

Ако је оштећени или други овлашћени орган за покретање прекршајног поступка већ поднео захтев за покретање поступка, поступак ће се наставити по том захтеву.

SUŠTINSKE PROMENE U NOVOM ZOBS-U

Abstrakt: U Srbiji su još uvek na snazi i u primeni ZoOBS i ZOBS, koji su doneti 1988. godine. Starost propisa u bezbednosti saobraćaja, oko 20 godina, već sama po sebi upućuje na to da su ovi propisi i formalno i suštinski prevaziđeni, te da je neophodno doneti novije propise, prilagođene sadašnjim uslovima odvijanja drumskog saobraćaja. Imajući to u vidu, donet je ZoBS koji je stupio na snagu 10. juna 2009. godine, čija je primena odložena za 10. decembar 2009. godine, osim člana 273 koji se primenjuje od datuma stupanja na snagu ZoBS-a, od 10.06.2009. godine.

Tekst novog ZoBS-a se razlikuje u mnogim bitnim elementima, pa je zbog toga tema ovog rada i formulisana tako da analizira razlike prethodnog i sadašnjeg ZoBS-a.

1. UVOD

Od početka normativnog regulisanja saobraćaja međunarodnim uslovima Srbija je našla svoje mesto i učestvovala u kreiranju i primeni propisa iz bezbednosti saobraćaja. Još 1909. godine, Srbija je bila jedna od potpisnica međunarodne *Konvencije o putovanju automobilima (Pariz)*. Na osnovu te Konvencije donet je 1910. *Zakon o javnim suvozemnim putevima*, pa iste godine *Uredba o izgradnji puteva*, a zatim i *Naredba o javnom saobraćaju u Beogradu* itd. Od te godine u Srbiji su bili organizovani vozački ispiti, registracija vozila i posebno osposobljavanje vozača. U nastavku Srbije, tj. Kraljevina SHS je među prvima bila potpisnik *međunarodne konvencije o saobraćaju*, u Parizu 1926. godine. Naredne konvencije i međunarodni sporazumi su gotovo automatski izazivali izmene nacionalnih i drugih propisa iz oblasti bezbednosti saobraćaja, tako da možemo da kažemo da je Srbija u međunarodnom pogledu jedan od pionira u razvoju normativnog regulisanja bezbednosti saobraćaja.

Posle II Svetskog rata, usvojena je međunarodna *Konvencija o drumskom saobraćaju* i *Protokol o drumskom saobraćaju* u Ženevi 1949. godine, a u Jugoslaviji je tada stupila na snagu *Uredba o javnom saobraćaju na putevima (1950.)*, a nakon toga i *Osnovni zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima (1965.)*. *Konvencije o saobraćaju na putevima* i *Konvencije o signalizaciji na putevima*, donete su 1968. godine u Ženevi, a u tadašnjoj Jugoslaviji je donet ceo sistem propisa vezanih za bezbednost saobraćaja. Donet je ZoOBS na putevima (1988.) i Republički ZoBS na putevima 1982. godine.

Usvajanjem ustava kojim se predviđa da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje režim i bezbednost u svim vrstama saobraćaja, su stvoreni uslovi za usvajanje zakona iz oblasti bezbednosti saobraćaja.

Razlika koja je postojala između ZoBS-a, ZOBS-a, Evropskih direktiva i zakona iz razvijenih zemalja članica Evropske unije je otežavala čak i razvoj i napredovanje međunarodnog saobraćaja i tranzitnog saobraćaja kroz našu zemlju. Značaj prilagođavanja domaćih zakona stranim zakonima i direktivama se može sagledati kroz činjenicu da prema dosadašnjem ZoBS-u i ZOBS-u na teritoriji naše zemlje nije bilo moguće registrovati neka od vozila koja su proizvedena u pogonima nekih od najrazvijenijih proizvođača vozila i koja spadaju u grupu najbezbednijih vozila u Svetu. Propisi koji ne podržavaju upotrebu najsavremenijih tehničko-tehnoloških rešenja, razvijenih od strane najnaprednijih proizvođača, nisu mogli unaprediti razvoj domaće privrede, pa ni društva.

Novi ZoBS sadrži 22 poglavlja, a ZOBS koji je do sada važio 11 poglavlja. Prema novom ZoBS-u, npr. rešavanje problema bezbednosti saobraćaja se zasniva i na edukaciji populacije za bezbedno učestvovanje u saobraćaju. Važno je vaspitanje učesnika u saobraćaju koje polazi još iz same porodice. Način sticanja vozačke dozvole je pretrpeo bitne izmene zbog približavanja i usklađivanja sa evropskim normama u toj oblasti.

2. SUŠTINSKE PROMENE U NOVOM ZOBS-U

U novom ZoBS-u, II poglavlje je OSNOVNA NAČELA BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA, a VIII poglavlje su PUTEVI. U starom ZoBS-u II poglavlje je PUTEVI, a OSNOVNA NAČELA BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA kao poglavlje uopšte ne postoji. Takođe se u novom ZoBS-u se nalazi poglavlje III OSNOVI SISTEMA BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA koje kao poglavlje ne postoji u starom ZoBS-u.

U starom ZOBS-u nisu postojala ni poglavlja:

- V SPORTSKE I DRUGE PRIREDBE NA PUTU,
- VI POSEBNI USLOVI SAOBRAĆAJA,
- IX TEHNIČKO REGULISANJE SAOBRAĆAJA,
- XII OSPOSOBLJAVANJE KANDIDATA ZA VOZAČE,
- XIII OBUKA IZ PRVE POMOĆI,
- XIV TRAJANJE UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM, ODNOSNO SKUPOM VOZILA,
- XVI TEHNIČKI PREGLED MOTORNIH I PRIKLJUČNIH VOZILA,
- XVII REGISTRACIJA MOTORNIH I PRIKLJUČNIH VOZILA,
- XVIII POSEBNE MERE I OVLAŠĆENJA,
- XIX ORGANIZACIJA POISLOVA BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA U PRIVREDNOM DRUŠTVU, PRAVNIM LICIMA, DRŽAVNOM ORGANU, ODNOSNO JEDINICI LOKALNE SAMOUPRAVE I KOD PREDUZETNIKA,
- i XX NADZOR

Npr. treba napomenuti da nepostojanje poglavlja o tehničkom pregledu motornih i priključnih vozila ne znači da ta materija nije bila regulisana starim ZoBS-om, već da nije bila izdvojena u posebno poglavlje. Vršeći komparativnu analizu poglavlja starog i novog ZOBS-a, lako se može uočiti šta su bili važni delovi zakona jer su u zakonu nađeni prostori za navedeno poglavlje. Sa druge strane takva analiza pokazuje šta je sada smatrano kao važno pa je u novom ZOBS-u regulisano kao poglavlje.

Posebno treba istaći poglavlje II i III koja se odnose na osnovna načela i osnove sistema bezbednosti saobraćaja jer to nije bilo regulisano ni kao poglavlje, a ni kao delovi nekog drugog poglavlja starim ZOBS-om.

2.1. Osnovna načela bezbednosti saobraćaja na putevima

U poglavlju II OSNOVNA NAČELA BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA su definisani osnovni pojmovi koji se koriste u ovom zakonu tako da je spisak osnovnih pojmova proširen sa 58 pojmova iz starog ZOBS-a na 99 pojmova u novom ZOBS-u. Posebno treba istaći da je definisano načelo odgovornosti svih faktora bezbednosti saobraćaja i pri tome posebna odgovornost učesnika u saobraćaju, odgovornost pružanja pomoći nesposobnima ili ograničeno sposobnima, odgovornost za propizvodnju, promet, održavanje, popravljavanje i prepravljavanje vozila, delova vozila i opreme i istovremeno odgovornost za projektovanje, izgradnju, rekonstrukciju, održavanje i upravljanje putevima.

Značajno je istaći da je odgovornost za saobraćajno obrazovanje i vaspitanje učesnika u saobraćaju proširena na porodicu, organe i organizacije za brigu o deci, za poslove obrazovanja, za unutrašnje poslove, za poslove saobraćaja, za poslove zdravlja, na organe lokalne samouprave, agenciju za bezbednost saobraćaja, predškolske ustanove, sredstva javnog informisanja, udruženja i grupe građana, stručne i naučne ustanove i autoškole.

Na ovaj način Zakon je odredio i razgraničio odgovornosti subjekata za unapređenje ponašanja, navika, veština, stavova, i za unapređenje znanja u saobraćaju, što predstavlja preduslov za buduće unapređenje bezbednosti saobraćaja.

2.2. Osnovi sistema bezbednosti saobraćaja

Novina u ovom Zakonu treba da omogući da Srbija formira institucije bezbednosti saobraćaja (Telo za koordinaciju bezbednosti saobraćaja na putevima i Agenciju za bezbednost saobraćaja). Da počne upravljanje bezbednošću saobraćaja, da donese strategije, strateške planove na nacionalnom i lokalnom nivou, kao i na nivou pojedinih subjekata. Važno je što se uvodi praćenje bezbednosti saobraćaja, jer Zakon predviđa da se u Narodnoj skupštini i skupštinama teritorijalnih autonomija najmanje dva puta godišnje analizira izveštaj o stanju bezbednosti saobraćaja.

Jasno je definisan način finansiranja bezbednosti saobraćaja, t.j. raspodela i kao najvažnija karakteristika izvori finansiranja.

Telo za koordinaciju osniva Vlada Republike Srbije, ali je predviđena mogućnost osnivanja tela za koordinaciju i na nivou jedinica lokalne samouprave.

Po prvi put se u našem zakonodavstvu pojavljuje Agencija za bezbednost saobraćaja koja treba da analizira, prati, i unapređuje sistem bezbednosti saobraćaja (članovi 9. i 10. ZoBS-a). Agencija se u početku finansira iz sredstava koje obezbeđuje Vlada, ali se predviđa da će finansiranje Agencije biti stabilno i iz sredstava koja se stiču prodajom usluga, iz donacija, sredstava na koja se stiču na osnovu kazni za prekršaje idr.

Vlada donosi Nacionalnu strategiju bezbednosti saobraćaja, na predlog Tela za koordinaciju, a za period od najmanje 5 godina. Po istopj proceduri Vlada donosi i Nacionalni plan bezbednosti saobraćaja na putevima, koji se odnosi na period od najmanje 1 godine dana. Takav Nacionalni plan treba da sadrži zadatke, mere po prioritetima, odgovorne subjekte, rokove i finansijska sredstva.

Imajući u vidu Nacionalni plan, skupštine jedinica lokalne samouprave donose svoje strategije i godišnje planove bezbednosti saobraćaja za svoja područja, ali u skladu sa Nacionalnim planom. Važno je naglasiti da lokalna samouprava najmanje dvaput godišnje mora da razmatra izveštaje o stanju bezbednosti saobraćaja. Ista obaveza je propisana nppvim ZoBS-om i za nivo republičkih organa, t.j. Vlada podnosi Narodnoj skupštini najmanje dva puta godišnje izveštaj o stanju bezbednosti saobraćaja.

Novina ovog zakona je i da su državni organi i drugi subjekti dužni da Agenciji dostavljaju podatke o obeležjima značajnim za bezbednost saobraćaja. Ti podaci su javne informacije dostupne svima pod jednakim uslovima, osim onih čije objavljivanje je zakomžnom zabranjeno.

Što se tiče finansiranja saobraćaja, ono je sada koncipirano tako da bude stabilno, kao i da se iz tih sredstava mogu finansirati:

- rad tela za koordinaciju,
- unapređenje saobraćajnog vaspitanja i obrazovanja,
- preventivno-promotivna aktivnosti iz oblasti bezbednosti saobraćaja,
- naučno istraživački rad u oblasti bezbednosti saobraćaja,
- tehničko opremanje jedinica saobraćajne policije koje kontrolišu i regulišu saobraćaj na putevima i drugih organa nadležnih za poslove bezbednosti saobraćaja.

Ovim zakonom je, takođe predviđeno da od novčanih kazni 70% pripada budžetu Republike, a 30% budžetu lokalne samouprave na čijoj teritoriji je učinjen prekršaj.

Od 70% sredstava koja idu u budžet republike, 75% će se koristiti za opremanje jedinica saobraćajne policije, a od 30% sredstava koji pripadaju budžetu lokalne samouprave 50% će se koristiti za popravljjanje saobraćajne infrastrukture te lokalne samouprave.

2.3. Pravila saobraćaja

Najmanje promene u odnosu na prethodni ZOBS pretrpela su pravila saobraćaja, ali ipak postoje suštinska unapređenja koja se ogledaju u promenama u vidu:

- zabrane korišćenja mobilnih telefona,
- zabrana korišćenja uređaja koji detektuju ili ometaju rad radara,
- obavezna upotreba svetloodbojnog prsluka za određene kategorije i određene situacije,
- pooštrena odgovornost ukoliko se dete mlađe od 12 godina prevozi na prednjem sedištu
- uvedena je obaveza bezbednosne korpe za decu do tri godine starosti.

Osim toga novost je obaveza omogućavanja da se uključe vozila koja se kreću saobraćajnom trakom koja je zakrčena u susednu traku po principu "rajsfešlusa", uvođenje nasilničke vožnje i sankcionisanja prosečne brzine koja je viša od dozvoljene brzine.

Vrlo je značajna novina smanjenje opšteg ograničenja brzine u naselju na 50 km/h, zabrana ulaska u raskrsnice ukoliko vozilo nije u mogućnosti da je bezbedno i bez gužve napusti. Zabrana zaustavljanja i parkiranja je proširena na još neka mesta, obavezna je upotreba svetloodbojnog prsluka za pešake van naselja, zabranjeno je korišćenje slušalica na ušima za pešake dok prelaze kolovoz, preciznije je određen način zaustavljanja vozila od strane policijskih službenika, uvedena je obaveza upotrebe žutog rotacionog svetla za pojedine učesnike u pojedinim situacijama (traktori i radne mašine), uvedena je obaveza pokrivanja rasutog tereta, zabrana prevoza lica u tovarnom prostoru i td.

Pojačana je odgovornost vozača koji u uslovima vožnje u koloni preduzimaju iznenadna i nepotrebna usporavanja, kao i odgovornost vozača koji ne drže dovoljno bezbedno odstojanje pri vožnji u koloni.

Posebno važna novina su kazneni poeni koji bi trebalo da omoguće odvikavanje vozača od činjenja prekršaja, a posebno prekršaja za koje su predviđene znatnije sankcije.

Gotovo da nema dela starog ZOBS-a koji nije pretrpeo značajne promene tako da i nije bilo moguće promenama postojećeg ZOBS-a popraviti ZOBS tako da odgovara novim uslovima saobraćaja, pa je zbog toga i nastao kompletno nov tekst zakona.

3. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Ukoliko bi se komparativnoj analizi starog i novog ZOBS-a prišlo sa ambicijom da se navedu sve razlike, tada bi tekst takvog sadržaja bio dužine bar dve stotine strana formata A4, pa bi bilo jednostavnije da se oba teksta prouče nego da se piše tekst koji objašnjava razlike.

Imajući to u vidu, ovim radom su po mišljenju autora istaknute samo bitne razlike koje će se odraziti na bezbednost saobraćaja, a koje će učesnici saobraćaja lako moći da detektuju. Pored toga, treba znati da primena ovakvog novog ZOBS-a treba da donese smanjenje stradanja ljudi i znatno smanjenje materijalne štete koja nastaje u saobraćajnim nezgodama. tekst novog ZOBS-a, omogućuje uslove za humaniji odnos učesnika u saobraćaju i stanovništva uopšte, a treba da omogući i znatno brže približavanje uslova za bezbedno odvijanje saobraćaja u Srbiji ka uslovima za odvijanje saobraćaja u EU.

Privikavanje na ponašanje u skladu sa odredbama novog ZOBS-a tražiće od vozača i stanovnika Srbije da ulože dosta napora i promena koje neće biti lako ni uvesti, a ni sprovesti, ali korist koja će se pojaviti zbog drugačijeg ponašanja i uslova u saobraćaju vredi takvog truda i samoodricanja.

NOVA REŠENJA U PRAVILIMA SAOBRAĆAJA I KAZNENIM ODREDBAMA I NADLEŽNOSTI U VRŠENJU NADZORA NAD POSLOVIMA BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA

NEW SOLUTIONS TO TRAFFIC RULES AND THE PUNITIVE PROVISIONS AND RESPONSIBILITIES IN THE SUPERVISION OF TRAFFIC SAFETY JOBS

Rezime: Poslovi u vezi bezbednosti saobraćaja, važno je da budu dobro organizovani. Pravila saobraćaja kao poglavlje sa kojim se susreće najveći broj učesnika u saobraćaju pretrpelo je najmanje izmene, a izmene koje su učinjene neminovno su produkt težnje za implementacijom najboljih rešenja poznatih u zemljama koje uveliko upravljaju bezbednošću saobraćaja.

KLJUČNE REČI: NOVA REŠENJA, PRAVILA SAOBRAĆAJA, KAZNENE ODREDBE, NADZOR.

Abstract: It is very important that jobs of traffic safety field be organized very well. In the part of the new traffic safety law which name is Traffic safety rules, was done at least of changes, but this changes are the aspiration for implementing the best solution from the best countries in traffic safety management.

KEY WORD: NEW SOLUTIONS, ROAD RULES, PENALTIES, SUPERVISION

1. UVOD

Pravila saobraćaja kao poglavlje sa kojim se susreće najveći broj građana (od dece predškolskog uzrasta do profesionalnih vozača) pretrpelo je najmanje izmene, a izmene koje su učinjene neminovno su produkt težnje za implementacijom najboljih rešenja poznatih u zemljama koje uveliko upravljaju bezbednošću saobraćaja.

U skladom sa težnjom da ta „moderna“ rešenja budu opšteprihvaćena od strane svih građana i time jednog dana dobiju status autonomnih a ne heteronomnih normi, zakonodavac je predvideo i niz novih rešenja u sankcionisanju, a sve u cilju uspostavljanja optimalnog balansa ove dve vrste normi.

Naime ako pođemo od činjenice da je jedan zakon dobar ukoliko procentualnu većinu normi čine autohtone norme (one koje subjekt čije ponašanje reguliše postavlja samom sebi ili se slaže sa njima) u odnosu na het-

1 Vladimir Rebić, načelnik Odeljenja za kontrolu i regulisanje, Uprava saobraćajne policije, MUP Republike Srbije, Beograd

2 Rade Cvijović, policijski inspektor za praćenje saobraćajnih nezgoda i prekršaja u Odeljenju za kontrolu i regulisanje, Uprava saobraćajne policije, MUP Republike Srbije, Beograd

eronomne (koje subjekt ne usvaja već im se pokorava zbog straha od sankcije), ovaj zakon će svoj optimalni balans dobiti tek kada osobe koja su u vreme početka primene ovog zakona imale priliku da u predškolskom i osnovnom obrazovanju, odnosno u postupku osposobljavanja za vozače, usvajaju znanja u skladu sa odredbama ZoBS-a, počnu samostalno da učestvuju u saobraćaju kao pešaci, vozači, putnici ali i predstavnici drugih subjekata koji se bave bezbednošću saobraćaja.

2. NOVINE U PRAVILIMA SAOBRAĆAJA

Novi ZoBS u članu 2. pored MUP-a, daje mogućnost da kontrolu i neposredno regulisanje saobraćaja mogu vršiti školske saobraćajne patrole i saobraćajne patrole građana (u zoni škole). Školske saobraćajne patrole i saobraćajne patrole građana organizuju se na zahtev škola i mogu vršiti neposredno regulisanje saobraćaja u zoni škole u cilju zaštite dece kao ranjivije kategorije učesnika u saobraćaju. Mada zakonom nije izričito određeno, ovde se prvenstveno misli na zone osnovnih škola (gde i postoji najveća potreba za ovakvim načinom regulisanja).

Takođe novina koju ZoBS u članu 4. stav 3. predviđa je obaveza da svako pravno lice i preduzetnik koji obavlja delatnost proizvodnje, održavanja, stavljanja u promet, popravljanja ili prepravljanja vozila ili uređaja, rezervnih delova i opreme za vozila mogu obavljati te delatnosti ako dobiju dozvolu od ministarstva nadležnog za trgovinu i usluge. Bezbedna vozila i bezbedni putevi su osnova za bezbedno odvijanje saobraćaja pa se ovim članom definiše obaveza i odgovornost različitih subjekata za bezbednost vozila, rezervnih delova, uređaja i opreme: od proizvodnje, preko stavljanja u promet, održavanja, popravljanja ili prepravljanja.

Tehnička neispravnost vozila jedan je od uzroka saobraćajnih nezgoda pa je zakonodavac u članu 5. predvideo dužnost vlasnicima vozila da obezbede da vozila u saobraćaju na putevima budu tehnički ispravna. Novina koju je predvideo novi zakon je u delu koji se odnosi na fizička lica kao vlasnika vozila u slučajevima tehničke neispravnosti vozila. Ista kazna je predviđena i za vlasnika vozila, osim ako je vozač tog vozila lice sa kojim živi u bračnoj ili trajnoj vanbračnoj zajednici, krvni srodnik po pravoj liniji, brat, sestra, usvojilac, odnosno usvojenik. Smatramo da će ova norma u narednom periodu posredno doprineti „prevodu“ vozila na stvarne vlasnike prilikom kupoprodaje istih (postojeće zakonsko rešenje nije predviđalo kaznu za vlasnika vozila u slučaju neispravnosti pa prodavci nisu insistirali na „prevodu“ vozila na vlasnike).

U novom ZoBS-u u potpunosti je izbačen termin naseljeno mesto (osim kada se utvrđuju uslovi za polaganje vozačkog ispita čl. 240.), a novi izraz za naselje definisan je u članu 7. stav 1. tačka 30. kao izgrađen, funkcionalno objedinjen prostor, koji je namenjen za život i rad stanovnika. Definisanje nešto šireg značenja izraza naselje urađeno je iz potrebe da se na određenim deonicama puteva, koja u svom okruženju nemaju redove kuća i formu naselja i na kojima je povećano prisustvo naročito ranjivih korisnika puteva (pešaka i biciklista na izletištim, u blizini fudbalskih stadiona ukoliko su na periferiji, terenima za rekreaciju i sl.) brzina kretanja vozila ograniči opštim ograničenjem brzine za naselje. Takođe, na mnogim putevima nakon table sa nazivom mesta postoje one deonice na kojima bi brzine trebale biti veće u odnosu na brzine u naseljima. Imajući navedeno u vidu zakonodavac je u članu 159. novog Zakona predvideo obavezu upravljača puta, da se na putu u neposrednoj blizini mesta gde postoje izgrađeni redovi, odnosno grupe stambenih i poslovnih objekata, kao i na mestu gde se očekuje veće prisustvo pešaka postavi saobraćajni znak koji označava naselje. Izgled i značenje znakova kojima se označava početak, odnosno završetak naselja biće propisan novim pravilnikom koji donosi ministarstvo nadležno za poslove saobraćaja Takođe, predviđeno je postavljanje znaka za prestanak naselja na delu puta gde prestaju prethodno definisani uslovi za postavljanje ovog znaka. Na ovaj način rešene su dosadašnje nedoumice u pogledu opšteg ograničenja brzine na deonicama puteva koji prolaze kroz naselja, ali i u pogledu prepoznavanja onih deonica na kojima važi opšte ograničenje brzine u naselju.

Hijerarhija postupanja učesnika u saobraćaju uređena je članom 20. Novina u odnosu na dosadašnja rešenja ogleda se u činjenici da je zakonodavac napravio gradaciju između saobraćajnog znaka i oznaka na kolovozu

i trotoaru, te u slučaju nesaglasnosti saobraćajnog znaka i oznaka na kolovozu zakonodavac daje prednost saobraćajnom znaku, tzv. „vertikalnoj saobraćajnoj signalizaciji“.

Član 28. stav 1. novog ZoBS-a zabranjuje upotrebu mobilnih telefona i drugih uređaja u toku upravljanja vozilom, uz angažovanje ruku vozača. Odredbe stava 1. ovog člana koje se odnose na druge uređaje za komunikaciju ne primenjuju se na vozače vozila sa prvenstvom prolaza, vozače vozila pod pratnjom i vozače auto taksi prevoza u obavljanju službene dužnosti. Upotreba sredstava za komunikaciju prilikom upravljanja vozilom navedenom odredbom je ograničena, jer fizički otežava upravljanje u vreme kada vozač koristi ruke radi upotrebe uređaja i odvlači pažnju, a posebno u vreme kada vozač gleda odnosno koristi uređaj, odvlači pažnju vozača koji se posvećuje sadržaju komunikacije itd.

Odredbe člana 29. novog zakona sadrže nameru zakonodavca da se spreči svaka aktivnost vozača koja je usmerena na otkrivanje ili ometanje uređaja kojima se meri brzina kretanja vozila. Takođe je zabranjeno i korišćenje sredstava, odnosno uređaja kojima se otkriva ili ometa rad uređaja namenjenih za otkrivanje i dokumentovanje prekršaja (kamera, fotoaparata, drugih oblika video nadzora i sl.). Na ovaj način se želelo uspostavljanje ambijenta u kome policijski službenik može efikasno i bez ometanja da otkriva i dokumentuje prekršaje, a posebno prekršaje koji značajnije utiču na bezbednost saobraćaja (nedozvoljena brzina, nepropisno preticanje, prolazak vozilom na crveno svetlo semafora i sl.). Zakonodavac je predvideo sankciju za slučajeve kada se u vozilu nalaze ili koriste ovi uređaji, kao i za reklamiranje i stavljanje u promet ovih uređaja.

Obaveza korišćenja sigurnosnog pojasa u vozilu postojala je i u prethodnom ZoBS-u, s tim što je sada članom 30. stav 1. proširena obaveza korišćenja na svim putevima (ranije samo na javnim) kao i obaveza korišćenja pojaseva u vozilima u kojima postoje mesta za pojaseve, to jest čiji je proizvođač predvideo postojanje istih (do sada samo za vozila u koje su ugrađeni pojasevi). Takođe se sada predviđa da je kažnjivo korišćenje pojasa suprotno načinu koji je predvideo proizvođač vozila (stavljanje graničnika, štipaljki, stavljanje pojasa iza leđa i sl.). U stavu 2. uvodi istoga člana predviđa se obaveza da se u putničkom i teretnom vozilu, kao i autobusu nalazi svetloodbojni prsluk.

Intencija pri normiranju člana 31. novog ZoBS-a je bila zaštita dece, budući da najveći broj dece koja poginu u saobraćaju, ginu u svojstvu putnika. Osim ovoga, namera zakonodavca je bila da onemogući na prednjem sedištu prevoz svih lica koja na bilo koji način mogu ometati pažnju vozača: alkoholisano i lice pod dejstvom narkotika kao i duševno obolela i druga lica čiji nepredvidivi postupci mogu negativno uticati na vozača. Jasno je da se ovim članom želelo sprečiti bilo kakvo ometanje vozača, a posebno od lica koja se nalaze na prednjim sedištim. Kao novina u odnosu na prethodno zakonsko rešenje pojavljuje se činjenica da se na prednjem sedištu može izuzetno prevoziti dete do tri godine (pod naznačenim uslovima). Naime, dete do tri godine mora se prevoziti u bezbednosnom sedištu bez obzira na to da li se prevozi na prednjem ili zadnjem redu sedišta. Izuzetak su vozila javnog prevoza, kako bi se omogućio prevoz roditeljima ili osobama koje brinu o deci u autobusima, trolejbusima, tramvajima i taksi vozilima.

Pravilo predviđeno članom 36. stavom 5. novog zakona (tzv. ZIP pravilo), je novina u srpskom zakonodavstvu i podrazumeva to da vozač omogući uključivanje jednom vozilu iz zakrčene saobraćajne trake, ispred svog vozila. Namera zakonodavca je bila da se, posebno u gradskim uslovima, omogući normalno kretanje (promena saobraćajne trake) vozačima čija je traka iz bilo kog razloga onemogućena za kretanje.

Nasilnička vožnja kao novi pojam definisana je u članu 41. ZoBS-a podrazumeva postupanje vozača koje je u gruboj suprotnosti sa pravilima saobraćaja, ili kada vozač ne pokazuje obzir prema bezbednosti ostalih učesnika u saobraćaju. Ovo podrazumeva da se nasilničkom vožnjom mogu okarakterisati ona inkriminisana ponašanja vozača koja u sebi sadrže bar jedan ili oba navedena elementa, odnosno ponašanja koja sa velikom pouzdanošću, zbog okolnosti do koje dovodi takvo ponašanje, mogu dovesti do saobraćajne nezgode, koju po pravilu karakteriše veća žestina, odnosno težina posledica. Imajući u vidu složenost ocene i dokazivanja u praksi nasilničke vožnje koja treba da sadrži najmanje jedan od navedenih elementa (gruba suprotnost sa pravilima

saobraćaja i/ili nepokazivanje obzira prema bezbednosti ostalih učesnika u saobraćaju), zakonodavac je predvideo i dva konkretna ponašanja vozača koja predstavljaju „nasilničku vožnju“. Naime, radi se o prolasku na svetlosni saobraćajni znak kada mu je tim znakom zabranjen prolaz (crveno svetlo), najmanje dva ili više puta u intervalu od 10 minuta, odnosno preticanje kolone vozila, pri čemu vozač svojim vozilom prelazi ili se kreće po neisprekidanoj uzdužnoj liniji koja razdvaja kolovozne trake po smerovima kretanja.

Imajući u vidu posledice do kojih dovode ovakva opasna ponašanja vozača, koja su sada obuhvaćena pojmom „nasilnička vožnja“ predviđene su oštre kazne za vozače koji čine ovu vrstu prekršaja, kao mera odvratanja od njihovog činjenja i direktnog uticaja na smanjenje stradanja u saobraćaju. Za „nasilničku vožnju“ je predviđena kazna zatvora od 30 do 60 dana i 15 kaznenih poena, kao i zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje 9 meseci (član 329. st. 1. i 3). Takođe, zbog „nasilničke vožnje“ policijski službenik će privremeno isključiti vozača iz saobraćaja (član 279. stav 1. tačka 8). Ukoliko je vozač prilikom nasilničke vožnje prouzrokovao saobraćajnu nezgodu, predviđena je kazna zatvora od 45 do 60 dana i 17 kaznenih poena, kao i zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje 10 meseci (član 329. st. 2. i 3).

Odredbama člana 43. zakonodavac propisuje najveću dozvoljenu brzinu kretanja vozila u naselju koja iznosi 50 km/h (u prethodnom zakonu 60 km/h). Konferencija evropskih ministara transporta (KEMT) i direktive EU preporučuju da se brzina u naselju ograniči na 50 km/h, što je većina članica KEMT-a i EU prihvatila i implementirala u svoje propise. Potrebno je naglasiti i to da je veliki broj gradova u Srbiji ograničio brzinu kretanja na 50 km/h i manje na svim, odnosno najvećem delu ulične mreže. Opšte ograničenje brzine od 50 km/h omogućuje da se sa ulica ukloni veliki broj saobraćajnih znakova ograničenja brzine. Osnovni razlog zbog kojeg je brzina u naselju ograničena na 50 km/h, jeste zaštita ranjivih učesnika saobraćaja, kao i rizik smrtnog stradanja pri bočnim sudarima. Ograničenje maksimalne dozvoljene brzine kretanja vozila u naselju koja iznosi 50 km/h odnosi se na uobičajene uslove saobraćaja, jer se dozvoljava da se saobraćajnim znakom za celo ili deo naselja brzina kretanja vozila saobraćajnim znakom ograniči i ispod 50 km/h. U stavu 2. ovog člana navedena je izuzetna mogućnost da se na putu u naselju, čiji saobraćajno-tehnički elementi to omogućavaju, može saobraćajnim znakom dozvoliti kretanje vozila brzinom i do 80 km/h.

Novi zakon u člana 45. stava 1. propisuje maksimalne brzine po kategorijama vozila, za vožnju van naselja. Prvi put se na autoputu predviđa veća dozvoljena brzina (100km/h) za autobuse i autobuse sa priključnim vozilom za prevoz tereta, kao i za teretna motorna vozila čija najveća dozvoljena masa nije veća od 7.500 kg, u odnosu na ranije ograničenje koje je iznosilo 80 km/h i na autoputu. Za autobuse, prilikom organizovanog prevoza dece, za zglobne auto-buse bez mesta za stajanje, za teretna motorna vozila čija je najveća dozvoljena masa veća od 7.500 kg i za teretna motorna vozila sa priključnim vozilom, maksimalna dozvoljena brzina kretanja ograničena je na 70 km/h, osim na autoputu gde je najveća dozvoljena brzina za ova vozila kao novina u zakonu povećana sa 70 km/h na 90 km/h.

U članu 49. predviđena je obaveza vozača da ne sme vozilom da uđe u raskrsnicu, iako ima prvenstvo prolaza ili mu je semaforom to dozvoljeno, ako će time ometati ili onemogućiti saobraćaj vozila, odnosno pešaka. Pravila saobraćaja koja su važila pre ovog zakona zabranjivala su ulaz na zeleno svetlo u raskrsnicu kada je gustina saobraćaja takva da će očigledno doći do zaustavljanja takvog vozila u raskrsnici i ometanja protočnosti saobraćaja. Ovim članom takva obaveza je proširena i na raskrsnicu koja nije regulisana semaforom, tako da vozač ne sme zaustaviti vozilo na način da deo vozila ili celo vozilo ostane u raskrsnici, odnosno pešačkom prelazu, i tako izazove zakrčenje raskrsnica.

Za vozača koji pretiče ili obilazi na mestu gdje je to zabranjeno saobraćajnom signalizacijom (član 55. stav 1. tačka 14.) ili na način da prelazi vozilom preko neisprekidane uzdužne linije pri čemu koristi saobraćajnu traku namenjenu za kretanje vozila iz suprotnog smera (član 55. stav 1. tačka 15.) pooštrena je odgovornost novim zakonom pa je za navedena protivpravna ponašanja predviđena znatno teža kazna. Kazna (u članu 331. stav 1. tačka 10. od 15.000 do 30.000 dinara novog zakona, šest kaznenih poena i najmanje tri meseca zaštitne mere - u prethodnom zakonu 2000 dinara).

Zakonodavac je članom 62. u stavu 1. novog ZoBS-a predvideo opštu obavezu da vozač ne sme da zaustavi, odnosno parkira vozilo na mestu na kome bi ono ugrožavalo bezbednost drugih učesnika u saobraćaju ili predstavljalo smetnju za normalno odvijanje saobraćaja ili kretanje pešaka. U stavu 2. istog člana pravi izuzetak za vozila kojima upravljaju policijski službenici pa zabrana iz stava 1. ne važi ako bi obaveza poštovanja odredaba o zabrani zaustavljanja ili parkiranja vozila omela uspešno obavljanje službene dužnosti. U stavu 2. zakonodavac je napravio izuzetak jer se policijski službenici u svakodnevnom radu susreću sa obavezama čija je efikasnost usko povezana sa blagovremenošću, a neretko se tiču prava i obaveza drugih građana.

Odredbama člana 66. novog zakona pri određivanju posebnih mesta zabrane zakonodavac ne pravi razliku između zaustavljanja i parkiranja. Razlike se ogledaju u zaprećenoj kazni, ali i mestima gde se vozači vozila koja obavljaju auto taksi prevoz putnika mogu zaustaviti za vreme potrebno za ulaz i izlaz putnika). Za razliku od ranijeg zakona, sada je zaustavljanje i parkiranje izričito zabranjeno na kolovoznim trakama koje su fizički odvojene, pešačkim stazama, trgovima, pešačkim zonama, protivpožarnim putevima, pristupnim saobraćajnicama stambenim zgradama, trakama javnog prevoza putnika, površinama na kojima je zabranjen saobraćaj, mestima rezervisanim za invalide, odnosno posebne korisnike.

Odredbom člana 77. novog zakona, uvodi se obaveza da i tokom dana kada nema uslova smanjene vidljivosti na motornom vozilu za vreme vožnje u saobraćaju na putu moraju da budu uključena kratka svetla, odnosno dnevna svetla za vozila koja imaju tu mogućnost. Razlog za ovakvo rešenje ogleda se u činjenici da su vozila, prevažodno na putevima van naselja, uočljivija kada imaju uključena kratka, odnosno dnevna svetla. Zakonodavac u navedenom članu uvodi terminološku novinu i koristi reči koje se u srpskom jeziku više upotrebljavaju a ujedno predstavljaju antipod (grč. *antipus* - sasvim suprotan, oprečan) - kratka i duga, za razliku od prethodnog, koji je poznao termine oborena i velika svetla.

U članu 89. sa ciljem zaštite pre svega mlađih vozača bicikla novi zakon uvodi ograničenje za vozače bicikla kada se kreću biciklističkom stazom na 35 km/h.

Novi zakon pored obaveze koju je predviđao rani zakon u pogledu nošenja zaštitne kacige u članu 91. bliže propisuje da se homologovana zaštitna kacigu nosi na glavi zakopčana, na način propisan deklaracijom proizvođača kacige. Termin iz starog zakona „moraju da nose zaštitnu kacigu“ je često tumačen na nepravilan način, pa se dešavalo da je nošenje kacige na ruci ili u prtljažniku motocikla, smatrano kao ispunjenje norme. Zato je pri definisanju ovog člana zakonodavac posebno vodio računa o svakom detalju („na glavi“, „zakopčanu“, „homologovanu“)

Novina koja se odnosi na pešake propisana je u članu 96. u pogledu zabrane korišćenja mobilnog telefona, odnosno korišćenja slušalica na oba uha, za vreme prelaska kolovoza, čime se želelo uticati na pešake da maksimalno koncentrisano stupaju i prelaze kolovoz, kao i da mogu da čuju zvučne znake, kretanje vozila i druge zvuke u saobraćaju.

Članom 111. novog zakona definisano je koja vrsta vozila odnosno namena tih vozila (izvođenje radova, održavanje puteva itd.), treba da imaju ugrađen uređaj koji daje žuto rotaciono ili trepćuće svetlo i kada taj uređaj odnosno svetlo treba da bude uključeno. U stavu dva zakonodavac propisuje da „vangabariti“ i vozila kojima se prevoze opasne materije uvek, a radne mašine i traktori (uvek kada imaju priključke za izvođenje radova) noću i u uslovima smanjene vidljivosti u saobraćaju na putu moraju da imaju uključeno žuto rotaciono ili trepćuće svetlo. Ovde treba naglasiti to da se vozila koja imaju ugrađeno žuto trepćuće ili rotaciono svetlo ne smatraju vozilima sa prvenstvom prolaza niti vozilima pod pratnjom, već ovo svetlo obaveštava druge učesnike u saobraćaju da se nešto dešava na putu (izvode radovi ili vrše ispitivanja, prati organizovana kolona, vanredni prevoz ili prevoz opasnih materija) zbog čega je potrebna povećana opreznost i prilagođavanje brzine kretanja posebnim uslovima saobraćaja koje ovo svetlo najavljuje.

U članu 112., stav 4. predviđeno je da teret u rasutom stanju, sem na priključnom vozilu za traktor, mora da bude prekriven. Kao novinu zakonodavac za nepoštovanje ovog člana propisuje odgovornost i za vršioca utovara i primaoca tereta (ukoliko je utovar tereta izvršen u inostranstvu, za potrebe primaoca).

Novina u članu 113. predviđa da u saobraćaju na putu može da učestvuje vozilo na kome teret nije smešten na propisan način, ukoliko to odobri upravljač puta.

U pogledu davanja dozvola za vanredni prevoz novina predviđena članom 115., ogleda se u činjenici da organ unutrašnjih poslova nema obavezu da daje saglasnost na dozvolu, osim u slučaju kada je za takav prevoz neophodna pratnja vozila. Ovo praktično znači da u situacijama kada se s obzirom na dimenzije vozila i tereta prevoz mora vršiti vozilom koje je posebno obeleženo (žuto rotaciono svetlo) ili uz pratnju takvog vozila Ministarstvo unutrašnjih poslova ne daje saglasnost, već to čini samo kada pratnju vanrednog prevoza vrše policijski službenici.

Prvi put se članom 197. novog Zakona uvodi mogućnost da se vozaču oduzme vozačka dozvola zato što ne upravlja savesno i na propisan način vozilom u saobraćaju. U smislu ovog člana smatraće se da vozač ne savesno upravlja vozilom u koliko vozač ispunjava jedan od sledećih uslova:

- ima 18 ili više kaznenih poena,
- pravosnažnom presudom osuđen za krivično delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja, koje za posledicu ima smrt lica,
- više od jednom u roku od pet godina pravosnažno osuđen za krivično delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja, koje za posledicu ima teške telesne povrede drugog lica i
- više od jednom u roku od tri godine pravosnažno osuđen za krivično delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja, koje za posledicu ima telesne povrede drugog lica ili imovinsku štetu

Oduzimanje vozačke dozvole nije oročeno na neko vreme, drugim rečima, ne postoji vraćanje vozačke dozvole. Da bi ponovo dobilo vozačku dozvolu, lice mora ispuniti veći broj zakonom propisanih uslova. S ciljem jasnog i nedvosmislenog postupanja prilikom oduzimanja vozačke dozvole, Zakonom su detaljno propisani uslovi koji su vezani za odgovarajuće pravosnažne odluke pravosudnih organa. Rešenje o oduzimanju vozačke dozvole nije podložno preispitivanju, tj. da li je njegovo donošenje bilo potrebno ili nije. Naprotiv, po ispunjavanju propisanih uslova, nadležni organ je dužan da donese rešenje o oduzimanju vozačke dozvole, a žalba na rešenje o oduzimanju vozačke dozvole, zbog nesavesnog i nepropisnog upravljanja vozilom, ne odlaže izvršenje rešenja.

Članom 312. Novog zakona predviđeno je proširenje nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova za vođenje prvostepenog prekršajnog postupka za povrede odredbi ovog zakona koje učine pravna lica i preduzetnici (uključujući i odgovorna lica u pravnim licima i državnim organima, odnosno organima jedinica lokalne samouprave), za koje je predviđena samo novčana kazna. Do ovog zakona Ministarstvo unutrašnjih poslova je u skladu sa Zakonom o prekršajima, vodilo pr-vostepeni prekršajni postupak za prekršaje fizičkih lica za koje je predviđena novčana kazna u fiksnom iznosu.

Za prekršaje kojima je ovim zakonom predviđena novčana kazna u fiksnom iznosu, naplata kazne će se na osnovu člana 313. novog ZoBS-a izvršiti tako što će policijski službenik učiniocu prekršaja izdati nalog za plaćanje te kazne i obaveštenje da će se u slučaju da kazna ne bude plaćena u roku od osam dana od dana izdavanja naloga, protiv njega pokrenuti prekršajni postupak pred organom državne uprave nadležnim za sprovođenje ovog zakona. Cilj uspostavljanja ovog načina naplate novčane kazne (nemogućnost plaćanja na licu mesta) za saobraćajne prekršaje jeste i suzbijanje mogućih zloupotreba u kontroli saobraćaja od strane policijskih službenika.

Za povrede Evropskog sporazuma o radu posade na vozilima koja vrše međunarodni transport (AETR) (od 1. jula 1970. sa poslednjim izmenama ECE/TRANS/SC 1/2006/2 od 9. avgusta 2006. godine), u članu 317. novog zakona predviđena je eksteritorijalna odgovornost posada na vozilima koja obavljaju međunarodni drumski transport. Dakle za učinjene prekršaje na putevima u Republici Srbiji i van te teritorije od strane vozača navedenih vozila predviđena je odgovornost u cilju poboljšanja bezbednosti u drumskom saobraćaju.

U članu 320. ZoBS-a predviđena je odgovornost za vlasnika, odnosno korisnika vozila za to što je omogućio da se njegovim vozilom učini prekršaj koji je otkriven uređajima za utvrđivanje prekršaja ili neposrednim opažanjem policijskih službenika a vozač nije identifikovan. Cilj ove norme je da se onemogući vlasnicima vozila da skrivaju identitet lica koja su učinila prekršaj kao i da vode računa da se njihovim vozilima ne čine prekršaji u saobraćaju, čak i kad oni ne upravljaju vozilom.

Imajući u vidu da se određeni prekršaji iz oblasti bezbednosti saobraćaja na putevima često pojavljuju kao uzrok najtežih saobraćajnih nezgoda u članu 330. novog ZoBS-a predviđena je obavezna kazna zatvora 15 dana, zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom od najmanje 8 meseci i 14 kaznenih poena za najteže prekršaje kao mera specijalne i generalne prevencije. Neke od prekršaja za koje je zaprećena kazna u navedenom članu vozač čini ukoliko:

- upravlja vozilom bez vozačke dozvole, odnosno bez odgovarajuće kategorije,
- upravlja vozilom pod dejstvom alkohola više od 2,00 mg/ml, kao i instruktor vožnje, lice koje nadzire vozača sa probnom vozačkom dozvolom i ispitivač na praktičnom delu vozačkog ispita kada učestvuje u saobraćaju,
- odbije da se podvrgne utvrđivanju prisustva u organizmu alkohola i/ili psihoaktivnih supstanci pomoću odgovarajućih sredstava (alkometar, droga test i dr.), odnosno stručnom pregledu, kao i instruktor vožnje, lice koje nadzire vozača sa probnom vozačkom dozvolom i ispitivač na praktičnom delu vozačkog ispita kada učestvuje u saobraćaju,
- je isključen (vozač ili vozilo) iz saobraćaja a zatečen je u upravljanju vozilom za vreme trajanja tog isključenja,
- ne zaustavi vozilo ispred pešačkog prelaza na kome se nalazi najmanje jedan pešak, kada mu je svetlosnim saobraćajnim znakom ili znakom ovlašćenog službenog lica prolaz zabranjen,
- kreće se brzinom većom od dozvoljene u naselju preko 70 km/h, van naselja preko 80 km/h, u zoni „usporenog saobraćaja“ kreće brzinom koja je preko 50 km/h, u zoni „30“ i zoni „škole“ kreće brzinom koja je preko 60 km/h veća od dozvoljene,
- noću upravlja vozilom na neosvetljenom delu puta, a nema uključeno nijedno svetlo za osvetljavanje puta niti prednje poziciono svetlo,
- kao učesnik saobraćajne nezgode u kojoj je neko lice zadobilo telesne povrede, odnosno poginulo, ili je nastala velika materijalna šteta, nije zaustavio vozilo, odnosno nije obavestio policiju i ostao na mestu nezgode do dolaska policije i završetka uviđaja,
- instruktor vožnje koji obavlja praktičnu obuku kandidata za vozače za vreme trajanja zaštitne mere, odnosno mere bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom, odnosno koji je izgubio pravo upravljanja motornim vozilom određene kategorije, odnosno kome je vozačka dozvola oduzeta itd.

Ukoliko je vozač prilikom izvršenja prekršaja iz ovog člana prouzrokovao saobraćajnu nezgodu, kazniće se kaznom zatvora od najmanje 45 dana, zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom od najmanje 10 meseci i 16 kaznenih poena. Po težini i društvenoj opasnosti, kao i predviđenim sankcijama, ova protivpravna ponašanja više asociraju na krivična dela nego na prekršaje, međutim, zbog nastojanja da predviđena sankcija što pre „pogodi“ učinioca tih ponašanja, zakonodavac se opredelio da to ipak budu prekršaji jer će se na taj način, u postupku koji može biti brži i efikasniji, pre doći do pravnosnažnih odluka, kako bi vinovnici tih ponašanja, koji su u svakom slučaju nebezbedni vozači, što pre bili sprečeni da dalje upravljaju vozilima na putevima

U cilju povećanja bezbednosti dece u saobraćaju, članom 336. stavom 4. novog ZoBS-a predviđeno je povećanje broja kaznenih poena u slučajevima kada se u vozilu učinioca prekršaja nalazilo dete mlađe od 12 godina, osim u autobusu kada se ne vrši organizovan prevoz dece, kao i u slučaju činjenja prekršaja iz poglavlja „Obaveze vozača prema pešacima“, kako bi vozači u takvim slučajevima upravljali vozilom sa dodatnom oprežnošću

3. NADZOR NAD POSLOVIMA BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA

U HH poglavlju novog ZoBS-a i to u članovima 298-311 definisano je kako se mora vršiti nadzor nad poslovima bezbednosti saobraćaja, kao i koji subjekti su zaduženi za vršenje nadzora na pojedinim nivoima.

Smisao odredbi ovog člana je da u cilju zaštite javnog interesa, prava i obaveza preduzeća i drugih pravnih lica i građana u oblasti bezbednosti saobraćaja na putevima, organi državne uprave vrše nadzor u cilju proveravanja sprovođenja zakona i drugih propisa, neposrednim uvidom u poslovanje i postupanje fizikih i pravnih lica. Zavisno od rezultata takvog nadzora, organi državne uprave mogu preduzeti zakonske mere (zahtevi za pokretanje prekršajnog postupka, prijave za privredni prestup, rešenja kojima se nalaže otklanjanje nedostataka i rešenja o oduzimanju ovlašćenja, odnosno dozvola) koje povlače odgovarajuće sankcije.

Određivanje vršenja nadzora je, u novom ZoBS-u (član 299), uvedeno i za ministarstvo nadležno za poslove zdravlja i ministarstvo nadležno za poslove trgovine i usluga.

U odnosu na prethodne zakone, članom 300. je jasno određeno da je nadzor nad stanjem puteva i saobraćajne signalizacije, uglavnom dodeljen ministarstvu nadležnom za poslove saobraćaja. Isključiva nadležnost ministarstva nadležnog za poslove saobraćaja odnosi se i na sve propise koji se odnose na obavljanje poslova profesionalnog vozača ("SRS").

Prateći zakonsku regulativu u savremenim zakonodavstvima, a posebno u zemljama EU, po prvi put su u propisima o bezbednosti saobraćaja jasno definisana ovlašćenja i dužnosti ovlašćenih lica ministarstva nadležnog za poslove saobraćaja. U odnosu na prethodne zakone koji su tretirali ovu tematiku, članom 301. novog ZoBS-a je po prvi put propisan slučaj za koji privredno društvo koje se bavi prevozom može da izgubi dozvolu za rad, odnosno vršenje prevoza.

Novina u ZoBS-u je i propisivanje ovlašćenja ministarstva nadležnog za poslove zdravlja da izvrši nadzor nad sprovođenjem pojedinih odredbi zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima. Od izuzetne važnosti je to što u slučajevima prestanka ispunjenosti uslova za rad, slučajevima nesavesnog (nepropisnog) obavljanja poslova, predviđeno je da ministarstvo nadležno za poslove zdravlja može oduzeti dozvole za rad kako pravnim, tako i fizičkim licima.

Značajna novina se ogleda i u činjenici da se po prvi put uvodi prekršajna odgovornost fizičkog lica (lekara) koji je lečio pacijenta kod koga postoje promene od značaja za bezbednost saobraćaja, a tu činjenici nije prijavio nadležnom organu unturašnjih poslova (član 193. ZoBS-a).

U odnosu na prethodne zakone, prema novom ZoBS-u je Ministarstvo unutrašnjih poslova zadržalo sve nadležnosti i ovlašćenja vezane za bezbednost i kontrolu saobraćaja.

Međutim, nadležnosti u oblasti stanja puta i saobraćajne signalizacije zadržane su samo u delu koji se odnosi na privremenu saobraćajnu signalizaciju na mestima gde se izvode radovi, kao i u delu koji se odnosi na otklanjanje, odnosno sprečavanje nastanka opasnosti na putu.

Novina definisana u ovom članu je da vozač i putnici ne smeju da prilikom kontrole, izlaze iz vozila, izuzev ako im to nije naredio ili dozvolio policijski službenik. Na taj način je pored povećanja efikasnosti kontrole saobraćaja, obezbeđena i veća bezbednost vozača, putnika, i samog policijskog službenika, a nepostupanje po članu 306. povlači kažnjavanje fizičkih lica, kako novčanom kaznom od 5.000 dinara na licu mesta (ukoliko napusti vozilo bez odobrenja policijskog službenika), tako i podnošenjem zahteva za pokretanje prekršajnog postupka (zaprećena kazna iz člana 331. stav 1. tačka 90. i izricanje 5 kaznenih poena) ukoliko se u saobraćaj uključi bez dozvole policijskog službenika koji sprovodi kontrolu.

Pored zadržanih nadležnosti vezanih za primenu propisa za osposobljavanje vozača, Ministarstvu unutrašnjih poslova je pružena mogućnost da oduzme dozvolu za rad subjektima koji vrše obuku vozača u slučaju da osposobljavaju kandidate za vozače suprotno odredbama novog ZoBS-a.

Odredbe vezane za oduzimanje ovlašćenja kojim se dozvoljava vršenje tehničkog pregleda vozila, prema starim zakonima koji su uređivali ovu oblast nisu bitno menjani, osim u slučajevima stečaja kada se privrednom subjektu oduzima pravo vršenja tehničkog pregleda. Ove dozvole mogu biti oduzete i u slučajevima kada se tehnički pregled vozila ne obavlja u trajanju od tri meseca neprekidno, kao i kada nisu ispunjeni uslovi propisani zakonom. Kontrolorima tehničkog pregleda takođe može biti oduzeta licenca za rad na poslovima tehničkog pregleda, za šta je nadležna Agencija za bezbednost saobraćaja.

Ministarstvo unutrašnjih poslova prema novom ZoBS-u zadržava nadležnosti vezane za nadzor pravnih lica koja se bave prevozom u drumskom saobraćaju. Ipak, novi ZoBS je predvideo da se uvidom u evidencije tih pravnih lica, koje su takođe zakonom definisane, utvrdi poštovanje propisa.

Član 310. je uredio poslove nadzora vezanim za probnu vožnju, registracione nalepnice, tablice za privremeno označavanje i označavanje utiskivanjem identifikacione oznake vozila. Za razliku od prethodnih zakona, novi ZoBS je predvideo da Ministarstvo unutrašnjih poslova vrši nadzor nad poslovima vezanim za izdavanje međunarodnih vozačkih dozvola.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Ovaj zakon će svoj puni doprinos bezbednosti saobraćaja dati kada osobe koje su u vreme početka primene ovog zakona imale priliku da u predškolskom i osnovnom obrazovanju, odnosno u postupku osposobljavanja za vozače, usvajaju znanja u skladu sa odredbama ZoBS-a, počnu samostalno da učestvuju u saobraćaju kao pešaci, vozači, putnici ali i predstavnici drugih subjekata koji se bave bezbednošću saobraćaja (Telo za koordinaciju, Agencija za bezbednost saobraćaja i dr.). To praktično znači da se pravi rezultati ZoBS-a realno mogu očekivati tek za 10-tak godina, a do tada zaprećene sankcije treba da utiču na postojeći odnos autonomnih i heteronomnih normi

